

515

OBWIESZCZENIE MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 7 marca 2003 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy — Prawo o ruchu drogowym

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. Nr 62, poz. 718, z 2001 r. Nr 46, poz. 499 oraz z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 113, poz. 984) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98, poz. 602), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U. Nr 123, poz. 779),
 - 2) ustawą z dnia 18 grudnia 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 160, poz. 1086),
 - 3) ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej — w związku z reformą ustroju państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668),
 - 4) ustawą z dnia 13 października 1998 r. — Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872),
 - 5) wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 grudnia 1999 r. sygn. akt K. 22/99 (Dz. U. Nr 106, poz. 1216),
 - 6) ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136 i Nr 122, poz. 1323, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802 oraz z 2002 r. Nr 208, poz. 1763),
 - 7) ustawą z dnia 31 marca 2000 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 43, poz. 483),
 - 8) wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2000 r. sygn. akt K. 34/99 (Dz. U. Nr 53, poz. 649),
 - 9) ustawą z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. Nr 27, poz. 298),
 - 10) ustawą z dnia 6 lipca 2001 r. o gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych (Dz. U. Nr 110, poz. 1189 oraz z 2002 r. Nr 81, poz. 731),
 - 11) ustawą z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy — Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy — Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 111, poz. 1194),
 - 12) ustawą z dnia 24 sierpnia 2001 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1149),
 - 13) ustawą z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. Nr 123, poz. 1353),
 - 14) ustawą z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. Nr 125, poz. 1371),
 - 15) ustawą z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 129, poz. 1444 i Nr 154, poz. 1798 oraz z 2002 r. Nr 216, poz. 1825),
 - 16) ustawą z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 130, poz. 1452),
 - 17) ustawą z dnia 1 marca 2002 r. o zmianach w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 25, poz. 253, Nr 93, poz. 820, Nr 200, poz. 1689 i Nr 230, poz. 1923),
 - 18) ustawą z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. Nr 74, poz. 676),
 - 19) ustawą z dnia 7 czerwca 2002 r. o zniesieniu Generalnego Inspektora Celnego, o zmianie ustawy o kontroli skarbowej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 89, poz. 804),
 - 20) ustawą z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984),
 - 21) ustawą z dnia 13 września 2002 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 183, poz. 1524),
 - 22) ustawą z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671),
 - 23) ustawą z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym oraz o zmianie ustawy o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 216, poz. 1825),
 - 24) ustawą z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999—2002 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 216, poz. 1826),
 - 25) ustawą z dnia 5 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o usługach detektywistycznych oraz ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 238, poz. 2021),
 - 26) ustawą z dnia 20 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2003 r. Nr 7, poz. 79)
- oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 7 marca 2003 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity ustawy nie obejmuje:

- 1) art. 141—143, 145—148 i art. 151 ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98, poz. 602), które stanowią:

„Art. 141. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. — Kodeks wykroczeń (Dz. U. Nr 12, poz. 114, z 1981 r. Nr 24, poz. 124, z 1982 r. Nr 16, poz. 125, z 1983 r. Nr 6, poz. 35 i Nr 44, poz. 203, z 1984 r. Nr 54, poz. 275, z 1985 r. Nr 14, poz. 60 i Nr 23, poz. 100, z 1986 r. Nr 39, poz. 193, z 1988 r. Nr 20, poz. 135 i Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 34, poz. 180, z 1990 r. Nr 51, poz. 297, Nr 72, poz. 422 i Nr 86, poz. 504, z 1991 r. Nr 75, poz. 332 i Nr 91, poz. 408, z 1992 r. Nr 24, poz. 101, z 1994 r. Nr 123, poz. 600, z 1995 r. Nr 6, poz. 29 i Nr 60, poz. 310 oraz z 1997 r. Nr 54, poz. 349, Nr 60, poz. 369 i Nr 85, poz. 539) dodaje się art. 96a w brzmieniu:

„Art. 96a. § 1. Kto, nie będąc do tego uprawnionym, posiada w pojeździe urządzenia stanowiące obowiązkowe wyposażenie pojazdu uprzywilejowanego w ruchu, wysyłające sygnały świetlne w postaci niebieskich lub czerwonych świateł błyskowych albo sygnał dźwiękowy o zmiennym tonie, a także elementy oznakowania w postaci napisów,

podlega karze grzywny.

§ 2. Kto, nie będąc do tego uprawnionym, używa w pojeździe sygnałów świetlnych w postaci niebieskich lub czerwonych świateł błyskowych albo sygnału dźwiękowego o zmiennym tonie,

podlega karze aresztu do dwóch tygodni albo grzywny.

§ 3. Urządzenia lub elementy oznakowania, o których mowa w § 1 i 2, podlegają przypadkowi, choćby nie stanowiły własności sprawcy.”

Art. 142. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 12, poz. 117, z 1985 r. Nr 23, poz. 100 i z 1991 r. Nr 73, poz. 321) skreśla się art. XIV.

Art. 143. W ustawie z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324, z 1990 r. Nr 26, poz. 149,

Nr 34, poz. 198 i Nr 86, poz. 504, z 1991 r. Nr 31, poz. 128, Nr 41, poz. 179, Nr 73, poz. 321, Nr 105, poz. 452, Nr 106, poz. 457 i Nr 107, poz. 460, z 1993 r. Nr 28, poz. 127, Nr 47, poz. 213 i Nr 134, poz. 646, z 1994 r. Nr 27, poz. 96 i Nr 127, poz. 627, z 1995 r. Nr 60, poz. 310, Nr 85, poz. 426, Nr 90, poz. 446, Nr 141, poz. 700 i Nr 147, poz. 713, z 1996 r. Nr 41, poz. 177 i Nr 45, poz. 199 oraz z 1997 r. Nr 9, poz. 44, Nr 23, poz. 117, Nr 43, poz. 272, Nr 54, poz. 348, Nr 60, poz. 369, Nr 79, poz. 471 i Nr 88, poz. 554) w art. 11:

1) w ust. 1 w pkt 17 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 18 w brzmieniu:

„18) produkcji i dystrybucji tablic rejestracyjnych pojazdów.”,

2) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia, liczbę koncesji, o których mowa w ust. 1 pkt 18, warunki wymagane do ich uzyskania, sposób wyboru koncesjonariuszy oraz obszary dystrybucji tablic rejestracyjnych.””

„Art. 145. 1. Ośrodki szkolenia lub szkoły prowadzące szkolenie osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów uważa się za spełniające wymagania określone w ustawie przez okres 1 roku od dnia wejścia jej w życie.

2.^{a)} Osoby wykonujące czynności instruktora lub wykładowcy w ośrodkach szkolenia lub w szkołach w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów mogą prowadzić szkolenie osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami w zakresie dotychczas posiadanym, jeżeli spełnią wymagania, o których mowa w art. 105 ust. 2 pkt 1, 2, 6 i 7, oraz pod warunkiem zdania w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy egzaminu, o którym mowa w art. 105 ust. 2 pkt 5.

3. Ośrodki egzaminowania, w których odbywa się sprawdzanie kwalifikacji osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami i kierujących

^{a)} Utracił moc w zakresie, w jakim uzależnia wykonywanie zawodu przez dotychczasowych instruktorów i wykładowców nauki jazdy w ośrodkach szkolenia lub szkołach jazdy, wykonujących te czynności w dniu wejścia w życie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 1991 r. o zmianie ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym, od posiadania średniego wykształcenia, stosownie do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 grudnia 1999 r. sygn. akt K. 22/99 (Dz. U. Nr 106, poz. 1216).

pojazdami w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów, uważa się za spełniające wymagania określone ustawą przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

4. Osoby wykonujące czynności egzaminatora w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów uważa się za spełniające wymagania określone ustawą. Osoby te mogą wykonywać swoje czynności przez okres 10 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy na podstawie umowy zlecenia.
5. Stacje kontroli pojazdów działające w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów uważa się za spełniające wymagania określone ustawą w terminach określonych w wydanych im upoważnieniach.
6. Osoby wykonujące czynności diagnosty w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów uważa się za spełniające wymagania określone ustawą.

- Art. 146. 1. Wojewoda utworzy wojewódzki ośrodek ruchu drogowego w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.
2. Z chwilą utworzenia ośrodka, o którym mowa w ust. 1, opłaty za egzaminy państwowe na prawo jazdy i pozwolenia do kierowania tramwajem wpływają na jego rachunek.
 3. Do czasu rozpoczęcia przez ośrodek samodzielnego przeprowadzania egzaminów państwowych sprawdzających kwalifikacje osób ubiegających się o uprawnienie do kierowania pojazdami oraz kierujących pojazdami, z wpływów z opłat, o których mowa w ust. 2, są finansowane koszty przeprowadzania egzaminów w ośrodkach, o których mowa w art. 145 ust. 3.
 4. Upoważnia się wojewodę do udzielenia wojewódzkiemu ośrodkowi ruchu drogowego jednorazowej pożyczki na cele inwestycyjne na okres nieprzekraczający 2 lat.

- Art. 147. 1.^{b)} Osoby w wieku od 17 do 18 lat, ubiegające się o prawo jazdy kategorii B+E, które ukończyły wymagane szkolenie lub w nim uczestniczą w dniu 1 lipca 1999 r., uważa się za spełniające wymagania określone w art. 90 ust. 2 pkt 3.
- 2.^{b)} Osoby ubiegające się o prawo jazdy kategorii C lub D, które ukończyły

wymagane szkolenie lub uczestniczą w nim w dniu 1 lipca 1999 r., uważa się za spełniające wymagania, o których mowa w art. 88 ust. 4.

- Art. 148. 1. Zezwolenia na wykorzystanie pojazdów jako uprzywilejowanych, wydane przed dniem wejścia w życie ustawy, zachowują ważność do dnia 15 stycznia 1998 r.
2. Zezwolenia na wykonanie badań instalacji przystosowującej pojazdy do zasilania gazem i sposób jej montażu, wydane przed dniem wejścia w życie ustawy, zachowują ważność do dnia 31 marca 1998 r.
 3. Zezwolenia na odstępstwo od stosowania się do niektórych znaków drogowych, wydane przed dniem wejścia w życie ustawy, zachowują ważność do dnia 31 marca 1998 r."

Art. 151. „2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie, nie dłużej jednak niż przez okres 18 miesięcy od dnia wejścia jej w życie, zachowują moc przepisy wydane na podstawie ustawy, o której mowa w ust. 1, jeżeli nie są sprzeczne z niniejszą ustawą.”;

- 2) art. 41 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U. Nr 123, poz. 779), który stanowi:
„Art. 41. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1998 r., z wyjątkiem art. 39 ust. 1, 3 i 4, który wchodzi w życie z dniem następującym po upływie kadencji rad gmin wybranych w dniu 19 czerwca 1994 r.”;
- 3) art. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 160, poz. 1086), który stanowi:
„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
- 4) art. 150 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej — w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668), który stanowi:
„Art. 150. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem art. 26, art. 128 pkt 2, art. 139 pkt 1 i 10, art. 145 ust. 2 i 4, art. 146 ust. 2 i 4 oraz art. 147 ust. 2 i 3, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, i art. 34 pkt 1, art. 36 pkt 23, art. 48 pkt 1 i 3, art. 84, art. 97 pkt 1—3, 5—10 i 12—36 oraz art. 139 pkt 9 lit. a), które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2000 r.”;
- 5) art. 110 ustawy z dnia 13 października 1998 r. — Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872), który stanowi:
„Art. 110. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z wyjątkiem art. 108, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.”;

^{b)} Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 160, poz. 1086), która weszła w życie z dniem 29 grudnia 1997 r.

- 6) art. 75 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136 i Nr 122, poz. 1323, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802 oraz z 2002 r. Nr 208, poz. 1763), który stanowi:
- „Art. 75. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z wyjątkiem:
- 1) art. 71, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1999 r.,
 - 2) art. 5 pkt 6 i 8, art. 8 pkt 3, art. 25 pkt 26 i art. 29 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 2000 r.,
 - 3) art. 24 pkt 6—10 i art. 41 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2000 r.,
 - 4) art. 63 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2000 r.,
 - 5) art. 2, art. 14 pkt 2 lit. a), c)—e), pkt 3, 4 i 5 lit. a), art. 15 pkt 10 lit. d), art. 26 pkt 1, art. 30 pkt 1, art. 39 pkt 1 lit. a), art. 40 pkt 2 lit. b), art. 46 pkt 1 i 3 i art. 62, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.,
 - 6) art. 25 pkt 20, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2001 r.,
 - 7) art. 46 pkt 2, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.”;
- 7) art. 3—6 ustawy z dnia 31 marca 2000 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 43, poz. 483), które stanowią:
- „Art. 3. 1. Ewidencje pojazdów, prowadzone przez wojewodów na podstawie przepisów art. 60 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 1992 r. Nr 11, poz. 41 i Nr 26, poz. 114 oraz z 1995 r. Nr 104, poz. 515), prowadzi się, z zachowaniem przepisów o ochronie danych osobowych, do dnia 31 grudnia 2003 r., z zastrzeżeniem ust. 2—5.
2. Od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy w ewidencjach, o których mowa w ust. 1, gromadzi się dane lub informacje wymienione w art. 80b ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98, poz. 602, Nr 123, poz. 779 i Nr 160, poz. 1086, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 133, poz. 872, z 1999 r. Nr 106, poz. 1216 oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 43, poz. 483).
 3. Dane lub informacje, o których mowa w ust. 2, przekazują do wojewody, bez wiedzy osób, których one dotyczą, organy właściwe w sprawach rejestracji pojazdów.
 4. Od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy udostępnianie danych lub informacji z ewidencji, o których mowa w ust. 1, i pobieranie opłat z tym związanych odbywa się na zasadach określonych dla centralnej ewidencji pojazdów
- w art. 80c, art. 80d ust. 1 i art. 80e ust. 1 ustawy, o której mowa w ust. 2.
5. Dane zgromadzone w ewidencjach, o których mowa w ust. 1, wojewoda, na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej, przekazuje do centralnej ewidencji pojazdów.
- Art. 4. 1. Porozumienia zawarte z gminami przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, dotyczące wykonywania zadań i kompetencji określonych w art. 73 ust. 1 i 2, art. 74 ust. 1, art. 75, art. 77 ust. 3, art. 78 ust. 3, art. 89 ust. 2 i 3, art. 93 ust. 2, art. 97 ust. 1, art. 114 ust. 1 pkt 1, art. 122 ust. 1 pkt 4, art. 138 ust. 1 i art. 140 ust. 1—3 ustawy, o której mowa w art. 3 ust. 2, tracą moc z dniem 31 grudnia 2000 r., z wyjątkiem porozumień dotyczących powiatu warszawskiego.
2. W terminie, o którym mowa w ust. 1, gminy przekażą właściwym starostom dane i informacje oraz dokumentację, dotyczące pojazdów zarejestrowanych w okresie obowiązywania porozumień oraz wydanych w tym czasie uprawnień do kierowania pojazdami.
- Art. 5. Dane lub informacje zgromadzone w centralnej ewidencji pojazdów oraz w centralnej ewidencji kierowców mogą być udostępniane przed dniem 1 stycznia 2004 r., jeżeli w dniu zwrócenia się o ich udostępnienie są zawarte w tych ewidencjach.
- Art. 6. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 3 ust. 1, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 lipca 1999 r.”;
- 8) art. 151 ustawy z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. Nr 27, poz. 298), który stanowi:
- „Art. 151. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
- 9) art. 76 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych (Dz. U. Nr 110, poz. 1189 oraz z 2002 r. Nr 81, poz. 731), który stanowi:
- „Art. 76. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”;
- 10) art. 31 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy — Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy — Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 111, poz. 1194), który stanowi:
- „Art. 31. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:
- 1) art. 1 pkt 39 lit. a) i b) i art. 23, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 września 2001 r.,
 - 2) art. 1 pkt 50 lit. d), pkt 54 lit. a), c) i h), art. 2 pkt 9 oraz art. 3 pkt 23, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.,
 - 3) art. 6 i 13, które wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2003 r.,

- 4) art. 5 i 9, które wchodzi w życie z dniem 1 września 2002 r.”;
- 11) art. 14 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1149), który stanowi:
„Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem 17 października 2001 r.”;
- 12) art. 70 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. Nr 123, poz. 1353), który stanowi:
„Art. 70. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.”;
- 13) art. 110 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. Nr 125, poz. 1371), który stanowi:
„Art. 110. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r., z tym że rozdział 9 wchodzi w życie z dniem 1 listopada 2001 r., z wyjątkiem art. 50, art. 68—75 i art. 80—82, które wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;
- 14) art. 3—6 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 129, poz. 1444 i Nr 154, poz. 1798 oraz z 2002 r. Nr 216, poz. 1825), które stanowią:
„Art. 3. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 i Nr 160, poz. 1082, z 1998 r. Nr 99, poz. 628, Nr 106, poz. 668, Nr 137, poz. 887, Nr 156, poz. 1019 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 49, poz. 486, Nr 90, poz. 1001, Nr 95, poz. 1101 i Nr 111, poz. 1280, z 2000 r. Nr 48, poz. 550 i Nr 119, poz. 1249 oraz z 2001 r. Nr 39, poz. 459, Nr 100, poz. 1080 i Nr 125, poz. 1368) w art. 6:
a) w ust. 6a po pkt 2 dodaje się pkt 3 w brzmieniu:
„3) spełnienia przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. — Prawo o ruchu drogowym.”,
b) dodaje się ust. 6b w brzmieniu:
„6b. W przypadku gdy osoba niepełnosprawna posiada prawo jazdy lub pozwolenie do kierowania tramwajem, zespół orzekający o stopniu niepełnosprawności zawiadamia o wydaniu orzeczenia organ właściwy w sprawach wydawania uprawnień do kierowania pojazdami.”
- Art. 4. 1. Osoba niepełnosprawna posiadająca legitymację potwierdzającą uprawnienie do niestosowania się do niektórych znaków drogowych może używać, od dnia wejścia w życie ustawy do dnia 1 lipca 2002 r., tego dokumentu zamiast karty parkingowej, o której mowa w art. 8 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98, poz. 602, Nr 123, poz. 779 i Nr 160, poz. 1086, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 133, poz. 872, z 1999 r. Nr 106, poz. 1216, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 43, poz. 483 i Nr 53, poz. 649 oraz z 2001 r. Nr 27, poz. 298, Nr 106, poz. 1149, Nr 110, poz. 1189, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1353 i Nr 125, poz. 1371) w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.
2. Osobę, która posiadała uprawnienia rzeczoznawcy w specjalnościach związanych z techniką samochodową na podstawie przepisów zarządzenia nr 11 Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 29 stycznia 1970 r. w sprawach ustalenia wykazu specjalności oraz określenia ministrów właściwych do wyznaczania jednostek organizacyjnych uprawnionych do wydawania ocen i opinii i do ustanawiania rzeczoznawców (Dz. Urz. KNT Nr 2, poz. 5) i zarządzenia Ministra Komunikacji z dnia 3 listopada 1970 r. w sprawie ustalenia jednostek organizacyjnych państwowych i społecznych uprawnionych do wydawania ocen i opinii w zakresie rzeczoznawstwa (Dz. Urz. MK Nr 32, poz. 224) uważa się za spełniającą wymagania określone w art. 79a ust. 1 pkt 6 ustawy, do dnia 31 grudnia 2004 r.
3. Osobę w wieku od 17 do 18 lat, ubiegającą się o prawo jazdy kategorii A lub B, która przed dniem 1 czerwca 2002 r. ukończyła wymagane szkolenie lub w dniu 1 czerwca 2002 r. w nim uczestniczy, uważa się za spełniającą wymagania określone w art. 90 ust. 2 pkt 3 ustawy, o której mowa w art. 1.
4. Osobę, o której mowa w art. 115a ust. 1, posiadającą świadectwo kwalifikacji wydane na podstawie art. 89 ust. 3 wspomnianej ustawy, uważa się za spełniające wymagania określone w art. 115a i 115b tej ustawy, do czasu upływu terminu ważności badań.
5. Osoba posiadająca uprawnienia wykładowcy na podstawie przepisów obowiązujących w okresie od 1 stycznia 1992 r. do 30 czerwca 1999 r. może prowadzić szkolenie osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, w zakresie posiadanych dotychczas uprawnień.
6. Przedsiębiorcę prowadzącego działalność gospodarczą przed wejściem w życie przepisów ustawy, w zakresie określonym przepisami art. 75a, 83, 102 lub 124a ustawy, o której mowa w art. 1, uważa się za posiadającego wymagane zezwolenie przez okres jednego roku od dnia wejścia w życie nowych przepisów określających zasady wykonywania tej działalności.

7. Przedsiębiorcę produkującego w dniu wejścia w życie ustawy blankiety: dowodów rejestracyjnych, pozwoleń czasowych, kart pojazdów, praw jazdy, pozwoleń do kierowania tramwajem i świadectw kwalifikacji, a także znaki legalizacyjne, nalepki kontrolne i karty pojazdów na podstawie umowy zawartej z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej, uznaje się za wybranego w trybie art. 75d i 99a ustawy, o której mowa w art. 1, przez okres, na jaki została zawarta umowa.
 8. Pojazdy usunięte z drogi przed dniem wejścia w życie ustawy i nieodebrane przez uprawnioną osobę, z dniem 1 lipca 2002 r. uznaje się za porzucone z zamiarem wyzbycia się.
 9. Pojazdy zaopatrzone w tablice rejestracyjne, wydane przed dniem 1 maja 2002 r., uważa się za spełniające wymagania art. 71 ust. 2 ustawy, o której mowa w art. 1, w zakresie zaopatrzenia w zalegalizowane tablice rejestracyjne i nalepkę kontrolną.
 10. Pojazdy zarejestrowane przed dniem 1 stycznia 1998 r. jako motocykle lub motorowery uważa się za spełniające kryteria określone odpowiednio w art. 2 pkt 45 lub 46 ustawy, o której mowa w art. 1.
 11. Przepis art. 75 ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 1, nie dotyczy pojazdów zarejestrowanych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej przed dniem 1 stycznia 1998 r.
 12. Przepisu art. 115b ust. 1 i 2 ustawy, o której mowa w art. 1, nie stosuje się w stosunku do żołnierzy zasadniczej służby wojskowej kierujących pojazdami Sił Zbrojnych przez 3 lata od dnia wejścia w życie ustawy. W okresie tym świadectwo kwalifikacji wydaje żołnierzom, na czas zasadniczej służby wojskowej, dowódca jednostki wojskowej według wzoru określonego przez Ministra Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia, które uwzględni konieczność zapewnienia zgodności tego dokumentu z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach.
 13. Określonego w art. 80f ust. 2 pkt 2 ustawy, o której mowa w art. 1, wymogu posiadania dowodu legalnego nabycia części zamontowanych w pojeździe nie stosuje się do pojazdów zarejestrowanych po raz pierwszy przed dniem 1 stycznia 2003 r., chyba że części zamontowane w pojeździe są poszukiwane jako kradzione.
- Art. 5. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie upoważnień zmienionych niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 24 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, zachowują moc przepisy wydane przed dniem jej wejścia w życie, jeżeli nie są sprzeczne z niniejszą ustawą.
- Art. 6. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r., z wyjątkiem art. 1 pkt 16 lit. b), który wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, oraz art. 1 pkt 54 lit. c), który wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2002 r., a także art. 1 pkt 34 w zakresie art. 72 ust. 1 pkt 7, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r., oraz art. 1 pkt 81 w zakresie art. 124a ust. 1 pkt 3, ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 2, który wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2006 r.”;
- 15) art. 9 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 130, poz. 1452), który stanowi:
„Art. 9. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.”;
 - 16) art. 81 ustawy z dnia 1 marca 2002 r. o zmianach w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 25, poz. 253, Nr 93, poz. 820, Nr 200, poz. 1689 i Nr 230, poz. 1923), który stanowi:
„Art. 81. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2002 r., z wyjątkiem:
 - 1) art. 31, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 2002 r.,
 - 2) art. 52 pkt 12 lit. a), art. 59, art. 62 pkt 1, art. 71 ust. 2 i art. 79, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia,
 - 3) art. 1 ust. 1 pkt 1, ust. 5 oraz ust. 6 i art. 10 pkt 1, które wchodzi w życie z dniem 31 marca 2002 r.,
 - 4) art. 50 pkt 7, który wchodzi w życie z dniem 6 kwietnia 2002 r.,
 - 5) art. 2 ust. 3, art. 25, art. 36 pkt 1, 2 i 4, art. 41, art. 48, art. 52 pkt 5, art. 63 pkt 1 oraz art. 80 ust. 1 pkt 1, które wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2002 r.,
 - 6) art. 27 i art. 52 pkt 13 w zakresie dotyczącym art. 33a ust. 1 pkt 9, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.,
 - 7) art. 2 ust. 1, art. 14, art. 33, art. 35, art. 46 pkt 1 i 4, art. 52 pkt 2, art. 54 oraz art. 63 pkt 3, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.”;
 - 17) art. 235 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. Nr 74, poz. 676), który stanowi:
„Art. 235. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 227 i art. 233, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
 - 18) art. 32 ustawy z dnia 7 czerwca 2002 r. o zniesieniu Generalnego Inspektora Celnego, o zmianie ustawy o kontroli skarbowej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 89, poz. 804), który stanowi:
„Art. 32. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2002 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 27 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia,
 - 2) art. 2, który wchodzi w życie z dniem 30 czerwca 2002 r.,
 - 3) art. 9 pkt 7 i art. 21, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”;
- 19) art. 102 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984), który stanowi:
- „Art. 102. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z tym że przepisy art. 28—81, art. 82 pkt 1 i 6 oraz art. 83—99 wchodzi w życie w dniu wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzonych w związku z zakończeniem kadencji tych organów wybranych w dniu 11 października 1998 r.”;
- 20) art. 2 ustawy z dnia 13 września 2002 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 183, poz. 1524), który stanowi:
- „Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 21) art. 39 i 40 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671), które stanowią:
- „Art. 39. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie upoważnień zawartych w ustawie, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, zachowują moc przepisy wykonawcze wydane na podstawie dotychczasowych upoważnień ustawy, o której mowa w art. 34.
- Art. 40. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r., z wyjątkiem art. 16 ust. 1 pkt 5 i art. 23 ust. 2, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.”;
- 22) art. 3—5 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym oraz o zmianie ustawy o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 216, poz. 1825), które stanowią:
- „Art. 3. 1. Przepisu art. 1 pkt 3 lit. a nie stosuje się do pojazdów zarejestrowanych przed dniem 1 stycznia 1988 r.
2. Do pojazdów zarejestrowanych w okresie od dnia 1 stycznia 1988 r. do dnia 31 grudnia 2002 r. wymóg określony w art. 1 pkt 3 lit. a stosuje się od dnia 1 stycznia 2004 r.
- Art. 4. 1. Do dnia 30 czerwca 2006 r. świadectwa potwierdzające zgodność stosowanych metod badawczych oraz posiadanych warunków lokalowych ze szczegółowymi warunkami przeprowadzania badań psychologicznych wydają jednostki badawczo-rozwojowe, jednostki organizacyjne szkół wyższych lub placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk.

2. Do dnia 30 czerwca 2006 r. dodatkowym wymogiem uzyskania zezwolenia, o którym mowa w art. 124a Prawa o ruchu drogowym, jest świadectwo, o którym mowa w ust. 1.

3. Do dnia 30 czerwca 2006 r. dodatkowym wymogiem, jaki powinna spełniać osoba uprawniona do przeprowadzania badań psychologicznych i orzekania w zakresie zdolności do prowadzenia pojazdów mechanicznych, o której mowa w art. 124a Prawa o ruchu drogowym, jest osoba, która:

- 1) posiada dyplom ukończenia wyższych studiów psychologicznych;
- 2) odbędzie co najmniej dwutygodniową praktykę w zakresie psychologicznych badań kierowców w jednostce, o której mowa w ust. 1, lub ukończy z wynikiem pozytywnym kurs organizowany przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 3 lit. a, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”;

23) art. 11 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999—2002 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 216, poz. 1826), który stanowi:

„Art. 11. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r., z wyjątkiem art. 5, który wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.”;

24) art. 3 ustawy z dnia 5 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o usługach detektywistycznych oraz ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 238, poz. 2021), który stanowi:

„Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”;

25) art. 19 ustawy z dnia 20 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2003 r. Nr 7, poz. 79), który stanowi:

„Art. 19. Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym ustawa została ogłoszona, z wyjątkiem:

- 1) art. 1 pkt 44 lit. b, który wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2003 r.;
- 2) art. 1 pkt 9 w zakresie dotyczącym art. 10b ust. 3—5, pkt 15, pkt 16, pkt 18, pkt 24 w zakresie dotyczącym art. 32 ust. 1 pkt 4 oraz art. 3—5, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.;
- 3) art. 2, 7 i 8, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z mocą od dnia 1 stycznia 2003 r.”.

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 marca 2003 r. (poz. 515)

USTAWA

z dnia 20 czerwca 1997 r.

Prawo o ruchu drogowym

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa reguluje zasady ruchu na drogach publicznych oraz w strefach zamieszkania, warunki dopuszczenia pojazdów do tego ruchu, wymagania w stosunku do osób kierujących pojazdami i innych uczestników ruchu oraz zasady kontroli ruchu drogowego.

2. Przepisy ustawy stosuje się również do ruchu odbywającego się poza drogami publicznymi, jeżeli jest to konieczne dla uniknięcia zagrożenia bezpieczeństwa uczestników tego ruchu.

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) „droga” — wydzielony pas terenu składający się z jezdni, pobocza, chodnika, drogi dla pieszych¹⁾ lub drogi dla rowerów²⁾, łącznie z torowiskiem pojazdów szynowych znajdującym się w obrębie tego pasa, przeznaczony do ruchu lub postoju pojazdów, ruchu pieszych, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt;
- 2)³⁾ „droga twarda” — drogę z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, betonowej, kostkowej, klinkierowej lub brukowcowej oraz z płyt betonowych lub kamienno-betonowych, jeżeli długość nawierzchni przekracza 20 m; inne drogi są drogami gruntowymi;
- 3) „autostrada” — drogę dwujezdniową, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi, na której nie dopuszcza się ruchu poprzecznego, przeznaczoną tylko do ruchu pojazdów samochodowych, które na równej, poziomej jezdni mogą rozwinąć prędkość co najmniej 40 km/h, w tym również w razie ciągnięcia przyczep;
- 4) „droga ekspresowa” — drogę dwu- lub jednojezdniową, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi, na której skrzyżowania występują wyjątkowo, przeznaczoną tylko do ruchu pojazdów samochodowych;

- 5)⁴⁾ „droga dla rowerów” — drogę lub jej część przeznaczoną do ruchu rowerów jednośladowych, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi;
- 6)⁵⁾ „jezdnia” — część drogi przeznaczoną do ruchu pojazdów; określenie to nie dotyczy torowisk wydzielonych z jezdni;
- 7) „pas ruchu” — każdy z podłużnych pasów jezdni wystarczający do ruchu jednego rzędu pojazdów wielośladowych, oznaczony lub nieoznaczony znakami drogowymi;
- 8) „pobocze” — część drogi przyległą do jezdni, która może być przeznaczona do ruchu pieszych lub niektórych pojazdów, postoju pojazdów, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt;
- 9) „chodnik” — część drogi przeznaczoną do ruchu pieszych;
- 10) „skrzyżowanie” — przecięcie się w jednym poziomie dróg mających jezdnię, ich połączenie lub rozwidlenie, łącznie z powierzchniami utworzonymi przez takie przecięcia, połączenia lub rozwidlenia; określenie to nie dotyczy przecięcia, połączenia lub rozwidlenia drogi twardej z drogą gruntową lub stanowiącą dojazd do obiektu znajdującego się przy drodze;
- 11)⁶⁾ „przejście dla pieszych” — powierzchnię jezdni, drogi dla rowerów lub torowiska przeznaczoną do przechodzenia przez pieszych, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi;
- 12) „przejazd dla rowerzystów” — powierzchnię jezdni lub torowiska przeznaczoną do przejeżdżania przez rowerzystów, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi;
- 13) „przystanek” — miejsce zatrzymywania się pojazdów transportu publicznego, oznaczone odpowiednimi znakami drogowymi;
- 14) „tunel” — budowlę na drodze, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi;
- 15) „obszar zabudowany” — obszar oznaczony odpowiednimi znakami drogowymi;
- 16) „strefa zamieszkania” — obszar obejmujący drogi publiczne lub inne drogi, na którym obowiązują szczególne zasady ruchu drogowego, a wjazdy i wyjazdy oznaczone są odpowiednimi znakami drogowymi;

¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 129, poz. 1444 i Nr 154, poz. 1798 oraz z 2002 r. Nr 216, poz. 1825), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 2 pkt 9 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 17) „uczestnik ruchu” — pieszego, kierującego, a także inne osoby przebywające w pojeździe lub na pojeździe znajdującym się na drodze;
- 18) „pieszy” — osobę znajdującą się poza pojazdem na drodze i niewykonującą na niej robót lub czynności przewidzianych odrębnymi przepisami; za pieszego uważa się również osobę prowadzącą, ciągnącą lub pchającą rower, motorower, motocykl, wózek dziecięcy, podręczny lub inwalidzki, osobę poruszającą się w wózku inwalidzkim, a także osobę w wieku do 10 lat kierującą rowerem pod opieką osoby dorosłej;
- 19) „kolumna pieszych” — zorganizowaną grupę pieszych prowadzoną przez kierownika lub dowódcę;
- 20) „kierujący” — osobę, która kieruje pojazdem lub zespołem pojazdów, a także osobę, która prowadzi kolumnę pieszych, jedzie wierzchem albo pędzi zwierzęta pojedynczo lub w stadzie;
- 21) „kierowca” — osobę uprawnioną do kierowania pojazdem silnikowym;
- 22) „szczególna ostrożność” — ostrożność polegającą na zwiększeniu uwagi i dostosowaniu zachowania uczestnika ruchu do warunków i sytuacji zmieniających się na drodze, w stopniu umożliwiającym odpowiednio szybkie reagowanie;
- 23)⁷⁾ „ustąpienie pierwszeństwa” — powstrzymanie się od ruchu, jeżeli ruch mógłby zmusić innego kierującego do zmiany kierunku lub pasa ruchu albo istotnej zmiany prędkości, a pieszego — do zatrzymania się, zwolnienia lub przyspieszenia kroku;
- 24) „ruch kierowany” — ruch otwierany i zamykany za pomocą sygnalizacji świetlnej albo przez uprawnioną osobę;
- 25) „niedostateczna widoczność” — widoczność występującą od zmierzchu do świtu, a także w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza od świtu do zmierzchu;
- 26) „wymijanie” — przejeżdżanie (przechodzenie) obok pojazdu lub uczestnika ruchu poruszającego się w przeciwnym kierunku;
- 27) „omijanie” — przejeżdżanie (przechodzenie) obok nieporuszającego się pojazdu, uczestnika ruchu lub przeszkody;
- 28) „wyprzedzanie” — przejeżdżanie (przechodzenie) obok pojazdu lub uczestnika ruchu poruszającego się w tym samym kierunku;
- 29) „zatrzymanie pojazdu” — unieruchomienie pojazdu niewynikające z warunków lub przepisów ruchu drogowego, trwające nie dłużej niż 1 minutę, oraz każde unieruchomienie pojazdu wynikające z tych warunków lub przepisów;
- 30) „postój pojazdu” — unieruchomienie pojazdu niewynikające z warunków lub przepisów ruchu drogowego, trwające dłużej niż 1 minutę;
- 31) „pojazd” — środek transportu przeznaczony do poruszania się po drodze oraz maszynę lub urządzenie do tego przystosowane;
- 32) „pojazd silnikowy” — pojazd wyposażony w silnik, z wyjątkiem motoroweru i pojazdu szynowego;
- 33) „pojazd samochodowy” — pojazd silnikowy, którego konstrukcja umożliwia jazdę z prędkością przekraczającą 25 km/h; określenie to nie obejmuje ciągnika rolniczego;
- 34) „pojazd wolnobieżny” — pojazd silnikowy, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 25 km/h, z wyłączeniem ciągnika rolniczego;
- 35) „pojazd członowy” — zespół pojazdów składający się z pojazdu silnikowego złączonego z naczepą;
- 36) „pojazd specjalny” — pojazd samochodowy lub przyczepę, konstrukcyjnie nieprzeznaczone do przewozu osób lub ładunków;
- 37)⁸⁾ „pojazd używany do celów specjalnych” — pojazd samochodowy przystosowany w sposób szczególny do przewozu osób lub ładunków, używany przez Siły Zbrojne, Policję, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu, Straż Graniczną, kontrolę skarbową, Służbę Celną, jednostki ochrony przeciwpożarowej, Inspekcję Transportu Drogowego i Służbę Więzienną;
- 38) „pojazd uprzywilejowany” — pojazd wysyłający sygnały świetlne w postaci niebieskich świateł błyskowych i jednocześnie sygnały dźwiękowe o zmiennym tonie, jadący z włączonymi światłami mijania lub drogowymi; określenie to obejmuje również pojazdy jadące w kolumnie, na której początku i na końcu znajdują się pojazdy uprzywilejowane wysyłające dodatkowo sygnały świetlne w postaci czerwonego światła błyskowego;
- 39) „pojazd zabytkowy” — pojazd, który na podstawie odrębnych przepisów został wpisany do rejestru zabytków lub ujęty w centralnej ewidencji dóbr kultury;
- 40) „samochód osobowy” — pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą oraz ich bagażu;
- 41) „autobus” — pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą;
- 41a)⁹⁾ „autobus szkolny” — autobus przeznaczony do przewozu dzieci do szkoły, barwy pomarańczowej, oznaczony z przodu i z tyłu prostokątnymi tablicami barwy białej, z napisem barwy czarnej „autobus szkolny”;
- 42) „samochód ciężarowy” — pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu ładunków; określenie to obejmuje również samochód ciężarowo-osobowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu ładunków i osób w liczbie od 4 do 9 łącznie z kierowcą;

⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym oraz o zmianie ustawy o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 216, poz. 1825), która weszła w życie z dniem 17 stycznia 2003 r.

⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 lit. f ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 43) „taksówka” — pojazd samochodowy odpowiednio wyposażony i oznaczony, przeznaczony do przewozu za ustaloną na podstawie taksometru opłatą:
- a) osób w liczbie nie większej niż 9 łącznie z kierowcą oraz ich bagażu podręcznego (taksówka osobowa),
 - b) ładunków o masie nieprzekraczającej 2,5 t (taksówka bagażowa);
- 44) „ciągnik rolniczy” — pojazd silnikowy skonstruowany do używania łącznie ze sprzętem do prac rolnych, leśnych lub ogrodniczych; ciągnik taki może być również przystosowany do ciągnięcia przyczep oraz do prac ziemnych;
- 45) „motocykl” — pojazd samochodowy jednośladowy lub z bocznym wózkiem — wielośladowy;
- 46) „motorower” — pojazd jednośladowy lub dwuśladowy zaopatrzone w silnik spalinyowy o pojemności skokowej nieprzekraczającej 50 cm³, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 45 km/h;
- 47) „rower” — pojazd jednośladowy lub wielośladowy poruszany siłą mięśni osoby jadącej tym pojazdem;
- 48) „wózek inwalidzki” — pojazd konstrukcyjnie przeznaczony do poruszania się osoby niepełnosprawnej, napędzany siłą mięśni lub za pomocą silnika, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do prędkości pieszego;
- 49) „zespół pojazdów” — pojazdy złączone ze sobą w celu poruszania się po drodze jako całość; nie dotyczy to pojazdów złączonych w celu holowania;
- 50) „przyczepa” — pojazd bez silnika, przystosowany do łączenia go z innym pojazdem;
- 51) „przyczepa lekka” — przyczepę, której dopuszczalna masa całkowita nie przekracza 750 kg;
- 52) „naczepa” — przyczepę, której część spoczywa na pojeździe silnikowym i obciąża ten pojazd;
- 53) „masa własna” — masę pojazdu z jego normalnym wyposażeniem, paliwem, olejami, smarami i cieczami w ilościach nominalnych, bez kierującego;
- 54)¹⁰⁾ „dopuszczalna masa całkowita” — największą określoną właściwymi warunkami technicznymi masę pojazdu obciążonego osobami i ładunkiem, dopuszczonego do poruszania się po drodze;
- 55) „rzeczywista masa całkowita” — masę pojazdu łącznie z masą znajdujących się na nim rzeczy i osób;
- 56)¹¹⁾ „dopuszczalna ładowność” — największą masę ładunku i osób, jaką może przewozić pojazd, która stanowi różnicę dopuszczalnej masy całkowitej i masy własnej pojazdu;
- 57) „nacisk osi” — sumę nacisków, jaką na drogę wywierają koła znajdujące się na jednej osi.

DZIAŁ II

Ruch drogowy

Rozdział 1

Zasady ogólne

Art. 3. 1. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani zachować ostrożność albo gdy ustawa tego wymaga — szczególną ostrożność, unikać wszelkiego działania, które mogłoby spowodować zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego, ruch ten utrudnić albo w związku z ruchem zakłócić spokój lub porządek publiczny oraz narazić kogokolwiek na szkodę. Przez działanie rozumie się również zaniechanie.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do osoby znajdującej się w pobliżu drogi, jeżeli jej zachowanie mogłoby pociągnąć za sobą skutki, o których mowa w tym przepisie.

3. Jeżeli uczestnik ruchu lub inna osoba spowodowała jednak zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, jest obowiązana przedsięwziąć niezbędne środki w celu niezwłocznego usunięcia zagrożenia, a gdyby nie mogła tego uczynić, powinna o zagrożeniu uprzedzić innych uczestników ruchu.

Art. 4. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze mają prawo liczyć, że inni uczestnicy tego ruchu przestrzegają przepisów ruchu drogowego, chyba że okoliczności wskazują na możliwość odmiennego ich zachowania.

Art. 5. 1. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani stosować się do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli, sygnałów świetlnych oraz znaków drogowych, nawet wówczas, gdy z przepisów ustawy wynika inny sposób zachowania niż nakazany przez te osoby, sygnały świetlne lub znaki drogowe.

2. Polecenia i sygnały dawane przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli mają pierwszeństwo przed sygnałami świetlnymi i znakami drogowymi.

3. Sygnały świetlne mają pierwszeństwo przed znakami drogowymi regulującymi pierwszeństwo przejazdu.

Art. 6. 1. Polecenia lub sygnały może dawać uczestnikowi ruchu lub innej osobie znajdującej się na drodze:

- 1) policjant;
- 2)¹²⁾ żołnierz Żandarmerii Wojskowej lub wojskowego organu porządkowego, zabezpieczający przemarsz

¹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

¹²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 63 pkt 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. Nr 123, poz. 1353), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

lub przejazd kolumny wojskowej albo w razie akcji związanej z ratowaniem życia lub mienia;

- 3)¹³⁾ funkcjonariusz Straży Granicznej w strefie nadgranicznej;
- 3a)¹⁴⁾ inspektor Inspekcji Transportu Drogowego;
- 3b)¹⁵⁾ umundurowany inspektor kontroli skarbowej lub funkcjonariusz celny;
- 4) pracownik kolejowy na przejeździe kolejowym;
- 5) pracownik zarządu drogi lub inna osoba wykonująca roboty na drodze na zlecenie lub za zgodą zarządu drogi;
- 6) osoba nadzorująca bezpieczne przejście dzieci przez jezdnię, w wyznaczonym miejscu;
- 7)¹⁶⁾ kierujący autobusem szkolnym w miejscach postoju związanych z wsiadaniem lub wysiadaniem dzieci.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1 i ust. 4 pkt 2, powinny być łatwo rozpoznawalne i widoczne z dostatecznej odległości, zarówno w dzień, jak i w nocy.

3.¹⁷⁾ Przepis ust. 2 w zakresie łatwej rozpoznawalności:

- 1) dotyczy osoby wymienionej w ust. 1 pkt 1 tylko poza obszarem zabudowanym;
- 2) nie dotyczy kierującego autobusem szkolnym, jeżeli sygnał do zatrzymania innych pojazdów dawany jest przez tę osobę bez wychodzenia z odpowiednio oznaczonego pojazdu.

4.¹⁷⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, uwzględniając potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w trakcie kierowania ruchem drogowym oraz sprawnego wykonywania czynności w tym zakresie:

- 1) określi, w drodze rozporządzenia, organizację i sposób kierowania ruchem drogowym;
- 2) może upoważnić, w drodze rozporządzenia, inne osoby do wykonywania czynności, o których mowa w ust. 1, oraz określić okoliczności, szczegółowe warunki i sposób wykonywania tych czynności.

Art. 7. 1. Znaki i sygnały drogowe wyrażają ostrzeżenia, zakazy, nakazy lub informacje.

2.¹⁸⁾ Minister właściwy do spraw transportu i minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, uwzględniając w szczególności konieczność dostosowania sygnałów drogowych do postanowień umów międzynarodowych, określi, w drodze rozporządzenia, znaki i sygnały obowiązujące w ruchu drogowym, ich znaczenie i zakres obowiązywania.

3.¹⁸⁾ Minister właściwy do spraw transportu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, uwzględniając konieczność zapewnienia czytelności i zrozumiałości znaków i sygnałów drogowych dla uczestników ruchu drogowego, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki techniczne dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego, a także warunki ich umieszczania na drogach.

Art. 8.¹⁹⁾ 1.²⁰⁾ Osoba niepełnosprawna o obniżonej sprawności ruchowej, kierująca pojazdem samochodowym oznaczonym kartą parkingową może nie stosować się do niektórych znaków drogowych dotyczących zakazu ruchu lub postoju, w zakresie określonym przepisami, o których mowa w art. 7 ust. 2.

2.²⁰⁾ Przepis ust. 1 stosuje się również do:

- 1) kierującego pojazdem przewożącego osobę o obniżonej sprawności ruchowej;
- 2) pracowników placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych pozostających pod opieką tych placówek.

3. Karta parkingowa powinna być umieszczona za przednią szybą pojazdu samochodowego w sposób umożliwiający jej odczytanie.

4. Kartę parkingową wydaje osobie niepełnosprawnej starosta. Za wydanie karty parkingowej pobiera się opłatę w wysokości ustalonej przez ministra właściwego do spraw transportu.

5.²¹⁾ Kartę parkingową osobie, o której mowa w ust. 1, wydaje się na podstawie, wydanego przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, orzeczenia o zaliczeniu do znacznego, umiarkowanego, lub lekkiego stopnia niepełnosprawności o przyczynie niepełnosprawności z kodu R lub N lub na podstawie orzeczenia wydanego przez organy rentowe równoważnego na mocy przepisów szczególnych z orzeczeniami o niepełnosprawności.

¹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁴⁾ Dodany przez art. 101 pkt 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. Nr 125, poz. 1371), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

¹⁵⁾ Dodany przez art. 10 pkt 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2002 r. o zniesieniu Generalnego Inspektora Celnego, o zmianie ustawy o kontroli skarbowej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 89, poz. 804), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2002 r.

¹⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2003 r. Nr 7, poz. 79), która weszła w życie z dniem 1 lutego 2003 r.

²¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 6 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 20.

5a.²²⁾ W przypadku osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenia zaliczające do stopnia lekkiego kartę parkingową wydaje się na podstawie orzeczenia, wraz ze wskazaniem, o którym mowa w art. 6b ust. 3 pkt 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.²³⁾). W przypadku orzeczeń wydanych przez organy rentowe równoważnych z orzeczeniami o stopniu lekkim, w których nie określono przyczyny niepełnosprawności, kartę parkingową wydaje się na podstawie orzeczenia, wraz z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym ograniczenie sprawności ruchowej.

5b.²²⁾ Kartę parkingową placówkom zajmującym się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych wydaje starosta.

6. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w stosunku do kierujących pojazdami zaopatrzonymi w kartę parkingową wydaną za granicą.

7. Minister właściwy do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia:

1) wzór karty parkingowej, uwzględniając w szczególności konieczność ujednoczenia wzoru karty parkingowej z rozwiązaniami przyjętymi w krajach europejskich, w celu umożliwienia korzystania osobom niepełnosprawnym z ulg i przywilejów w ruchu drogowym, określonych w przepisach prawa krajowego;

1a)²⁴⁾ wzór oraz tryb wydania karty parkingowej dla placówek, o których mowa w ust. 2 pkt 2;

2) wysokość opłat za wydanie karty parkingowej, uwzględniając koszty związane z jej wydaniem i dystrybucją.

8.²⁵⁾ Minister właściwy do spraw transportu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego i ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, rodzaj placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych uprawnionych do uzyskania karty parkingowej oraz tryb wydawania tym placówkom karty parkingowej, mając na względzie zapewnienie wydawania karty właściwym placówkom.

²²⁾ Dodany przez art. 6 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 20.

²³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1082, z 1998 r. Nr 99, poz. 628, Nr 106, poz. 668, Nr 137, poz. 887, Nr 156, poz. 1019 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 49, poz. 486, Nr 90, poz. 1001, Nr 95, poz. 1101 i Nr 111, poz. 1280, z 2000 r. Nr 48, poz. 550 i Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 39, poz. 459, Nr 100, poz. 1080, Nr 125, poz. 1368, Nr 129, poz. 1444 i Nr 154, poz. 1792 i 1800, z 2002 r. Nr 169, poz. 1387, Nr 200, poz. 1679 i 1683 i Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 79.

²⁴⁾ Dodany przez art. 6 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 20.

²⁵⁾ Dodany przez art. 6 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 20.

Art. 8a. (skreślony).²⁶⁾

Art. 9. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani ułatwić przejazd pojazdowi uprzywilejowanego, w szczególności przez niezwłoczne usunięcie się z jego drogi, a w razie potrzeby zatrzymanie się.

Art. 10.²⁷⁾ 1. Minister właściwy do spraw transportu sprawuje nadzór nad zarządzaniem ruchem na drogach krajowych.

2. Wojewoda sprawuje nadzór nad zarządzaniem ruchem na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz na drogach publicznych położonych w miastach na prawach powiatu i w mieście stołecznym Warszawie.

3. Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad²⁸⁾ zarządza ruchem na drogach krajowych, z zastrzeżeniem ust. 6.

4. Marszałek województwa zarządza ruchem na drogach wojewódzkich, z zastrzeżeniem ust. 6.

5. Starosta zarządza ruchem na drogach powiatowych i gminnych, z zastrzeżeniem ust. 6.

6.²⁹⁾ Prezydent miasta zarządza ruchem na drogach publicznych położonych w miastach na prawach powiatu, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych.

7. Zarządzanie ruchem na drogach w strefie zamieszkania, z wyjątkiem dróg publicznych, należy do podmiotów zarządzających tymi drogami.

8. Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad²⁸⁾ może powierzyć zadania w zakresie zarządzania ruchem na drogach krajowych marszałkowi województwa.

9. Drogami krajowymi, wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi są drogi publiczne określone zgodnie z przepisami o drogach publicznych.

10. Organy sprawujące nadzór nad zarządzaniem ruchem na drogach mogą nakazać zmianę organizacji

²⁶⁾ Dodany przez art. 42 pkt 1 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136), która weszła w życie z dniem 23 lutego 2000 r., a następnie skreślony przez art. 1 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 42 pkt 2 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136), która weszła w życie z dniem 23 lutego 2000 r.

²⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 43 pkt 2 ustawy z dnia 1 marca 2002 r. o zmianach w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 25, poz. 253), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 2002 r.

²⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 3 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999—2002 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 216, poz. 1826), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.

ruchu ze względu na ważny interes ogólnospołeczny lub konieczność zapewnienia ruchu tranzytowego.

11.³⁰⁾ Minister właściwy do spraw transportu, mając na uwadze konieczność ochrony dróg przed zniszczeniem oraz zapewnienie bezpieczeństwa ruchu w okresie zwiększonego natężenia ruchu pojazdów osobowych, może wprowadzić, w drodze rozporządzenia, okresowe ograniczenia ruchu pojazdów na drogach lub zakaz ruchu niektórych rodzajów pojazdów.

12.³⁰⁾ Minister właściwy do spraw transportu, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i Ministrem Obrony Narodowej, uwzględniając w szczególności:

- 1) konieczność zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim uczestnikom ruchu drogowego,
 - 2) potrzebę efektywnego wykorzystania dróg publicznych,
 - 3) potrzeby społeczności lokalnej,
- określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki zarządzania ruchem na drogach oraz wykonywania nadzoru nad tym zarządzaniem.

Rozdział 2

Ruch pieszych

Art. 11. 1.³¹⁾ Pieszy jest obowiązany korzystać z chodnika lub drogi dla pieszych, a w razie ich braku — z pobocza. Jeżeli nie ma pobocza lub czasowo nie można z niego korzystać, pieszy może korzystać z jezdni, pod warunkiem zajmowania miejsca jak najbliżej jej krawędzi i ustępowania miejsca nadjeżdżającemu pojazdowi.

2. Pieszy idący po poboczu lub jezdni jest obowiązany iść lewą stroną drogi.

3. Piesi idący jezdnią są obowiązani iść jeden za drugim. Na drodze o małym ruchu, w warunkach dobrej widoczności, dwóch pieszych może iść obok siebie.

4.³²⁾ Korzystanie przez pieszego z drogi dla rowerów jest dozwolone tylko w razie braku chodnika lub pobocza albo niemożności korzystania z nich. Pieszy, z wyjątkiem osoby niepełnosprawnej, korzystając z tej drogi, jest obowiązany ustąpić miejsca rowerowi.

5. Przepisów ust. 1—4 nie stosuje się w strefie zamieszkania. W strefie tej pieszy korzysta z całej szerokości drogi i ma pierwszeństwo przed pojazdem.

Art. 12. 1. Kolumna pieszych, z wyjątkiem pieszych w wieku do 10 lat, może się poruszać tylko prawą stroną jezdni.

2. Do kolumny pieszych w wieku do 10 lat stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 ust. 1 i 2.

3. Liczba pieszych idących jezdnią w kolumnie obok siebie nie może przekraczać 4, a w kolumnie wojskowej — 6, pod warunkiem że kolumna nie zajmuje więcej niż połowy szerokości jezdni.

4. Piesi w wieku do 10 lat mogą iść w kolumnie tylko dwójkami pod nadzorem co najmniej jednej osoby pełnoletniej.

5. Długość kolumny pieszych nie może przekraczać 50 m. Odległość między kolumnami nie może być mniejsza niż 100 m.

6. Jeżeli przemarsz kolumny pieszych odbywa się w warunkach niedostatecznej widoczności:

- 1) pierwszy i ostatni z idących z lewej strony są obowiązani nieść latarki:
 - a) pierwszy — ze światłem białym, skierowanym do przodu,
 - b) ostatni — ze światłem czerwonym, skierowanym do tyłu;

2) w kolumnie o długości przekraczającej 20 m idący po lewej stronie z przodu i z tyłu są obowiązani używać elementów odbłaskowych odpowiadających właściwym warunkom technicznym, a ponadto idący po lewej stronie są obowiązani nieść dodatkowe latarki ze światłem białym, rozmieszczone w taki sposób, aby odległość między nimi nie przekraczała 10 m;

3) światło latarek powinno być widoczne z odległości co najmniej 150 m.

7. Zabrania się:

- 1) ruchu po jezdni kolumny pieszych w czasie mgły; zakaz ten nie dotyczy kolumny wojskowej lub policyjnej;
- 2) ruchu po jezdni kolumny pieszych w wieku do 10 lat w warunkach niedostatecznej widoczności;
- 3) prowadzenia po jezdni kolumny pieszych przez osobę w wieku poniżej 18 lat.

Art. 13. 1. Pieszy, przechodząc przez jezdnię lub torowisko, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność oraz, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, korzystać z przejścia dla pieszych. Pieszy znajdujący się na tym przejściu ma pierwszeństwo przed pojazdem.

2. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściem dla pieszych jest dozwolone, gdy odległość od przejścia przekracza 100 m. Jeżeli jednak skrzyżowanie znajduje się w odległości mniejszej niż 100 m od wyznaczonego przejścia, przechodzenie jest dozwolone również na tym skrzyżowaniu.

3. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściem dla pieszych, o którym mowa w ust. 2, jest dozwolone tylko pod warunkiem, że nie spowoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub utrudnienia ruchu pojazdów. Pieszy jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pojazdowi i do przeciwległej krawędzi jezdni iść drogą najkrótszą, prostopadle do osi jezdni.

³⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

4. Jeżeli na drodze znajduje się przejście nadziemne lub podziemne dla pieszych, pieszy jest obowiązany korzystać z niego, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

5. Na obszarze zabudowanym, na drodze dwujezdniowej lub po której kursują tramwaje po torowisku wyodrębnionym z jezdni, pieszy przechodząc przez jezdnię lub torowisko jest obowiązany korzystać tylko z przejścia dla pieszych.

6. Przechodzenie przez torowisko wyodrębnione z jezdni jest dozwolone tylko w miejscu do tego przeznaczonym.

7. Jeżeli wysepka dla pasażerów na przystanku komunikacji publicznej łączy się z przejściem dla pieszych, przechodzenie do i z przystanku jest dozwolone tylko po tym przejściu.

8. Jeżeli przejście dla pieszych wyznaczone jest na drodze dwujezdniowej, przejście na każdej jezdni uważa się za przejście odrębne. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przejścia dla pieszych w miejscu, w którym ruch pojazdów jest rozdzielony wysepką lub za pomocą innych urządzeń na jezdni.

Art. 14. Zabrania się:

- 1) wchodzenia na jezdnię:
 - a) bezpośrednio przed jadący pojazd, w tym również na przejściu dla pieszych,
 - b) spoza pojazdu lub innej przeszkody ograniczającej widoczność drogi;
- 2) przechodzenia przez jezdnię w miejscu o ograniczonej widoczności drogi;
- 3) zwalniania kroku lub zatrzymywania się bez uzasadnionej potrzeby podczas przechodzenia przez jezdnię lub torowisko;
- 4) przebiegania przez jezdnię;
- 5) chodzenia po torowisku;
- 6) wchodzenia na torowisko, gdy zapory lub półzapory są opuszczone lub opuszczanie ich rozpoczęto;
- 7) przechodzenia przez jezdnię w miejscu, w którym urządzenie zabezpieczające lub przeszkoda oddzielają drogę dla pieszych¹⁾ albo chodnik od jezdni, bez względu na to, po której stronie jezdni one się znajdują.

Art. 15. Przepisów art. 11—14 nie stosuje się w razie zamknięcia ruchu pojazdów na drodze.

Rozdział 3

Ruch pojazdów

Oddział 1

Zasady ogólne

Art. 16. 1. Kierującego pojazdem obowiązuje ruch prawostronny.

2. Kierujący pojazdem, korzystając z drogi dwujezdniowej, jest obowiązany jechać po prawej jezdni; do

jezdni tych nie wlicza się jezdni przeznaczonej do dojazdu do nieruchomości położonej przy drodze.

3. Kierujący pojazdem, korzystając z jezdni dwukierunkowej co najmniej o czterech pasach ruchu, jest obowiązany zajmować pas ruchu znajdujący się na prawej połowie jezdni.

4. Kierujący pojazdem jest obowiązany jechać możliwie blisko prawej krawędzi jezdni. Jeżeli pasy ruchu na jezdni są wyznaczone, nie może zajmować więcej niż jednego pasa.

5.³³⁾ Kierujący pojazdem zaprzęgowym, rowerem, motorowerem, wózkiem ręcznym oraz osoba prowadząca pojazd napędzany silnikiem są obowiązani poruszać się po poboczu, chyba że nie nadaje się ono do jazdy lub ruch pojazdu utrudniałby ruch pieszych.

6.³³⁾ Kierujący pojazdem znajdującym się na części jezdni, po której jeżdżą pojazdy szynowe, jest obowiązany ustąpić miejsca nadjeżdżającemu pojazdowi szynowemu.

Oddział 2

Włączanie się do ruchu

Art. 17. 1. Włączanie się do ruchu następuje przy rozpoczynaniu jazdy po postoju lub zatrzymaniu się niewynikającym z warunków lub przepisów ruchu drogowego oraz przy wjeżdżaniu:

- 1) na drogę z nieruchomości, z obiektu przydrożnego lub dojazdu do takiego obiektu, z drogi niebędącej drogą publiczną oraz ze strefy zamieszkania;
- 2) na drogę z pola lub na drogę twardą z drogi gruntowej;
- 3)³⁴⁾ na jezdnię z pobocza, z chodnika lub z pasa ruchu dla pojazdów powolnych;
- 3a)³⁵⁾ na jezdnię lub pobocze z drogi dla rowerów, z wyjątkiem wjazdu na przejazd dla rowerzystów;
- 4) pojazdem szynowym — na drogę z zajezdni lub na jezdnię z pętli.

2. Kierujący pojazdem, włączając się do ruchu, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność oraz ustąpić pierwszeństwa innemu pojazdowi lub uczestnikowi ruchu.

Art. 18. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do oznaczonego przystanku autobusowego (trolejbusowego) na obszarze zabudowanym, jest obowiązany zmniejszyć prędkość, a w razie potrzeby zatrzymać się, aby umożliwić kierującemu autobusem (trolejbusem) włączenie się do ruchu, jeżeli kierujący takim pojazdem sygnalizuje kierunkowskazem zamiar zmiany pasa ruchu lub wjechania z zatoki na jezdnię.

³³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 9 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. Kierujący autobusem (trolejbusem), o którym mowa w ust. 1, może wjechać na sąsiedni pas ruchu lub na jezdnię dopiero po upewnieniu się, że nie spowoduje to zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Art. 18a.³⁶⁾ 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do miejsca postoju autobusu szkolnego, jest obowiązany:

- 1) zatrzymać się, o ile kierujący tym autobusem podał sygnał zatrzymania;
- 2) zmniejszyć prędkość, a w razie potrzeby zatrzymać się, aby umożliwić kierującemu tym autobusem wjazd na jezdnię lub sąsiedni pas ruchu, o ile sygnalizuje on zamiar wykonania takiego manewru.

2. Kierujący autobusem szkolnym w sytuacji, o której mowa w ust. 1, może wjechać na sąsiedni pas ruchu lub jezdnię dopiero po upewnieniu się, że nie spowoduje to zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Oddział 3

Prędkość i hamowanie

Art. 19. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany jechać z prędkością zapewniającą panowanie nad pojazdem, z uwzględnieniem warunków, w jakich ruch się odbywa, a w szczególności: rzeźby terenu, stanu i widoczności drogi, stanu i ładunku pojazdu, warunków atmosferycznych i natężenia ruchu.

2. Kierujący pojazdem jest obowiązany:

- 1) jechać z prędkością nieutrudniającą jazdy innym kierującym;
- 2) hamować w sposób niepowodujący zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub jego utrudnienia;
- 3) utrzymywać odstęp niezbędny do uniknięcia zderzenia w razie hamowania lub zatrzymania się poprzedzającego pojazdu.

3. Poza obszarem zabudowanym, na jezdniach dwukierunkowych o dwóch pasach ruchu, kierujący pojazdem objętym indywidualnym ograniczeniem prędkości albo pojazdem lub zespołem pojazdów o długości przekraczającej 7 m jest obowiązany utrzymywać taki odstęp od pojazdu silnikowego znajdującego się przed nim, aby inne wyprzedzające pojazdy mogły bezpiecznie wjechać w lukę utrzymywaną między tymi pojazdami. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli kierujący pojazdem przystępuje do wyprzedzania lub gdy wyprzedzanie jest zabronione.

Art. 20. 1.³⁷⁾ Prędkość dopuszczalna pojazdu lub zespołu pojazdów na obszarze zabudowanym wynosi 60 km/h, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Prędkość dopuszczalna pojazdu lub zespołu pojazdów w strefie zamieszkania wynosi 20 km/h.

3. Prędkość dopuszczalna poza obszarem zabudowanym, z zastrzeżeniem ust. 4 i 5, wynosi w przypadku:

- 1) samochodu osobowego, motocykla lub samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t:
 - a) na autostradzie — 130 km/h,
 - b) na drodze ekspresowej dwujezdniowej — 110 km/h,
 - c) na drodze ekspresowej jednojezdniowej oraz na drodze dwujezdniowej co najmniej o dwóch pasach przeznaczonych dla każdego kierunku ruchu — 100 km/h,
 - d) na pozostałych drogach — 90 km/h;
- 2) zespołu pojazdów lub pojazdu niewymienionego w pkt 1:
 - a) na autostradzie, drodze ekspresowej lub drodze dwujezdniowej co najmniej o dwóch pasach przeznaczonych dla każdego kierunku ruchu — 80 km/h,
 - b) na pozostałych drogach — 70 km/h.

4. Dopuszczalna prędkość autobusu spełniającego dodatkowe warunki techniczne określone w przepisach, o których mowa w art. 66 ust. 5, na autostradzie i drodze ekspresowej wynosi 100 km/h.

5. (skreślony).³⁸⁾

6. Prędkość dopuszczalna niektórych pojazdów, z zastrzeżeniem ust. 2, wynosi:

- 1) ciągnika rolniczego (również z przyczepą) — 30 km/h;
- 2) pojazdu z urządzeniem wystającym do przodu więcej niż 1,5 m od siedzenia dla kierującego — 30 km/h na obszarze zabudowanym i 60 km/h poza obszarem zabudowanym;
- 3) motocykla (również z przyczepą) i motoroweru, którymi przewozi się dziecko w wieku do 7 lat — 40 km/h.

Art. 21. 1. Organ zarządzający ruchem na drogach może zmniejszyć lub zwiększyć, za pomocą znaków drogowych, prędkość dopuszczalną pojazdów obowiązującą na obszarze zabudowanym.

2. Prędkość dopuszczalna, o której mowa w ust. 1, może być:

- 1) zmniejszona — jeżeli warunki bezpieczeństwa ruchu na drodze lub jej odcinku za tym przemawiają;
- 2) zwiększona — jeżeli warunki ruchu na drodze lub jej odcinku zapewniają zachowanie bezpieczeństwa ruchu.

3. Organ zarządzający ruchem na drogach może zmniejszyć, za pomocą znaków drogowych, prędkość dopuszczalną pojazdów obowiązującą poza obszarem

³⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 11 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

³⁸⁾ Przez art. 34 pkt 1 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.

zabudowanym, jeżeli warunki bezpieczeństwa ruchu na drodze lub jej odcinku za tym przemawiają.

4. Organ rejestrujący pojazd może ustalić dla indywidualnego pojazdu dopuszczalną prędkość niższą niż określona w art. 20, jeżeli jest to uzasadnione konstrukcją lub stanem technicznym pojazdu. Ograniczenie prędkości należy uwidocznić na znaku umieszczonym z tyłu pojazdu.

Oddział 4

Zmiana kierunku jazdy lub pasa ruchu

Art. 22. 1. Kierujący pojazdem może zmienić kierunek jazdy lub zajmowany pas ruchu tylko z zachowaniem szczególnej ostrożności.

2. Kierujący pojazdem jest obowiązany zbliżyć się:

- 1) do prawej krawędzi jezdni — jeżeli zamierza skręcić w prawo;
- 2) do środka jezdni lub na jezdni o ruchu jednokierunkowym do lewej jej krawędzi — jeżeli zamierza skręcić w lewo.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli wymiary pojazdu uniemożliwiają skręcenie zgodnie z zasadą określoną w tym przepisie lub dopuszczalna jest jazda wyłączenie w jednym kierunku.

4.³⁹⁾ Kierujący pojazdem, zmieniając zajmowany pas ruchu, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pojazdowi jadącemu po pasie ruchu, na który zamierza wjechać, oraz pojazdowi wjeżdżającemu na ten pas z prawej strony.

5. Kierujący pojazdem jest obowiązany zawczasu i wyraźnie sygnalizować zamiar zmiany kierunku jazdy lub pasa ruchu oraz zaprzestać sygnalizowania niezwłocznie po wykonaniu manewru.

6. Zabrania się zawracania:

- 1) w tunelu, na moście, wiadukcie lub drodze jednokierunkowej;
- 2) na autostradzie;
- 3) na drodze ekspresowej, z wyjątkiem skrzyżowania lub miejsca do tego przeznaczonego;
- 4) w warunkach, w których mogłoby to zagrozić bezpieczeństwu ruchu na drodze lub ruch ten utrudnić.

Oddział 5

Wymijanie, omijanie i cofanie

Art. 23. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany:

- 1) przy wymijaniu zachować bezpieczny odstęp od wymijanego pojazdu lub uczestnika ruchu, a w razie potrzeby zjechać na prawo i zmniejszyć prędkość lub zatrzymać się;
- 2) przy omijaniu zachować bezpieczny odstęp od omijanego pojazdu, uczestnika ruchu lub przeszkody,

a w razie potrzeby zmniejszyć prędkość; omijanie pojazdu sygnalizującego zamiar skręcenia w lewo może odbywać się tylko z jego prawej strony;

3) przy cofaniu ustąpić pierwszeństwa innemu pojazdowi lub uczestnikowi ruchu i zachować szczególną ostrożność, a w szczególności:

- a) sprawdzić, czy wykonywany manewr nie spowoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub jego utrudnienia,
- b) upewnić się, czy za pojazdem nie znajduje się przeszkoda; w razie trudności w osobistym upewnieniu się kierujący jest obowiązany zapewnić sobie pomoc innej osoby.

2. Zabrania się cofania pojazdem w tunelu, na moście, wiadukcie, autostradzie lub drodze ekspresowej.

Oddział 6

Wyprzedzanie

Art. 24. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany przed wyprzedzeniem upewnić się w szczególności, czy:

- 1) ma odpowiednią widoczność i dostateczne miejsce do wyprzedzania bez utrudnienia komukolwiek ruchu;
- 2) kierujący, jadący za nim, nie rozpoczął wyprzedzania;
- 3) kierujący, jadący przed nim na tym samym pasie ruchu, nie zasygnalizował zamiaru wyprzedzania innego pojazdu, zmiany kierunku jazdy lub zmiany pasa ruchu.

2. Kierujący pojazdem jest obowiązany przy wyprzedzaniu zachować szczególną ostrożność, a zwłaszcza bezpieczny odstęp od wyprzedzanego pojazdu lub uczestnika ruchu. W razie wyprzedzania pojazdu jednokolumnowego lub kolumny pieszych odstęp ten nie może być mniejszy niż 1 m.

3. Kierujący pojazdem jest obowiązany przy wyprzedzaniu przejeżdżać z lewej strony wyprzedzanego pojazdu, z zastrzeżeniem ust. 4, 5 i 10.

4. Pojazd szynowy może być wyprzedzany tylko z prawej strony, chyba że położenie torów uniemożliwia takie wyprzedzanie lub wyprzedzanie odbywa się na jezdni jednokierunkowej.

5. Wyprzedzanie pojazdu lub uczestnika ruchu, który sygnalizuje zamiar skręcenia w lewo, może odbywać się tylko z jego prawej strony.

6. Kierującemu pojazdem wyprzedzanym zabrania się w czasie wyprzedzania i bezpośrednio po nim zwiększania prędkości. Kierujący pojazdem wolnobieżnym, ciągnikiem rolniczym lub pojazdem bez silnika jest obowiązany zjechać jak najbardziej na prawo i — w razie potrzeby — zatrzymać się w celu ułatwienia wyprzedzania.

7. Zabrania się wyprzedzania pojazdu silnikowego jadącego po jezdni:

³⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 1) przy dojeżdżaniu do wierzchołka wzniesienia;
- 2) na zakręcie oznaczonym znakami ostrzegawczymi;
- 3) na skrzyżowaniu, z wyjątkiem skrzyżowania o ruchu okrężnym lub na którym ruch jest kierowany.

8. Dopuszcza się wyprzedzanie w miejscach, o których mowa w ust. 7 pkt 1 i 2, na jezdni:

- 1) jednokierunkowej;
- 2) dwukierunkowej na odcinku z wyznaczonymi pasami ruchu, pod warunkiem że kierujący nie wjeżdża na część jezdni przeznaczoną do ruchu w kierunku przeciwnym — w miejscu, gdzie jest to zabronione znakami na jezdni.

9. Dopuszcza się wyprzedzanie w miejscu, o którym mowa w ust. 7 pkt 3, pojazdu sygnalizującego zamiar skręcenia, pod warunkiem że kierujący nie wjeżdża na część jezdni przeznaczoną do ruchu w kierunku przeciwnym.

10. Dopuszcza się wyprzedzanie z prawej strony na odcinku drogi z wyznaczonymi pasami ruchu, przy zachowaniu warunków określonych w ust. 1 i 7:

- 1) na jezdni jednokierunkowej;
- 2) na jezdni dwukierunkowej, jeżeli co najmniej dwa pasy ruchu na obszarze zabudowanym lub trzy pasy ruchu poza obszarem zabudowanym przeznaczone są do jazdy w tym samym kierunku.

11. Zabrania się wyprzedzania pojazdu uprzywilejowanego na obszarze zabudowanym.

Oddział 7

Przecinanie się kierunków ruchu

Art. 25. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do skrzyżowania, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność i ustąpić pierwszeństwa pojazdowi nadjeżdżającemu z prawej strony, a jeżeli skręca w lewo — także jadącemu z kierunku przeciwnego na wprost lub skręcającemu w prawo.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do pojazdu szynowego, który ma pierwszeństwo w stosunku do innych pojazdów, bez względu na to, z której strony nadjeżdża.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również w razie przecinania się kierunków ruchu poza skrzyżowaniem.

4. Kierującemu pojazdem zabrania się:

- 1) wjeżdżania na skrzyżowanie, jeżeli na skrzyżowaniu lub za nim nie ma miejsca do kontynuowania jazdy;
- 2) rozdzielania kolumny pieszych.

Art. 26. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do przejścia dla pieszych, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność i ustąpić pierwszeństwa pieszemu znajdującemu się na przejściu.

2. Kierujący pojazdem, który skręca w drogę poprzeczną, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pie-

szemu przechodzącemu na skrzyżowaniu przez jezdnię drogi, na którą wjeżdża.

3. Kierującemu pojazdem zabrania się:

- 1) wyprzedzania pojazdu na przejściu dla pieszych i bezpośrednio przed nim, z wyjątkiem przejścia, na którym ruch jest kierowany;
- 2) omijania pojazdu, który jechał w tym samym kierunku, lecz zatrzymał się w celu ustąpienia pierwszeństwa pieszemu;
- 3) jazdy wzdłuż po chodniku lub przejściu dla pieszych.

4. Kierujący pojazdem, przejeżdżając przez chodnik lub drogę dla pieszych¹⁾, jest obowiązany jechać powoli i ustąpić pierwszeństwa pieszemu.

5. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio podczas jazdy po placu, na którym ze względu na brak wyodrębnienia jezdni i chodników ruch pieszych i pojazdów odbywa się po tej samej powierzchni.

6. Kierujący pojazdem jest obowiązany zachować szczególną ostrożność przy przejeżdżaniu obok oznaczonego przystanku tramwajowego niezajdującego się przy chodniku. Jeżeli przystanek nie jest wyposażony w wysepkę dla pasażerów, a na przystanek wjeżdża tramwaj lub stoi na nim, kierujący jest obowiązany zatrzymać pojazd w takim miejscu i na taki czas, aby zapewnić pieszemu swobodne dojście do tramwaju lub na chodnik. Przepisy te stosuje się odpowiednio przy ruchu innych pojazdów komunikacji publicznej.

7. W razie przechodzenia przez jezdnię osoby niepełnosprawnej, używającej specjalnego znaku, lub osoby o widocznej ograniczonej sprawności ruchowej, kierujący jest obowiązany zatrzymać pojazd w celu umożliwienia jej przejścia.

Art. 27. 1.⁴⁰⁾ Kierujący pojazdem, zbliżając się do przejazdu dla rowerzystów, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność i ustąpić pierwszeństwa rowerowi znajdującemu się na przejeździe.

2. (skreślony).⁴¹⁾

3. Kierujący pojazdem, przejeżdżając przez drogę dla rowerów²⁾ poza jezdnią, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa rowerowi.

4. Kierującemu pojazdem zabrania się wyprzedzania pojazdu na przejeździe dla rowerzystów i bezpośrednio przed nim, z wyjątkiem przejazdu, na którym ruch jest kierowany.

Art. 28. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do przejazdu kolejowego oraz przejeżdżając przez przejazd, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność. Przed wjechaniem na tory jest on obowiązany upewnić się, czy nie zbliża się pojazd szynowy, oraz przedsięwziąć odpowiednie środki ostrożności, zwłaszcza jeże-

⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴¹⁾ Przez art. 1 pkt 13 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

li wskutek mgły lub z innych powodów przejrzystość powietrza jest zmniejszona.

2. Kierujący jest obowiązany prowadzić pojazd z taką prędkością, aby mógł go zatrzymać w bezpiecznym miejscu, gdy nadjeżdża pojazd szynowy lub gdy urządzenie zabezpieczające albo dawany sygnał zabrania wjazdu na przejazd.

3. Kierującemu pojazdem zabrania się:

- 1) objeżdżania opuszczonych zapór lub półzapór oraz wjeżdżania na przejazd, jeżeli opuszczanie ich zostało rozpoczęte lub podnoszenie nie zostało zakończone;
- 2) wjeżdżania na przejazd, jeżeli po drugiej stronie przejazdu nie ma miejsca do kontynuowania jazdy;
- 3) wyprzedzania pojazdu na przejeździe kolejowym i bezpośrednio przed nim;
- 4) omijania pojazdu oczekującego na otwarciu ruchu przez przejazd, jeżeli wymagałoby to wjechania na część jezdni przeznaczoną dla przeciwnego kierunku ruchu.

4. W razie unieruchomienia pojazdu na przejeździe kolejowym, kierujący jest obowiązany niezwłocznie usunąć go z przejazdu, a jeżeli nie jest to możliwe, ostrzec kierującego pojazdem szynowym o niebezpieczeństwie.

5. Kierujący pojazdem lub zespołem pojazdów o długości przekraczającej 10 m, który nie może rozwinąć prędkości większej niż 6 km/h, przed wjazdem na przejazd kolejowy jest obowiązany upewnić się, czy w czasie potrzebnym na przejechanie przez ten przejazd nie nadjeżdża pojazd szynowy, lub uzgodnić czas tego przejazdu z dróżnikiem kolejowym.

6. Przepisy ust. 1—4 stosuje się odpowiednio przy przejeżdżaniu przez tory tramwajowe; przepis ust. 3 pkt 3 nie dotyczy skrzyżowania lub przejazdu tramwajowego, na którym ruch jest kierowany.

Oddział 8

Ostrzeżenie oraz jazda w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza

Art. 29. 1. Kierujący pojazdem może używać sygnału dźwiękowego lub świetlnego, w razie gdy zachodzi konieczność ostrzeżenia o niebezpieczeństwie.

2. Zabrania się:

- 1) nadużywania sygnału dźwiękowego lub świetlnego;
- 2) używania sygnału dźwiękowego na obszarze zabudowanym, chyba że jest to konieczne w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem;
- 3) ostrzegania światłami drogowymi w warunkach, w których może to spowodować oślepienie innych kierujących.

Art. 30. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany zachować szczególną ostrożność w czasie jazdy w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza, spowo-

dowanej mgłą, opadami atmosferycznymi lub innymi przyczynami, a ponadto:

- 1) kierujący pojazdem silnikowym jest obowiązany:
 - a) włączyć światła mijania lub przeciwmgłowe przednie albo oba te światła jednocześnie,
 - b) poza obszarem zabudowanym podczas mgły dawać krótkotrwałe sygnały dźwiękowe w czasie wyprzedzania lub omijania;
- 2) kierujący innym pojazdem niż pojazd, o którym mowa w pkt 1, jest obowiązany:
 - a) włączyć światła, w które pojazd jest wyposażony,
 - b) korzystać z pobocza drogi, a jeżeli nie jest to możliwe, jechać jak najbliżej krawędzi jezdni i nie wyprzedzać innego pojazdu.

2. Obowiązek używania świateł, o którym mowa w ust. 1, dotyczy kierującego pojazdem także podczas zatrzymania wynikającego z warunków lub przepisów ruchu drogowego.

3. Kierujący pojazdem może używać tylnych świateł przeciwmgłowych, jeżeli zmniejszona przejrzystość powietrza ogranicza widoczność na odległość mniejszą niż 50 m. W razie poprawy widoczności kierujący pojazdem jest obowiązany niezwłocznie wyłączyć te światła.

Oddział 9

Holowanie

Art. 31. 1. Kierujący może holować pojazd silnikowy tylko pod warunkiem, że:

- 1) prędkość pojazdu holującego nie przekracza 30 km/h na obszarze zabudowanym i 60 km/h poza tym obszarem;
- 2) pojazd holujący ma włączone światła mijania również w okresie dostatecznej widoczności;
- 3) w pojeździe holowanym znajduje się kierujący mający uprawnienie do kierowania tym pojazdem, chyba że pojazd jest holowany w sposób wykluczający potrzebę kierowania nim;
- 4) pojazd holowany jest połączony z pojazdem holującym w sposób wykluczający odłączenie się w czasie jazdy; nie dotyczy to holowania motocykla, który powinien być połączony z pojazdem holującym połączeniem giętkim w sposób umożliwiający łatwe odłączenie;
- 5) pojazd holowany, z wyjątkiem motocykla, jest oznaczony z tyłu po lewej stronie ostrzegawczym trójkątem odblaskowym, a w okresie niedostatecznej widoczności ma ponadto włączone światła pozycyjne; zamiast oznaczenia trójkątem odblaskowym pojazd holowany może wysyłać żółte sygnały błyskowe w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu;
- 6) w pojeździe holowanym na połączeniu sztywnym jest sprawny co najmniej jeden układ hamulców, a w pojeździe holowanym na połączeniu giętkim — dwa układy;

7)⁴²⁾ odległość między pojazdami wynosi nie więcej niż 3 m przy połączeniu sztywnym, a od 4 do 6 m przy połączeniu giętkim, przy czym połączenie jest oznakowane na przemian pasami białymi i czerwonymi albo zaopatrzone w chorągiewkę barwy żółtej lub czerwonej; przepisu tego nie stosuje się w razie holowania pojazdów jednostek wojskowych podporządkowanych Ministrowi Obrony Narodowej.

2. Zabrania się holowania:

- 1) pojazdu o niesprawnym układzie kierowniczym lub o niesprawnych hamulcach, chyba że sposób holowania wyklucza potrzebę ich użycia;
- 2) pojazdu za pomocą połączenia giętkiego, jeżeli w pojeździe tym działanie układu hamulcowego uzależnione jest od pracy silnika, a silnik jest unieruchomiony;
- 3) więcej niż jednego pojazdu, z wyjątkiem pojazdu członowego;
- 4) pojazdem z przyczepą (naczepą);
- 5) na autostradzie, z wyjątkiem holowania przez pojazdy przeznaczone do holowania do najbliższego wyjazdu lub miejsca obsługi podróżnych.

3. W razie holowania pojazdu w sposób wykluczający potrzebę kierowania nim lub użycia hamulców, rzeczywista masa całkowita pojazdu holowanego nie może przekraczać rzeczywistej masy całkowitej pojazdu holującego.

Oddział 10

Ruch pojazdów w kolumnie

Art. 32. 1. Liczba pojazdów jadących w zorganizowanej kolumnie nie może przekraczać:

- 1) samochodów osobowych, motorowerów lub motocykli — 10;
- 2) rowerów jednośladowych — 15;
- 3) pozostałych pojazdów — 5.

2. Odległość między jadącymi kolumnami nie może być mniejsza niż 500 m dla kolumn pojazdów samochodowych oraz 200 m dla kolumn pozostałych pojazdów.

3. (skreślony).⁴³⁾

4. Jazda w kolumnie nie zwalnia kierującego pojazdem od przestrzegania obowiązujących przepisów ruchu drogowego.

5.⁴²⁾ Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do pojazdów uprzywilejowanych oraz do pojazdów jednostek podporządkowanych Ministrowi Obrony Narodowej.

⁴²⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 2 pkt 2 i 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴³⁾ Przez art. 1 pkt 14 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

6. Zabrania się wjeżdżania między jadące w kolumnie rowery jednośladowe oraz pojazdy, o których mowa w ust. 5.

7.⁴⁴⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych oraz Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, kierując się koniecznością zapewnienia porządku oraz zasadą bezpieczeństwa ruchu drogowego, określą, w drodze rozporządzenia, sposób organizacji i oznakowania kolumn pojazdów jednostek podporządkowanych Ministrowi Obrony Narodowej.

Oddział 11

Przepisy dodatkowe o ruchu rowerów, motorowerów oraz pojazdów zaprzęgowych

Art. 33. 1.⁴⁵⁾ Kierujący rowerem jednośladowym jest obowiązany korzystać z drogi dla rowerów lub z drogi dla rowerów i pieszych. Kierujący rowerem, korzystając z drogi dla rowerów i pieszych, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność i ustępować miejsca pieszym.

1a.⁴⁶⁾ W razie braku drogi dla rowerów lub drogi dla rowerów i pieszych kierujący rowerem jednośladowym jest obowiązany korzystać z pobocza, z zastrzeżeniem art. 16 ust. 5, a jeżeli nie jest to możliwe — z jezdni.

2. Dziecko w wieku do 7 lat może być przewożone na rowerze, pod warunkiem że jest ono umieszczone na dodatkowym siodełku zapewniającym bezpieczną jazdę.

3. Kierującemu rowerem lub motorowerem zabrania się:

- 1) jazdy po jezdni obok innego uczestnika ruchu;
- 2) jazdy bez trzymania co najmniej jednej ręki na kierownicy oraz nóg na pedałach lub podnóżkach;
- 3) czepiania się pojazdów.

4. Na przejeździe dla rowerzystów, kierującemu rowerem zabrania się:

- 1) wjeżdżania bezpośrednio przed jadący pojazd;
- 2) zwalniania lub zatrzymywania się bez uzasadnionej przyczyny.

5.⁴⁷⁾ Korzystanie z chodnika lub drogi dla pieszych przez kierującego rowerem jednośladowym jest dozwolone wyjątkowo, gdy:

- 1) opiekuje się on osobą w wieku do lat 10 kierującą rowerem lub

⁴⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 15 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁴⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2) szerokość chodnika wzdłuż drogi, po której ruch pojazdów dozwolony jest z prędkością większą niż 60 km/h, wynosi co najmniej 2 m i brak jest wydzielonej drogi dla rowerów.

6.⁴⁸⁾ Kierujący rowerem, korzystając z chodnika lub drogi dla pieszych, jest obowiązany jechać powoli, zachować szczególną ostrożność i ustępować miejsca pieszym.

7.⁴⁸⁾ Kierujący rowerem może jechać lewą stroną jezdni na zasadach określonych dla ruchu pieszych w przepisach art. 11 ust. 1—3, jeżeli opiekuje się on osobą kierującą rowerem w wieku do lat 10.

Art. 34. 1. Do zaprzęgu może być używane tylko zwierzę niepełochliwe, odpowiednio sprawne fizycznie i dające sobą kierować.

2. Kierujący pojazdem zaprzęgowym jest obowiązany utrzymywać pojazd i zaprzęg w takim stanie, aby mógł nad nimi panować.

3. Bezpośrednio jeden za drugim może jechać nie więcej niż 5 pojazdów zaprzęgowych. Odległość między piątym pojazdem a następnym nie może być mniejsza niż 200 m.

4. Kierujący pojazdem zaprzęgowym przy wjeździe na drogę twardą w miejscu, gdzie nie ma dostatecznej widoczności drogi, jest obowiązany prowadzić zwierzę za uzdę.

5. Kierującemu pojazdem zaprzęgowym zabrania się:

- 1) przeciążania zwierzęcia;
- 2) jazdy obok innego uczestnika ruchu na jezdni;
- 3) pozostawiania pojazdu niezabezpieczonego przed ruszeniem;
- 4) jazdy pojazdem na płozach bez dzwonek lub grzechotek.

Rozdział 4

Ruch zwierząt

Art. 35. 1. Jazda wierzchem i pędzenie zwierząt powinny się odbywać po drodze przeznaczonej do pędzenia zwierząt. W razie braku takiej drogi jazda wierzchem i pędzenie zwierząt mogą odbywać się po poboczu, a jeżeli brak jest pobocza — po jezdni.

2. Do jazdy wierzchem i pędzenia zwierząt stosuje się odpowiednio przepisy art. 34 ust. 1 i 2 oraz przepisy o ruchu pojazdów.

Art. 36. 1. Zabrania się jazdy wierzchem:

- 1) bez uzdy;
- 2) obok innego uczestnika ruchu na jezdni;
- 3) po drodze oznaczonej znakami z numerem drogi

⁴⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 15 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

międzynarodowej oraz po drodze, na której obowiązuje zakaz ruchu pojazdów zaprzęgowych;

- 4) po drodze twardej w okresie niedostatecznej widoczności;
- 5) po drodze twardej osobie w wieku poniżej 17 lat.

2. Jeździec może prowadzić luzem tylko jedno zwierzę po swojej prawej stronie.

Art. 37. 1. Zwierzęta w stadzie mogą być pędzone po drodze tylko pod odpowiednim nadzorem. Zwierzę pojedyncze może być prowadzone tylko na uwięzi.

2. Poganiacz zwierząt jest obowiązany:

- 1) iść po lewej stronie pędzonych zwierząt;
- 2) w okresie niedostatecznej widoczności nieść latarkę z widocznym z odległości co najmniej 150 m światłem białym.

3. Zwierzęta mogą być prowadzone luzem przy pojeździe zaprzęgowym z jego prawej strony, w liczbie nie większej niż 2 sztuki.

4. Zabrania się:

- 1) pędzenia zwierząt po drodze oznaczonej znakami z numerem drogi międzynarodowej, a po innej drodze twardej — w okresie od zmierzchu do świtu;
- 2) pędzenia zwierząt po drodze twardej osobie w wieku poniżej 13 lat;
- 3) pędzenia zwierząt w poprzek drogi w miejscu niewidocznym na dostateczną odległość;
- 4) zatrzymywania zwierząt na jezdni;
- 5) zajmowania przez zwierzęta więcej niż prawej połowy jezdni albo drogi dla pieszych¹⁾ lub rowerów.

5. Rada powiatu⁴⁹⁾ może wprowadzić zakaz pędzenia zwierząt na określonych drogach lub obszarach oraz w określonym czasie.

Rozdział 5

Porządek i bezpieczeństwo ruchu na drogach

Oddział 1

Przepisy porządkowe

Art. 38. Kierujący pojazdem jest obowiązany mieć przy sobie i okazywać na żądanie uprawnionego organu wymagane dla danego rodzaju pojazdu lub kierującego:

- 1) dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem;
- 2) dokument stwierdzający dopuszczenie pojazdu do ruchu;

⁴⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 127 pkt 2 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej — w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

- 3) dokument stwierdzający zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzający opłacenie składki tego ubezpieczenia;
- 4) świadectwo kwalifikacji;
- 5) inne dokumenty, jeżeli obowiązek taki wynika z odrębnej ustawy.

Art. 39. 1. Kierujący pojazdem samochodowym oraz osoba przewożona takim pojazdem wyposażonym w pasy bezpieczeństwa są obowiązani korzystać z tych pasów podczas jazdy, z zastrzeżeniem ust. 3.

2. Obowiązek korzystania z pasów bezpieczeństwa nie dotyczy:

- 1)⁵⁰⁾ osoby mającej orzeczenie lekarskie o przeciwwskazaniu do używania pasów;
- 2) kobiety o widocznej ciąży;
- 3) kierującego taksówką osobową podczas przewożenia pasażera;
- 4) instruktora lub egzaminatora podczas szkolenia lub egzaminowania;
- 5)⁵¹⁾ policjanta, funkcjonariusza Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, inspektora kontroli skarbowej, funkcjonariusza celnego i Służby Więziennej, żołnierza Sił Zbrojnych — podczas przewożenia osoby (osób) zatrzymanej;
- 6) funkcjonariusza Biura Ochrony Rządu podczas wykonywania czynności służbowych;
- 7) zespołu medycznego w czasie udzielania pomocy medycznej;
- 8) konwojenta podczas przewożenia wartości pieniężnych;
- 9) osoby chorej lub niepełnosprawnej przewożonej na noszach lub w wózku inwalidzkim.

3.⁵²⁾ W pojeździe samochodowym wyposażonym w pasy bezpieczeństwa dziecko w wieku do 12 lat, nieprzekraczające 150 cm wzrostu, przewozi się w foteliku ochronnym lub innym urządzeniu do przewożenia dzieci, odpowiadającym wadze i wzrostowi dziecka oraz właściwym warunkom technicznym.

4. Przepis ust. 3 nie dotyczy przewozu dziecka taksówką osobową, pojazdem pogotowia ratunkowego lub Policji.

⁵⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1, i ze zmianami wprowadzonymi przez art. 188 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. Nr 74, poz. 676), która weszła w życie z dniem 29 czerwca 2002 r., i art. 10 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 15.

⁵²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1, który wszedł w życie z dniem 13 maja 2002 r.

Art. 40. 1.⁵³⁾ Kierujący motocyklem lub motorowem oraz osoba przewożona takimi pojazdami są obowiązani używać w czasie jazdy hełmów ochronnych odpowiadających właściwym warunkom technicznym.

2.⁵⁴⁾ Przepisu ust. 1 nie stosuje się w odniesieniu do motocykli fabrycznie wyposażonych w pasy bezpieczeństwa.

Art. 41. Osoba wykonująca roboty lub inne czynności na drodze jest obowiązana używać w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu elementów odblaskowych odpowiadających właściwym warunkom technicznym.

Art. 42. Niewidomy podczas samodzielnego poruszania się po drodze jest obowiązany nieść białą laskę w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu.

Art. 43. 1. Dziecko w wieku do 7 lat może korzystać z drogi tylko pod opieką osoby, która osiągnęła wiek co najmniej 10 lat. Nie dotyczy to strefy zamieszkania.

2. Dziecko w wieku do 15 lat, poruszające się po drodze po zmierzchu poza obszarem zabudowanym, jest obowiązane używać elementów odblaskowych w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu.

3. Przepisy ust. 1 i 2 nie dotyczą drogi przeznaczonej wyłącznie dla pieszych.

Art. 44. 1. Kierujący pojazdem w razie uczestniczenia w wypadku drogowym jest obowiązany:

- 1) zatrzymać pojazd, nie powodując przy tym zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 2) przedsięwziąć odpowiednie środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu w miejscu wypadku;
- 3) niezwłocznie usunąć pojazd z miejsca wypadku, aby nie powodował zagrożenia lub tamowania ruchu, jeżeli nie ma zabitego lub rannego;
- 4) podać swoje dane personalne, dane personalne właściciela lub posiadacza pojazdu oraz dane dotyczące zakładu ubezpieczeń, z którym zawarta jest umowa obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, na żądanie osoby uczestniczącej w wypadku.

2. Jeżeli w wypadku jest zabity lub ranny, kierujący pojazdem jest obowiązany ponadto:

- 1) udzielić niezbędnej pomocy ofiarom wypadku oraz wezwać pogotowie ratunkowe i Policję;
- 2) nie podejmować czynności, które mogłyby utrudnić ustalenie przebiegu wypadku;
- 3) pozostać na miejscu wypadku, a jeżeli wezwanie pogotowia lub Policji wymaga oddalenia się — niezwłocznie powrócić na to miejsce.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do innych osób uczestniczących w wypadku.

⁵³⁾ Oznaczenie ust. 1 nadane przez art. 1 pkt 17 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 17 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 45. 1. Zabrania się:

- 1) kierowania pojazdem, prowadzenia kolumny pieszych, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt osobie w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu;
- 2) holowania pojazdu kierowanego przez osobę, o której mowa w pkt 1;
- 3) otwierania drzwi pojazdu, pozostawiania otwartych drzwi lub wysiadania bez upewnienia się, że nie spowoduje to zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub jego utrudnienia;
- 4) wykorzystywania drogi lub poszczególnych jej części w sposób niezgodny z przeznaczeniem, chyba że przepisy szczegółowe stanowią inaczej;
- 5) wjeżdżania na pas między jezdniami;
- 6) pozostawiania na drodze przedmiotów, które mogłyby zagrozić bezpieczeństwu ruchu; jeżeli jednak usunięcie ich nie jest możliwe, należy je oznaczyć w sposób widoczny w dzień i w nocy;
- 7) umieszczania na drodze lub w jej pobliżu urządzeń wysyłających lub odbijających światło w sposób powodujący oślepienie albo wprowadzających w błąd uczestników ruchu;
- 8) samowolnego umieszczania lub włączania albo usuwania lub wyłączenia znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń ostrzegawczo-zabezpieczających lub kontrolnych na drodze, jak również zmiany ich położenia lub ich zasłaniania;
- 9) zaśmiecania lub zanieczyszczania drogi;
- 10) samowolnego umieszczania na drodze jakichkolwiek znaków, napisów lub symboli.

2. Kierującemu pojazdem zabrania się:

- 1)⁵⁵⁾ korzystania podczas jazdy z telefonu wymagającego trzymania słuchawki lub mikrofonu w ręku;
- 2) przewożenia osoby, o której mowa w ust. 1 pkt 1, na rowerze lub motorowerze albo motocyklu, chyba że jest przewożona w bocznym wózku;
- 3) przewożenia pasażera w sposób niezgodny z art. 39, 40 lub 63 ust. 1;
- 4) przewożenia w foteliku ochronnym dziecka siedzącego tyłem do kierunku jazdy na przednim siedzeniu pojazdu samochodowego wyposażonego w poduszkę powietrzną dla pasażera;
- 5)⁵⁶⁾ przewożenia, poza specjalnym fotelikiem ochronnym, dziecka w wieku do 12 lat na przednim siedzeniu pojazdu samochodowego.

Oddział 2

Zatrzymanie i postój

Art. 46. 1. Zatrzymanie i postój pojazdu są dozwolone tylko w miejscu i w warunkach, w których jest on

⁵⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 18 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁵⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 18 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

z dostatecznej odległości widoczny dla innych kierujących i nie powoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub jego utrudnienia.

2. Kierujący pojazdem, zatrzymując pojazd na jezdni, jest obowiązany ustawić go jak najbliżej jej krawędzi oraz równoległe do niej.

3. W czasie postoju na drodze poza obszarem zabudowanym pojazd powinien znajdować się, jeżeli to tylko możliwe, poza jezdnią.

4. Kierujący pojazdem jest obowiązany stosować sposób zatrzymania lub postoju wskazany znakami drogowymi.

5. Kierujący pojazdem jest obowiązany w czasie postoju zabezpieczyć pojazd przed możliwością jego uruchomienia przez osobę niepowołaną oraz zachować inne środki ostrożności niezbędne do uniknięcia wypadku.

Art. 47. 1. Dopuszcza się zatrzymanie lub postój na chodniku kołami jednego boku lub przedniej osi pojazdu samochodowego o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 2,5 t, pod warunkiem że:

- 1) na danym odcinku jezdni nie obowiązuje zakaz zatrzymania lub postoju;
- 2) szerokość chodnika pozostawionego dla pieszych jest taka, że nie utrudni im ruchu i jest nie mniejsza niż 1,5 m;
- 3) pojazd umieszczony przednią osią na chodniku nie tamuje ruchu pojazdów na jezdni.

2. Dopuszcza się, przy zachowaniu warunków określonych w ust. 1 pkt 2, zatrzymanie lub postój na chodniku przy krawędzi jezdni całego samochodu osobowego, motocykla, motoroweru lub roweru. Inny pojazd o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 2,5 t może być w całości umieszczony na chodniku tylko w miejscu wyznaczonym odpowiednimi znakami drogowymi.

Art. 48. (skreślony).⁵⁷⁾

Art. 49. 1. Zabrania się zatrzymania pojazdu:

- 1) na przejeździe kolejowym, na przejeździe tramwajowym, na skrzyżowaniu oraz w odległości mniejszej niż 10 m od przejazdu lub skrzyżowania;
- 2) na przejściu dla pieszych, na przejeździe dla rowerzystów oraz w odległości mniejszej niż 10 m przed tym przejściem lub przejazdem; na drodze dwukierunkowej o dwóch pasach ruchu zakaz ten obowiązuje także za tym przejściem lub przejazdem;
- 3) w tunelu, na moście lub na wiadukcie;
- 4) na jezdni wzdłuż linii ciągłej oraz w pobliżu jej punktów krańcowych, jeżeli zmusiłoby to innych kierujących pojazdami wielośladowymi do najeżdżania na tę linię;
- 5) na jezdni obok linii przerywanej wyznaczającej krawędź jezdni oraz na jezdni i na poboczu obok linii ciągłej wyznaczającej krawędź jezdni;

⁵⁷⁾ Przez art. 1 pkt 19 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 6) w odległości mniejszej niż 10 m od przedniej strony znaku lub sygnału drogowego, jeżeli zostałyby one zasłonięte przez pojazd;
- 7) na jezdni przy jej lewej krawędzi, z wyjątkiem zatrzymania lub postoju pojazdu na obszarze zabudowanym na drodze jednokierunkowej lub na jezdni dwukierunkowej o małym ruchu;
- 8) na pasie między jezdniami;
- 9) w odległości mniejszej niż 15 m od słupka lub tablicy oznaczającej przystanek, a na przystanku z zatoką — na całej jej długości;
- 10) w odległości mniejszej niż 15 m od punktów krańcowych wysepki, jeżeli jezdnia z prawej jej strony ma tylko jeden pas ruchu;
- 11) na drodze dla rowerów²⁾.

2. Zabrania się postoju:

- 1) w miejscu utrudniającym wjazd lub wyjazd, w szczególności do i z bramy, garażu, parkingu lub wnęki postojowej;
- 2) w miejscu utrudniającym dostęp do innego prawidłowo zaparkowanego pojazdu lub wyjazd tego pojazdu;
- 3) przed i za przejazdem kolejowym, po obu stronach drogi, na odcinku od przejazdu kolejowego do słupka wskaźnikowego z jedną kreską;
- 4) w strefie zamieszkania w innym miejscu niż wyznaczone w tym celu;
- 5) na obszarze zabudowanym, pojazdu lub zespołu pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 16 t lub o długości przekraczającej 12 m, poza wyznaczonymi w tym celu parkingami.

3. Zabrania się zatrzymania lub postoju pojazdu na autostradzie lub drodze ekspresowej w innym miejscu niż wyznaczone w tym celu. Jeżeli unieruchomienie pojazdu nastąpiło z przyczyn technicznych, kierujący pojazdem jest obowiązany usunąć pojazd z jezdni oraz ostrzec innych uczestników ruchu.

4. Zakaz zatrzymania lub postoju pojazdu nie dotyczy unieruchomienia pojazdu wynikającego z warunków lub przepisów ruchu drogowego.

Art. 50. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany sygnalizować postój pojazdu silnikowego lub przyczepy z powodu uszkodzenia lub wypadku:

- 1) na autostradzie lub drodze ekspresowej — w każdym przypadku;
- 2) na pozostałych drogach twardych:
 - a) poza obszarem zabudowanym — w razie postoju na jezdni w miejscu, w którym jest to zabronione, a na poboczu, jeżeli pojazd nie jest widoczny z dostatecznej odległości,
 - b) na obszarze zabudowanym — w razie postoju na jezdni w miejscu, w którym zatrzymanie jest zabronione.

2. Postój pojazdu, o którym mowa w ust. 1, należy sygnalizować w sposób następujący:

- 1) na autostradzie lub drodze ekspresowej — przez:
 - a) włączenie świateł awaryjnych pojazdu, a jeżeli pojazd nie jest w niego wyposażony, należy włączyć światła pozycyjne,
 - b) umieszczenie ostrzegawczego trójkąta odblaskowego w odległości 100 m za pojazdem; trójkąt ten umieszcza się na jezdni lub poboczu, odpowiednio do miejsca unieruchomienia pojazdu;
- 2) na pozostałych drogach:
 - a) poza obszarem zabudowanym — przez umieszczenie w odległości 30—50 m za pojazdem ostrzegawczego trójkąta odblaskowego i włączenie świateł awaryjnych; w razie gdy pojazd nie jest wyposażony w światła awaryjne, należy włączyć światła pozycyjne,
 - b) na obszarze zabudowanym — przez włączenie świateł awaryjnych, a jeżeli pojazd nie jest w niego wyposażony, należy włączyć światła pozycyjne i umieścić ostrzegawczy trójkąt odblaskowy za pojazdem lub na nim, na wysokości nie większej niż 1 m.

3. Sygnalizowanie, o którym mowa w ust. 1 i 2, obowiązuje przez cały czas postoju pojazdu.

Art. 50a.⁵⁸⁾ 1. Pojazd pozostawiony bez tablic rejestracyjnych lub pojazd, którego stan wskazuje na to, że nie jest używany, może zostać usunięty z drogi przez straż gminną lub Policję na koszt właściciela lub posiadacza.

2. Pojazd usunięty w trybie określonym w ust. 1, nieodebrany na wezwanie gminy przez uprawnioną osobę w terminie 6 miesięcy od dnia usunięcia, uznaje się za porzucony z zamiarem wyzbycia się. Pojazd ten przechodzi na własność gminy z mocy ustawy.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, gdy nieodebranie pojazdu nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby zobowiązanej.

4. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio, gdy w terminie 6 miesięcy od dnia usunięcia pojazdu nie została ustalona osoba uprawniona do jego odbioru.

5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, kierując się zasadą poszanowania prawa własności oraz potrzebą zapewnienia porządku na drogach publicznych, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy tryb oraz jednostki i warunki ich współdziałania w zakresie usuwania pojazdów bez tablic rejestracyjnych lub których stan wskazuje na to, że nie są używane;
- 2) tryb postępowania w zakresie przejęcia pojazdu na własność gminy.

⁵⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 20 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Oddział 3

Używanie świateł zewnętrznych

Art. 51. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany używać świateł mijania podczas jazdy w warunkach normalnej przejrzystości powietrza:

- 1) w czasie od zmierzchu do świtu;
- 2) w okresie od 1 października do ostatniego dnia lutego — przez całą dobę;
- 3) w tunelu.

2. W czasie od świtu do zmierzchu w warunkach normalnej przejrzystości powietrza, zamiast świateł mijania, kierujący pojazdem może używać świateł do jazdy dziennej.

3. W czasie od zmierzchu do świtu, na nieoświetlonych drogach, zamiast świateł mijania lub łącznie z nimi, kierujący pojazdem może używać świateł drogowych, o ile nie oślepi innych kierujących albo pieszych poruszających się w kolumnie. Kierujący pojazdem, używając świateł drogowych, jest obowiązany przełączyć je na światła mijania w razie zbliżania się:

- 1) pojazdu nadjeżdżającego z przeciwka, przy czym jeżeli jeden z kierujących wyłączył światła drogowe — drugi jest obowiązany uczynić to samo;
- 2) do pojazdu poprzedzającego, jeżeli kierujący może być oślepiony;
- 3) pojazdu szynowego lub komunikacji wodnej, jeżeli poruszają się w takiej odległości, że istnieje możliwość oślepienia kierujących tymi pojazdami.

4. Kierujący motocyklem, motorowerem lub pojazdem szynowym jest obowiązany używać podczas jazdy świateł mijania, z zastrzeżeniem ust. 3.

5. Na drodze krętej, oznaczonej odpowiednimi znakami drogowymi, kierujący pojazdem może używać przednich świateł przeciwmgłowych od zmierzchu do świtu, również w warunkach normalnej przejrzystości powietrza.

6. Przepisów ust. 1—4 nie stosuje się do kierujących pojazdami, które nie są wyposażone w światła mijania, drogowe lub światła do jazdy dziennej. W przypadkach określonych w ust. 1 pkt 1 i 3 zamiast tych świateł należy używać świateł stanowiących obowiązkowe wyposażenie pojazdów.

7. Przepisy ust. 1—5 stosuje się odpowiednio podczas zatrzymania pojazdu, wynikającego z warunków lub przepisów ruchu drogowego. Jeżeli zatrzymanie trwa ponad 1 minutę, dopuszcza się wyłączenie świateł zewnętrznych pojazdu, o ile na tym samym pasie ruchu, przed tym pojazdem i za nim, stoją inne pojazdy.

Art. 52. 1.⁵⁹⁾ Kierujący pojazdem silnikowym lub szynowym, w warunkach niedostatecznej widoczności, podczas zatrzymania niewynikającego z warunków ruchu lub przepisów ruchu drogowego oraz podczas

⁵⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

postoju, jest obowiązany używać świateł pozycyjnych przednich i tylnych lub świateł postojowych. W pojeździe niezłączonym z przyczepą oraz w zespole pojazdów o długości nieprzekraczającej 6 m dopuszcza się włączenie świateł postojowych jedynie od strony środka jezdni.

2. Podczas zatrzymania lub postoju, w miejscu oświetlonym w stopniu zapewniającym widoczność pojazdu lub znajdującym się poza jezdnią i poboczem, wszystkie światła pojazdu mogą być wyłączone. Przepis ten nie dotyczy pojazdu szynowego oraz pojazdu, na którym znajduje się urządzenie lub ładunek, wystające poza pojazd i wymagające oznaczenia odrębnymi światłami.

3. Światło oświetlające przedmioty przydrożne (szperacz) może być włączone tylko podczas zatrzymania lub postoju, pod warunkiem że nie oślepi innych uczestników ruchu. Ograniczenie to nie dotyczy pojazdu uprzywilejowanego.

Oddział 4

Warunki używania pojazdów w ruchu drogowym

Art. 53. 1.⁶⁰⁾ Pojazdem uprzywilejowanym w ruchu drogowym może być pojazd samochodowy:

- 1) jednostek ochrony przeciwpożarowej;
- 2) pogotowia ratunkowego;
- 3) Policji;
- 4) jednostki ratownictwa chemicznego;
- 5) Straży Granicznej;
- 6) Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
- 7) Agencji Wywiadu;
- 8) Sił Zbrojnych;
- 9) Służby Więziennej;
- 10) Biura Ochrony Rządu;
- 11) Inspekcji Transportu Drogowego;
- 12) jednostki niewymienionej w pkt 1—11, jeżeli jest używany w związku z ratowaniem życia lub zdrowia ludzkiego — na podstawie zezwolenia ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

1a.⁶¹⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych stwierdza wygaśnięcie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 12, gdy ustaną okoliczności uzasadniające wykorzystanie pojazdu jako uprzywilejowanego.

2. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym może, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności, nie stosować się do przepisów o ruchu pojazdów, zatrzymaniu i postoju oraz do znaków i sygnałów drogowych tylko w razie, gdy:

⁶⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

⁶¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 22 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1, i ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 2 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

- 1) uczestniczy:
 - a) w akcji związanej z ratowaniem życia, zdrowia ludzkiego lub mienia albo koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa lub porządku publicznego albo
 - b) w przejeździe kolumny pojazdów uprzywilejowanych,
 - c)⁶²⁾ w wykonywaniu zadań związanych bezpośrednio z zapewnieniem bezpieczeństwa osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, którym na mocy odrębnych przepisów przysługuje ochrona;
- 2) pojazd wysyła jednocześnie sygnały świetlne i dźwiękowe; po zatrzymaniu pojazdu nie wymaga się używania sygnału dźwiękowego;
- 3) w pojeździe włączone są światła drogowe lub mijania.

3. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym jest obowiązany stosować się do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub upoważnione do jego kontroli.

4.⁶³⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych, uwzględniając w szczególności konieczność zapewnienia porządku, sprawności i bezpieczeństwa ruchu drogowego, określi, w drodze rozporządzenia, okoliczności, w jakich używane są pojazdy uprzywilejowane w kolumnach.

Art. 54. 1. Pojazd wykonujący na drodze prace porządkowe, remontowe lub modernizacyjne powinien wysyłać żółte sygnały błyskowe.

2. Kierujący pojazdem, o którym mowa w ust. 1, może, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności, nie stosować się do przepisów o obowiązku jazdy na jezdni lub przy jej prawej krawędzi oraz o zatrzymaniu i postoju, z tym że:

- 1) na jezdni jednokierunkowej oraz poza obszarem zabudowanym, podczas oczyszczania drogi ze śniegu, dopuszcza się również jazdę przy lewej krawędzi jezdni;
- 2) jazdę po chodniku dopuszcza się tylko przy zachowaniu bezpieczeństwa pieszych.

2a.⁶⁴⁾ Kierujący pojazdem, o którym mowa w ust. 1, może korzystać z autostrady lub drogi ekspresowej nawet wtedy, gdy pojazd ten nie jest pojazdem samochodowym lub jego konstrukcja uniemożliwia rozwinięcie prędkości co najmniej 40 km/h.

3. Pojazd, który ze względu na konstrukcję, ładunek lub nietypowe zachowanie na drodze może zagrażać bezpieczeństwu w ruchu drogowym, powinien wysyłać żółte sygnały błyskowe.

4. Zabrania się, z zastrzeżeniem art. 31 ust. 1 pkt 5, używania żółtych sygnałów błyskowych do innych celów niż określone w ust. 1 i 3.

Art. 55. 1. Pojazd do nauki jazdy lub przeprowadzania egzaminu państwowego oznacza się tablicą kwadratową barwy niebieskiej z białą literą „L”, umieszczoną na pojeździe. W warunkach niedostatecznej widoczności tablica umieszczona na pojeździe, z wyłączeniem tablicy na motocyklu, powinna być oświetlona. Tablica, którą oznaczony jest motocykl, powinna być wykonana z materiału odbłaskowego.

2. Podczas kierowania pojazdem do nauki jazdy przez osobę inną niż osoba ubiegająca się o uprawnienie do kierowania pojazdem tablica, o której mowa w ust. 1, powinna być zastonięta lub złożona.

3. Kierujący pojazdem, przejeżdżając obok pojazdu, o którym mowa w ust. 1, lub jadąc za nim, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność.

Art. 56. (skreślony).⁶⁵⁾

Art. 57. 1. Pojazd przewożący zorganizowaną grupę dzieci lub młodzieży w wieku do 18 lat oznacza się z przodu i z tyłu kwadratowymi tablicami barwy żółtej z symbolem dzieci barwy czarnej. W warunkach niedostatecznej widoczności tablice powinny być oświetlone, chyba że są wykonane z materiału odbłaskowego. Kierujący tym pojazdem jest obowiązany włączyć światła awaryjne podczas wsiadania lub wysiadania dzieci lub młodzieży.

2. Kierujący pojazdem, omijając pojazd, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany w czasie wsiadania lub wysiadania dzieci lub młodzieży zachować szczególną ostrożność i w razie potrzeby zatrzymać się.

3. Zabrania się oznaczania pojazdu tablicami, o których mowa w ust. 1, w czasie, gdy dzieci lub młodzież nie są przewożone.

Art. 57a.⁶⁶⁾ 1. Kierujący autobusem szkolnym podczas wsiadania lub wysiadania dzieci jest obowiązany włączyć światła awaryjne.

2. Kierujący pojazdem, przejeżdżając obok autobusu szkolnego, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność.

3. Jeżeli autobus szkolny przewozi inne osoby lub nie przewozi żadnych osób, tablice z napisem „autobus szkolny” powinny być zdjęte, zastonięte lub złożone.

Art. 58. 1. Pojazd przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu osób niepełnosprawnych oznacza się z przodu i z tyłu kwadratowymi tablicami barwy niebieskiej z międzynarodowym symbolem wózka inwalidzkiego barwy białej. Tablice te powinny być wykonane z materiału odbłaskowego. Kierujący tym pojazdem jest

⁶²⁾ Dodana przez art. 1 pkt 22 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 22 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 23 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁵⁾ Przez art. 34 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

⁶⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 25 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

obowiązany włączyć światła awaryjne podczas wsiadania lub wysiadania osoby niepełnosprawnej.

2. Kierujący pojazdem, omijając pojazd, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany w czasie wsiadania lub wysiadania osoby niepełnosprawnej zachować szczególną ostrożność i w razie potrzeby zatrzymać się.

Art. 59. 1. Pojazd zarejestrowany w Rzeczypospolitej Polskiej, który ma być używany w ruchu międzynarodowym, powinien być oznaczony znakiem z literami „PL”.

2. Pojazd zarejestrowany za granicą uczestniczący w ruchu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej powinien być oznaczony znakiem określającym państwo, w którym jest zarejestrowany.

Art. 60. 1. Zabrania się:

- 1) używania pojazdu w sposób zagrażający bezpieczeństwu osoby znajdującej się w pojeździe lub poza nim;
- 2) zakrywania świateł oraz urządzeń sygnalizacyjnych, tablic rejestracyjnych lub innych wymaganych tablic albo znaków, które powinny być widoczne;
- 3) ozdabiania tablic rejestracyjnych oraz umieszczania z przodu lub z tyłu pojazdu znaków, napisów lub przedmiotów, które ograniczają czytelność tych tablic;
- 4) umieszczania na pojeździe znaku określającego inne państwo niż to, w którym pojazd został zarejestrowany.

2. Zabrania się kierującemu:

- 1) oddalania się od pojazdu, gdy silnik jest w ruchu;
- 2) używania pojazdu w sposób powodujący uciążliwość związane z nadmierną emisją spalin do środowiska lub nadmiernym hałasem;
- 3) pozostawiania pracującego silnika podczas postoju na obszarze zabudowanym; nie dotyczy to pojazdu wykonującego czynności na drodze;
- 4) ciągnięcia za pojazdem osoby na nartach, sankach, wrotkach lub innym podobnym urządzeniu;
- 5) używania opon z umieszczonymi w nich na trwałe elementami przeciwślizgowymi.

3. Używanie łańcuchów przeciwślizgowych na oponach jest dozwolone tylko na drodze pokrytej śniegiem.

Art. 61. 1. Ładunek nie może powodować przekroczenia dopuszczalnej masy całkowitej lub dopuszczalnej ładowności pojazdu.

2. Ładunek na pojeździe umieszcza się w taki sposób, aby:

- 1) nie powodował przekroczenia dopuszczalnych nacisków osi pojazdu na drogę;
- 2) nie naruszał stateczności pojazdu;
- 3) nie utrudniał kierowania pojazdem;

4) nie ograniczał widoczności drogi lub nie zasłaniał świateł, urządzeń sygnalizacyjnych, tablic rejestracyjnych lub innych tablic albo znaków, w które pojazd jest wyposażony.

3. Ładunek umieszczony na pojeździe powinien być zabezpieczony przed zmianą położenia lub wywoływaniem nadmiernego hałasu. Nie może on mieć odrażającego wyglądu lub wydzielać odrażającej woni.

4. Urządzenia służące do mocowania ładunku powinny być zabezpieczone przed rozluźnieniem się, swobodnym zwisaniem lub spadnięciem podczas jazdy.

5. Ładunek sypki może być umieszczony tylko w szczelnej skrzyni ładunkowej, zabezpieczonej dodatkowo odpowiednimi zastonami uniemożliwiającymi wysypywanie się ładunku na drogę.

6. Ładunek wystający poza płaszczyzny obrysu pojazdu może być na nim umieszczony tylko przy zachowaniu następujących warunków:

- 1) ładunek wystający poza boczne płaszczyzny obrysu pojazdu może być umieszczony tylko w taki sposób, aby całkowita szerokość pojazdu z ładunkiem nie przekraczała 2,55 m, a przy szerokości pojazdu 2,55 m nie przekraczała 3 m, jednak pod warunkiem umieszczenia ładunku tak, aby z jednej strony nie wystawał na odległość większą niż 23 cm;
- 2) ładunek nie może wystawać z tyłu pojazdu na odległość większą niż 2 m od tylnej płaszczyzny obrysu pojazdu lub zespołu pojazdów; w przypadku przyczepy kłonicowej odległość tę liczy się od osi przyczepy;
- 3) ładunek nie może wystawać z przodu pojazdu na odległość większą niż 0,5 m od przedniej płaszczyzny obrysu i większą niż 1,5 m od siedzenia dla kierującego.

7. Przy przewozie drewna długiego dopuszcza się wystawianie ładunku z tyłu za przyczepę kłonicową na odległość nie większą niż 5 m.

8. Ładunek wystający poza przednią lub boczne płaszczyzny obrysu pojazdu powinien być oznaczony. Dotyczy to również ładunku wystającego poza tylną płaszczyznę obrysu pojazdu na odległość większą niż 0,5 m.

9. Ustala się następujące oznakowanie ładunku:

- 1) ładunek wystający z przodu pojazdu oznacza się chorągiewką barwy pomarańczowej lub dwoma białymi i dwoma czerwonymi pasami, tak aby były widoczne z boków i z przodu pojazdu, a w okresie niedostatecznej widoczności ponadto światłem białym umieszczonym na najbardziej wystającej do przodu części ładunku;
- 2) ładunek wystający z boku pojazdu oznacza się chorągiewką barwy pomarańczowej o wymiarach co najmniej 50 x 50 cm, umieszczoną przy najbardziej wystającej krawędzi ładunku, a ponadto w okresie niedostatecznej widoczności białym światłem odblaskowym skierowanym do przodu oraz czerwono-

nym światłem i czerwonym światłem odblaskowym skierowanym do tyłu; światła te nie powinny znajdować się w odległości większej niż 40 cm od najbardziej wystającej krawędzi ładunku; jeżeli długość wystającego z boku ładunku, mierzona wzdłuż pojazdu, przekracza 3 m, to chorągiewkę i światła umieszcza się odpowiednio przy przedniej i tylnej części ładunku;

- 3) ładunek wystający z tyłu pojazdu oznacza się pasami białymi i czerwonymi umieszczonymi bezpośrednio na ładunku lub na tarczy na jego tylnej płaszczyźnie albo na zawieszanej na końcu ładunku bryle geometrycznej (np. stożku, ostrosłupie); widoczna od tyłu łączna powierzchnia pasów powinna wynosić co najmniej 1 000 cm², przy czym nie może być mniej niż po dwa pasy każdej barwy; ponadto w okresie niedostatecznej widoczności na najbardziej wystającej do tyłu krawędzi ładunku umieszcza się czerwone światło i czerwone światło odblaskowe; przy przewozie drewna długiego zamiast oznakowania pasami białymi i czerwonymi dopuszcza się oznakowanie końca ładunku chorągiewką lub tarczą barwy pomarańczowej;
- 4) ładunek wystający z tyłu samochodu osobowego lub przyczepy ciągniętej przez samochód osobowy może być oznaczony chorągiewką barwy czerwonej o wymiarach co najmniej 50 x 50 cm, umieszczoną przy najbardziej wystającej krawędzi ładunku.

10. Wysokość pojazdu z ładunkiem nie może przekraczać 4 m.

11. Jeżeli masa, naciski osi lub wymiary pojazdu wraz z ładunkiem lub bez ładunku są większe od dopuszczalnych, przewidzianych dla danej drogi w przepisach określających warunki techniczne pojazdów oraz określonych w ust. 6, 8 i 10, przejazd pojazdu jest dozwolony tylko pod warunkiem uzyskania zezwolenia.

12. (skreślony).⁶⁷⁾

13. (skreślony).⁶⁷⁾

14. (skreślony).⁶⁷⁾

Art. 62. 1. Rzeczywista masa całkowita przyczepy ciągniętej przez:

- 1) samochód osobowy, samochód ciężarowy o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t lub autobus — nie może przekraczać rzeczywistej masy całkowitej pojazdu ciągnącego;
- 2) samochód ciężarowy o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t — nie może przekraczać rzeczywistej masy całkowitej tego samochodu powiększonej o 40%;
- 3) motocykl lub motorower — nie może przekraczać masy własnej motocykla lub motoroweru, jednak nie może przekraczać 100 kg.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy naczep.

3.⁴²⁾ Przepisy ust. 1 i 2 nie dotyczą pojazdów Sił Zbrojnych, Policji, Straży Granicznej oraz straży pożarnej.

4.⁶⁸⁾ Zespół pojazdów może składać się najwyżej z 3 pojazdów, a zespół ciągnięty przez pojazd silnikowy inny niż ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny — z 2 pojazdów.

4a.⁶⁹⁾ Długość zespołu 2 pojazdów nie może przekraczać 18,75 m, a 3 pojazdów — 22 m, z wyjątkiem zespołu pojazdów złożonego z:

- 1) pojazdu samochodowego i naczepy, których długość nie może przekraczać 16,5 m;
- 2) motocykla i przyczepy, motoroweru lub roweru i przyczepy, którego długość nie może przekraczać 4 m.

4b.⁶⁹⁾ Przejazd zespołu pojazdów złożonego z liczby pojazdów większej niż określona w ust. 4 lub o długości większej niż określona w ust. 4a wymaga zezwolenia, o którym mowa w art. 64 ust. 1.

5.⁷⁰⁾ Długości zespołów pojazdów określone w ust. 4a nie dotyczą tramwajów.

Art. 63. 1. Przewóz osób może odbywać się tylko pojazdem do tego przeznaczonym lub przystosowanym. Liczba przewożonych osób nie może przekraczać liczby miejsc określonych w dowodzie rejestracyjnym, z zastrzeżeniem ust. 4. W pojeździe niepodlegającym rejestracji liczba przewożonych osób wynika z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu.

2. Dopuszcza się przewóz osób samochodem ciężarowym poza kabiną kierowcy, pod warunkiem że:

- 1) pojazd odpowiada wymaganym warunkom technicznym do przewozu osób;
- 2) osoby nie znajdują się między ładunkiem a kabiną kierowcy;
- 3) osoby przewożone są na miejscach siedzących;
- 4) pojazd nie przekracza prędkości 50 km/h.

3. Zabrania się przewozu osób w przyczepie, z tym że dopuszcza się przewóz:

- 1) dzieci do szkół lub przedszkoli i z powrotem w przyczepie dostosowanej do przewozu osób, ciągniętej przez ciągnik rolniczy;
- 2) konwojentów, drużyn roboczych i osób wykonujących czynności ładunkowe w przyczepie ciągniętej przez ciągnik rolniczy pod warunkiem, że:
 - a) liczba przewożonych osób nie przekracza 5,
 - b) osoby stojące trzymają się uchwytów,

⁶⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 27 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 27 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 27 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁶⁷⁾ Przez art. 1 pkt 26 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- c) osoby nie znajdują się pomiędzy ładunkiem a przednią ścianą przyczepy,
- d) prędkość zespołu pojazdów nie przekracza 20 km/h.

4. Przepisów ust. 1—3 nie stosuje się do przewozu pojazdami Sił Zbrojnych, Policji, Straży Granicznej, Służby Więziennej oraz straży pożarnej.

5. Kierującemu pojazdem silnikowym, który przewozi osobę, zabrania się palenia tytoniu lub spożywania pokarmów w czasie jazdy. Nie dotyczy to kierującego samochodem ciężarowym, który przewozi osobę w kabinie kierowcy, i kierującego samochodem osobowym, z wyjątkiem taksówki.

Art. 64.⁷¹⁾ 1. Ruch pojazdu lub zespołu pojazdów, którego masa, naciski osi lub wymiary wraz z ładunkiem lub bez ładunku są większe od dopuszczalnych, przewidzianych dla danej drogi w przepisach określających warunki techniczne pojazdów oraz określonych w art. 61 ust. 6, 8 i 10, jest dozwolony tylko pod warunkiem uzyskania zezwolenia.

2. Zezwolenia na przejazd, o których mowa w ust. 1, wydaje się:

- 1) na czas nieokreślony;
- 2) na czas określony w zezwoleniu;
- 3) na jednokrotny przejazd w wyznaczonym czasie po ustalonej trasie.

3. Zezwolenia, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, wydaje starosta.

4. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, wydaje Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad²⁸⁾ lub upoważniona przez niego państwowa lub samorządowa jednostka organizacyjna, po uzgodnieniu z właściwymi dla trasy przejazdu zarządami dróg, jeżeli istnieje możliwość wyznaczenia trasy przejazdu, w szczególności ze względu na stan techniczny drogi i innych obiektów budowlanych położonych w jej pobliżu.

5. Przepis ust. 1 nie dotyczy:

- 1) pojazdów straży pożarnej biorących udział w akcjach ratowniczych;
- 2) należących do Sił Zbrojnych, Policji lub Straży Granicznej pojazdów specjalnych, pojazdów używanych do celów specjalnych oraz pojazdów używanych w związku z przewozem pojazdów specjalnych.

6. Minister właściwy do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb wydawania zezwoleń, o których mowa w ust. 1, ustalając w szczególności:

- 1) pojazdy, dla których wydawane są poszczególne rodzaje zezwoleń;

- 2) wymagania i stan techniczny dróg, który umożliwia wyznaczenie trasy przejazdu.

7. Minister Obrony Narodowej oraz minister właściwy do spraw wewnętrznych i Minister Sprawiedliwości, uwzględniając szczególnie charakter zadań związanych z obronnością oraz konieczność zapewnienia porządku, sprawności i bezpieczeństwa ruchu, określają, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki poruszania się po drogach pojazdów, o których mowa w ust. 5;
- 2) warunki przewozu osób pojazdami, o których mowa w art. 63 ust. 4.

Oddział 5

Wykorzystanie dróg w sposób szczególny

Art. 65. 1.⁷²⁾ Zawody sportowe, rajdy, wyścigi, zgromadzenia i inne imprezy, które powodują utrudnienie ruchu lub wymagają korzystania z drogi w sposób szczególny, mogą odbywać się pod warunkiem uzyskania zezwolenia. Zezwolenie wydaje organ zarządzający ruchem na drodze, właściwy ze względu na miejsce rozpoczęcia imprezy.

2.⁷³⁾ Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się po:

- 1) zasięgnięciu opinii właściwego ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy komendanta wojewódzkiego Policji;
- 2) uzgodnieniu warunków przeprowadzenia imprezy z organami zarządzającymi ruchem na drogach, na których impreza się odbywa.

3. (skreślony).⁷⁴⁾

4. Organ wydający zezwolenie może:

- 1) odmówić wydania zezwolenia:
 - a) w razie uzyskania negatywnej opinii organów, o których mowa w ust. 2 i 3,
 - b) jeżeli impreza zagraża bezpieczeństwu ruchu,
 - c) jeżeli impreza utrudni ruch drogowy na znacznym obszarze;
- 2) cofnąć wydane zezwolenie, jeżeli:
 - a) impreza zagraża bezpieczeństwu ruchu drogowego,
 - b) warunki ruchu, przy uwzględnieniu których zezwolenie zostało wydane, uległy zmianie.

5. Organ kontroli ruchu drogowego może przerwać imprezę, jeżeli:

- 1) jest prowadzona bez zezwolenia;
- 2) miejsce, trasa lub czas jej trwania wykraczają poza warunki określone w zezwoleniu;

⁷²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 127 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 49.

⁷³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 42 pkt 4 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 27.

⁷⁴⁾ Przez art. 42 pkt 4 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 27.

⁷¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 28 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

3) jej przebieg w bezpośredni sposób zagraża bezpieczeństwu.

6. Przepisy określone w ust. 1—5 nie dotyczą procesji, pielgrzymek i konduktów pogrzebowych, które poruszają się po drogach na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

7. (utracił moc).⁷⁵⁾

DZIAŁ III

Pojazdy

Rozdział 1

Warunki techniczne pojazdów

Art. 66. 1. Pojazd uczestniczący w ruchu ma być tak zbudowany, wyposażony i utrzymany, aby korzystanie z niego:

- 1) nie zagrażało bezpieczeństwu osób nim jadących lub innych uczestników ruchu, nie naruszało porządku ruchu na drodze i nie narażało kogokolwiek na szkodę;
- 2) nie zakłócało spokoju publicznego przez powodowanie hałasu przekraczającego poziom określony w przepisach szczegółowych;
- 3) nie powodowało wydzielania szkodliwych substancji w stopniu przekraczającym wielkości określone w przepisach szczegółowych;
- 4) nie powodowało niszczenia drogi;
- 5) zapewniało dostateczne pole widzenia kierowcy oraz łatwe, wygodne i pewne posługiwanie się urządzeniami do kierowania, hamowania, sygnalizacji i oświetlenia drogi przy równoczesnym jej obserwowaniu;
- 6) nie powodowało zakłóceń radioelektrycznych w stopniu przekraczającym wielkości określone w przepisach szczegółowych.

1a.⁷⁶⁾ Autobus o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 10 t, samochód ciężarowy i pojazd silnikowy, o którym mowa w art. 2 pkt 35, o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 12 t, powinien być wyposażony w homologowany ogranicznik prędkości montowany przez producenta lub jednostkę przez niego upoważnioną, ograniczający maksymalną prędkość autobusu do 100 km/h, a samochodu ciężarowego i pojazdu silnikowego, o którym mowa w art. 2 pkt 35, do 85 km/h, tak aby prędkość rzeczywista tego pojazdu nie mogła przekroczyć 90 km/h.

1b.⁷⁶⁾ Przepis ust. 1a nie dotyczy pojazdu:

- 1) specjalnego lub używanego do celów specjalnych Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Służby Wię-

ziennej, Sił Zbrojnych i jednostek ochrony przeciwpożarowej;

2) zabytkowego;

3) nierozwijającego, ze względów konstrukcyjnych, prędkości większej niż odpowiednio określone w ust. 1a;

4) używanego do prowadzenia badań naukowych na drogach;

5) przeznaczonego wyłącznie do robót publicznych na obszarach miejskich.

1c.⁷⁶⁾ Minister właściwy do spraw transportu, mając na uwadze szczególne zagrożenia występujące podczas przewozu towarów niebezpiecznych, może określić w drodze rozporządzenia niższe niż ustalone w ust. 1a wartości ustawień urządzeń ograniczających maksymalną prędkość pojazdów przewożących niektóre towary niebezpieczne.

2. Urządzenia i wyposażenie pojazdu, w szczególności zapewniające bezpieczeństwo ruchu i ochronę środowiska przed ujemnymi skutkami używania pojazdu, powinny być utrzymane w należyтым stanie oraz działać sprawnie i skutecznie.

3. Urządzenia służące do łączenia pojazdu ciągnącego z przyczepą powinny zapewnić bezpieczne ciągnięcie przyczepy o dopuszczalnej masie całkowitej przewidzianej do ciągnięcia przez ten pojazd, uniemożliwić samoczynne odłączenie się przyczepy oraz zapewnić prawidłowe działanie świateł i hamulców, o ile przyczepa jest w nie wyposażona.

3a.⁷⁷⁾ Pojazd uczestniczący w ruchu powinien posiadać nadane przez producenta, z zastrzeżeniem art. 66a, cechy identyfikacyjne:

- 1) numer VIN albo numer nadwozia, podwozia lub ramy;
- 2) numer silnika.

4. Zabrania się:

- 1) umieszczania wewnątrz i zewnątrz pojazdu wystających spiczastych albo ostrych części lub przedmiotów, które mogą spowodować uszkodzenie ciała osób jadących w pojeździe lub innych uczestników ruchu;
- 2) stosowania w pojeździe przedmiotów wyposażenia i części nieodpowiadających warunkom określonym w przepisach szczegółowych;
- 3) umieszczania w pojeździe lub na nim urządzeń stanowiących obowiązkowe wyposażenie pojazdu uprzywilejowanego, wysyłających sygnały świetlne w postaci niebieskich lub czerwonych świateł błyskowych albo sygnał dźwiękowy o zmiennym tonie;
- 4)⁷⁸⁾ wyposażania pojazdu w urządzenie informujące o działaniu sprzętu kontrolno-pomiarowego uży-

⁷⁵⁾ Utracił moc z dniem 28 czerwca 2001 r. na podstawie ust. 4 wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2000 r. sygn. akt K. 34/99 (Dz. U. Nr 53, poz. 649).

⁷⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 3 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

⁷⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 29 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 188 pkt 1 ustawy wymienionej w odnośniku 51 jako druga.

wanego przez organy kontroli ruchu drogowego lub działanie to zakłócające albo przewożenia w pojeździe takiego urządzenia w stanie wskazującym na gotowość jego użycia; nie dotyczy to pojazdów specjalnych Sił Zbrojnych, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu i Straży Granicznej;

- 5)⁷⁹⁾ wymiany nadwozia pojazdu posiadającego cechy identyfikacyjne, o których mowa w ust. 3a pkt 1;
- 6)⁷⁹⁾ dokonywania zmian konstrukcyjnych zmieniających rodzaj pojazdu, z wyjątkiem:
 - a) pojazdu, na którego typ zostało wydane świadectwo homologacji lub decyzja zwalniająca pojazd z homologacji,
 - b) pojazdu, w którym zmian konstrukcyjnych dokonał przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą w tym zakresie.

5. Minister właściwy do spraw transportu⁸⁰⁾ w porozumieniu z ministrami właściwym do spraw wewnętrznych⁸¹⁾ oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne pojazdów oraz zakres ich niezbędnego wyposażenia.

6.⁴²⁾ Ministrowie Obrony Narodowej oraz właściwy do spraw wewnętrznych⁸¹⁾ w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu⁸⁰⁾ określą, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne pojazdów specjalnych i używanych do celów specjalnych Sił Zbrojnych.

7.⁸²⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych, Minister Obrony Narodowej, minister właściwy do spraw finansów publicznych oraz Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu określą, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne pojazdów specjalnych i używanych do celów specjalnych Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, kontroli skarbowej, Służby Celnej, Służby Więziennej i straży pożarnej.

8.⁸³⁾ W rozporządzeniach, o których mowa w ust. 5—7, należy uwzględnić w szczególności:

- 1) konieczność zapewnienia bezpiecznego korzystania z pojazdów;
- 2) zapewnienie możliwie najmniejszego negatywnego wpływu pojazdów na środowisko;
- 3) przepisy i porozumienia międzynarodowe dotyczące pojazdów, ich wyposażenia i części;

⁷⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 29 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1, i w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

⁸⁰⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 2 pkt 1 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 2 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 15.

⁸³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 29 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 4) przeznaczenie pojazdów oraz sposób ich wykorzystania.

Art. 66a.⁸⁴⁾ 1. Cechy identyfikacyjne, o których mowa w art. 66 ust. 3a, nadaje i umieszcza producent.

2. Starosta właściwy w sprawach rejestracji pojazdu wydaje decyzję o nadaniu cech identyfikacyjnych w przypadku pojazdu:

- 1) zbudowanego przy wykorzystaniu nadwozia, podwozia lub ramy konstrukcji własnej, którego markę określa się jako „SAM”;
- 2)⁸⁵⁾ w którym dokonano wymiany ramy, podwozia lub silnika na odpowiednio ramę, podwozie lub silnik bez numeracji fabrycznej;
- 3) odzyskanego po kradzieży, w którym cecha identyfikacyjna uległa zatarciu lub sfalszowaniu;
- 4) nabytego na licytacji publicznej lub od podmiotu wykonującego orzeczenie o przepadku pojazdu na rzecz Skarbu Państwa, w którym cecha identyfikacyjna uległa zatarciu lub sfalszowaniu;
- 5) w którym cecha identyfikacyjna uległa zatarciu lub sfalszowaniu, a prawomocnym orzeczeniem sądu zostało ustalone prawo własności pojazdu;
- 6) w którym cecha identyfikacyjna uległa skorodowaniu lub została zniszczona podczas wypadku drogowego albo podczas naprawy.

3. Okoliczności, o których mowa w ust. 2 pkt 6, powinny być stwierdzone pisemną opinią rzeczoznawcy samochodowego, o którym mowa w art. 79a; opinia powinna wskazywać pierwotne cechy identyfikacyjne lub jednoznacznie wykluczać ingerencję w pole numerowe w celu umyślnego ich zniszczenia lub zafalszowania.

4. Umieszczone cechy identyfikacyjne starosta wpisuje w dowodzie rejestracyjnym i w karcie pojazdu, jeżeli była wydana.

5. Minister właściwy do spraw transportu, uwzględniając znaczenie cech identyfikacyjnych dla zapewnienia pewności i bezpieczeństwa obrotu pojazdami, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób oraz tryb ich nadawania i umieszczania w przypadkach, o których mowa w ust. 2.

Art. 67. 1. Minister właściwy do spraw transportu⁸⁰⁾ może w indywidualnych, uzasadnionych przypadkach zezwolić na odstępstwo od warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać pojazdy.

2.⁸⁶⁾ Rada powiatu może wprowadzić obowiązek wyposażenia pojazdów zaprzęgowych w hamulec uruchamiany z miejsca zajmowanego przez kierującego.

⁸⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 30 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁸⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

⁸⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 127 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 49.

Art. 68. 1.⁸⁷⁾ Producent lub importer nowego pojazdu samochodowego, ciągnika rolniczego, motorowaru, tramwaju lub przyczepy oraz przedmiotów ich wyposażenia lub części jest obowiązany uzyskać na każdy nowy typ tych pojazdów świadectwo homologacji wydane przez ministra właściwego do spraw transportu.

2. Za producenta, o którym mowa w ust. 1, uważa się również podmiot dokonujący montażu lub zabudowy pojazdów.

3. Przepis ust. 1 dotyczy również instalacji przystosowanej dany typ pojazdu do zasilania gazem oraz sposobu jej montażu przez różne podmioty.

4. Świadectwo homologacji wydaje się na podstawie wyników badań homologacyjnych polegających na sprawdzeniu, czy dany typ pojazdu, przedmiot jego wyposażenia lub część odpowiadają warunkom określonym w:

1) przepisach art. 66;

2)⁸⁸⁾ regulaminach stanowiących załączniki do Porozumienia dotyczącego przyjęcia jednolitych wymagań technicznych dla pojazdów kołowych, wyposażenia i części, które mogą być stosowane w tych pojazdach, oraz wzajemnego uznawania homologacji udzielonych na podstawie tych wymagań, sporządzonego w Genewie dnia 20 marca 1958 r. (Dz. U. z 2001 r. Nr 104, poz. 1135 i 1136), przyjętych do stosowania przez Rzeczpospolitą Polską wraz ze zmianami obowiązującymi od daty wejścia ich w życie;

3) polskich normach przyjętych do obowiązkowego stosowania.⁸⁹⁾

5. Minister właściwy do spraw transportu⁸⁰⁾ lub jednostka przez niego upoważniona może przeprowadzać kontrolę produkcji pojazdów, przedmiotów ich wyposażenia lub części objętych homologacją typu co do ich zgodności z warunkami określonymi w świadectwie homologacji.

6. Badania homologacyjne i kontrola zgodności produkcji są przeprowadzane na koszt producenta, importera lub podmiotu dokonującego montażu instalacji gazowej.

7. W przypadku produkcji danego typu pojazdu przez różne podmioty, badania homologacyjne przeprowadza się odrębnie dla każdej wersji typu pojazdu.

8. W razie zmiany warunków stanowiących podstawę wydania świadectwa homologacji, producent lub importer jest obowiązany uzyskać nowe świadectwo homologacji na dany typ pojazdu, przedmiot wyposażenia lub część.

9. W razie wprowadzenia zmian w typie pojazdu, przedmiocie wyposażenia lub części wpływających na zmianę warunków stanowiących podstawę wydania świadectwa homologacji, producent lub importer jest obowiązany uzyskać nowe świadectwo homologacji na dany typ pojazdu, przedmiot wyposażenia lub część.

10. Minister właściwy do spraw transportu⁸⁰⁾ cofa świadectwo homologacji w razie stwierdzenia, że pojazd, przedmiot wyposażenia lub część nie odpowiada warunkom określonym w świadectwie homologacji.

11. Przepisy ust. 1—10 nie dotyczą pojazdu:

1) zabytkowego;

2) zbudowanego przy wykorzystaniu nadwozia, podwozia lub ramy konstrukcji własnej, którego markę określa się jako „SAM”;

3)⁹⁰⁾ specjalnego lub używanego do celów specjalnych Sił Zbrojnych, Policji, Straży Granicznej, kontroli skarbowej, Służby Celnej, Służby Więziennej oraz straży pożarnej;

4)⁹¹⁾ wyprodukowanego lub importowanego w ilości jednej sztuki rocznie.

12. Pojazdy, o których mowa w ust. 11 pkt 1 i 2, podlegają badaniu co do zgodności z warunkami technicznymi, które przeprowadza się na koszt wnioskodawcy.

13.⁹²⁾ Minister właściwy do spraw transportu, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i Ministrem Obrony Narodowej, uwzględniając w szczególności przepisy i porozumienia międzynarodowe w zakresie badań homologacyjnych, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb wydawania lub cofania świadectw homologacji, zakres i sposób przeprowadzania badań homologacyjnych, kontroli zgodności produkcji lub montażu z warunkami homologacji, wzory dokumentów związanych z homologacją oraz jednostki upoważnione do przeprowadzania badań homologacyjnych, kontroli zgodności produkcji lub montażu z warunkami homologacji.

14.⁹²⁾ Minister właściwy do spraw transportu, uwzględniając w szczególności konieczność zapewnienia bezpiecznego korzystania z pojazdów oraz zakres warunków technicznych pojazdów podlegających badaniu, określi, w drodze rozporządzenia, zakres i sposób przeprowadzania badań zgodności pojazdów z warunkami technicznymi, o których mowa w ust. 12, wzory dokumentów związanych z tymi badaniami oraz jednostki upoważnione do tych badań.

Art. 69. 1.⁹³⁾ Producent lub importer nowych pojazdów są obowiązani wydać wyciąg ze świadectwa ho-

⁸⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

⁸⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

⁸⁹⁾ Od dnia 1 stycznia 2003 r. stosowanie Polskich Norm jest dobrowolne, stosownie do art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji (Dz. U. Nr 169, poz. 1386).

⁹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 31 lit. b tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1, i ze zmianą wprowadzoną przez art. 10 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 15.

⁹¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 31 lit. b tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 31 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 32 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

mologacji do każdego pojazdu, na którego typ wydano świadectwo homologacji, lub odpis decyzji zwalniającej pojazd z homologacji.

2. Wyciąg ze świadectwa homologacji lub odpis decyzji zwalniającej pojazd z homologacji przekazuje się właścicielowi pojazdu.

Art. 70. Minister właściwy do spraw transportu⁸⁰⁾ może zwolnić producenta lub importera określonego typu pojazdu, przedmiotu wyposażenia lub części z obowiązku, o którym mowa w art. 68 ust. 1.

Rozdział 2

Warunki dopuszczenia pojazdów do ruchu

Art. 71. 1. Dokumentem stwierdzającym dopuszczenie do ruchu pojazdu samochodowego, ciągnika rolniczego, motoroweru lub przyczepy jest dowód rejestracyjny albo pozwolenie czasowe. Przepis ten nie dotyczy pojazdów, o których mowa w ust. 3.

2.⁹⁴⁾ Pojazdy określone w ust. 1 są dopuszczone do ruchu, jeżeli odpowiadają warunkom określonym w art. 66 oraz są zarejestrowane i zaopatrzone w zalegalizowane tablice (tablicę) rejestracyjne, a w przypadku pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli, w nalepkę kontrolną.

3. Pojazd niewymieniony w ust. 1, przyczepa motocyklowa oraz przyczepa specjalna przeznaczona do ciągnięcia przez ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny jest dopuszczony do ruchu, jeżeli odpowiada warunkom określonym w art. 66.

4. Zespół pojazdów składający się z pojazdu samochodowego o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t i przyczepy albo autobusu i przyczepy może być dopuszczony do ruchu po uzyskaniu odpowiedniej adnotacji w dowodzie rejestracyjnym pojazdu silnikowego, dokonanej na podstawie przeprowadzonego badania technicznego. Przepis ten nie dotyczy motocykla.

5. Pojazd zarejestrowany za granicą dopuszcza się do ruchu, jeżeli odpowiada wymaganym warunkom technicznym i jest zaopatrzony w tablice rejestracyjne z numerem rejestracyjnym składającym się z liter alfabetu łacińskiego i cyfr arabskich oraz w znak wyróżniający państwo, w którym dokonano rejestracji, a kierujący pojazdem ma przy sobie dokument stwierdzający dokonanie rejestracji. Pojazd taki, po dokonaniu ostatecznej odprawy celnej przywózowej, dopuszcza się do ruchu na okres nieprzekraczający 30 dni.

Art. 72.⁹⁵⁾ 1. Rejestracji dokonuje się na podstawie:

- 1) dowodu własności pojazdu lub dokumentu potwierdzającego powierzenie pojazdu, o którym mowa w art. 73 ust. 5;

⁹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 33 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 34 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 2) karty pojazdu, jeżeli była wydana;
- 3) wyciągu ze świadectwa homologacji albo odpisu decyzji zwalniającej pojazd z homologacji, jeżeli są wymagane;
- 4) zaświadczenia o pozytywnym wyniku badania technicznego pojazdu, jeżeli jest wymagane;
- 5) dowodu rejestracyjnego, jeżeli pojazd był zarejestrowany;
- 6) dowodu odprawy celnej przywózowej, jeżeli pojazd został sprowadzony z zagranicy i jest rejestrowany po raz pierwszy;
- 7)⁹⁶⁾ świadectwa oryginalności.

2.⁹⁷⁾ Wymagania ust. 1 nie dotyczą:

- 1) pojazdu, który był już zarejestrowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej — w zakresie ust. 1 pkt 3;
- 2) pojazdu zakupionego po przypadku na rzecz Skarbu Państwa lub na rzecz jednostki samorządu terytorialnego — w zakresie ust. 1 pkt 2, 5 i 7;
- 3) pojazdu zakupionego od Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej lub Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej — w zakresie ust. 1 pkt 5 i 7;
- 4) pojazdu sprowadzonego z zagranicy — w zakresie ust. 1 pkt 5; w tym przypadku zamiast dowodu rejestracyjnego dopuszcza się przedstawienie innego dokumentu potwierdzającego rejestrację za granicą;
- 5) pojazdu nowego, rejestrowanego po raz pierwszy, na którego typ producent lub importer uzyskał świadectwo homologacji lub decyzję zwalniającą z homologacji — w zakresie ust. 1 pkt 7;
- 6) pojazdu, którego rejestracja jest dokonywana przed dniem 1 stycznia 2004 r. — w zakresie ust. 1 pkt 7.

3. Dodatkowo wymaga się dokumentu potwierdzającego spełnienie wymagań, o których mowa w art. 2 pkt 39 — w stosunku do pojazdów zabytkowych.

4. W przypadku zagubienia dowodu rejestracyjnego lub karty pojazdu, zamiast tych dokumentów należy przedstawić zaświadczenie wystawione przez organ rejestrujący właściwy ze względu na miejsce ostatniej rejestracji, potwierdzające dane zawarte w zagubionym dokumencie, niezbędne do rejestracji.

Art. 73. 1.⁹⁸⁾ Rejestracji pojazdu dokonuje, na wniosek właściciela, starosta właściwy ze względu na miejsce jego zamieszkania (siedzibę), wydając dowód rejestracyjny i zalegalizowane tablice (tablicę) rejestracyjne oraz nalepkę kontrolną, jeżeli jest wymagana, z zastrzeżeniem ust. 2—5.

⁹⁶⁾ Obowiązuje od dnia 1 stycznia 2003 r., stosownie do art. 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 ustawy z dnia 5 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o usługach detektywistycznych oraz ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 238, poz. 2021), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.

⁹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 35 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. Rejestracji pojazdu, którego właścicielem jest przedsiębiorstwo wielozakładowe lub inny podmiot, w skład którego wchodzi wydzielone jednostki organizacyjne, może dokonać starosta⁹⁹⁾ właściwy ze względu na siedzibę zakładu lub jednostki, na wniosek kierownika zakładu lub wydzielonej jednostki organizacyjnej upoważnionego przez właściciela.

3.¹⁰⁰⁾ Rejestracji pojazdów Sił Zbrojnych, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu i Straży Granicznej dokonują właściwe organy tych jednostek. Organ te wydają dowód rejestracyjny i zalegalizowane tablice (tablicę) rejestracyjne oraz nalepkę kontrolną, chyba że dla danego pojazdu tablice (tablica) rejestracyjne lub nalepka kontrolna nie są wymagane, a numer rejestracyjny umieszcza się bezpośrednio na pojeździe.

3a.¹⁰¹⁾ Starostowie przekazują odpłatnie wojewodzie mazowieckiemu częściowo wypełnione blankiety dowodów rejestracyjnych, tablice rejestracyjne oraz nalepki kontrolne niezbędne do rejestracji, o której mowa w art. 76 ust. 4. Informacje dotyczące przekazanych blankietów dowodów rejestracyjnych, tablic rejestracyjnych i nalepek kontrolnych są informacjami niejawnymi stanowiącymi tajemnicę państwową, podlegającymi ochronie na podstawie przepisów o ochronie informacji niejawnych.

4.¹⁰²⁾ Rejestracji pojazdu należącego do przedstawicielstwa dyplomatycznego, urzędu konsularnego i misji specjalnej państw obcych lub organizacji międzynarodowej, a także ich personelu korzystającego z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, dokonuje wojewoda mazowiecki na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych.

5. W razie powierzenia pojazdu przez zagraniczną osobę fizyczną lub prawną podmiotowi polskiemu, pojazd ten jest rejestrowany przez określony w ust. 1 organ właściwy ze względu na miejsce zamieszkania (siedzibę) podmiotu polskiego.

Art. 74.¹⁰³⁾ 1. Czasowej rejestracji pojazdu dokonuje, w przypadkach określonych w ust. 2, starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania (siedzibę) właściciela pojazdu, wydając pozwolenie czasowe i zalegalizowane tablice (tablicę) rejestracyjne.

⁹⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 127 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 49.

¹⁰⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 35 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1, i ze zmianą wprowadzoną przez art. 188 pkt 1 ustawy wymienionej w odnośniku 51 jako druga.

¹⁰¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 35 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁰²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 35 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁰³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 36 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. Czasowej rejestracji dokonuje się:

- 1) z urzędu — po złożeniu wniosku o rejestrację pojazdu;
- 2) na wniosek właściciela pojazdu — w celu umożliwienia:
 - a) wywozu pojazdu za granicę,
 - b) przejazdu pojazdu z miejsca jego zakupu lub odbioru na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - c) przejazdu pojazdu związanego z koniecznością dokonania jego badania technicznego lub naprawy;
- 3) na wniosek jednostki upoważnionej do przeprowadzenia badań homologacyjnych lub jednostki badawczej producenta pojazdu, jego wyposażenia lub części — w celu umożliwienia odpowiednich badań.

3. Czasowej rejestracji dokonuje się na okres nieprzekraczający 30 dni, z zastrzeżeniem ust. 4. Termin ten może być jednorazowo przedłużony o 14 dni w celu wyjaśnienia spraw związanych z rejestracją pojazdu.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, rejestracji dokonuje się na okres wynikający z wniosku, nie dłuższy jednak niż 6 miesięcy.

5. Po upływie terminu czasowej rejestracji pozwolenie czasowe i tablice rejestracyjne zwraca się do organu, który je wydał, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 2 lit. a.

Art. 75. 1. Jeżeli używanie pojazdu uzależnione jest od szczególnych warunków określonych przepisami, starosta⁹⁹⁾ wpisuje w dowodzie rejestracyjnym lub pozwoleniu czasowym odpowiednie zastrzeżenie.

2.¹⁰⁴⁾ Dowód rejestracyjny, pozwolenie czasowe, zalegalizowane tablice (tablica) rejestracyjne i nalepka kontrolna wydawane są za opłatą. Opłatę pobiera organ dokonujący rejestracji.

3. Zabrania się rejestracji pojazdu złożonego poza wytwórnią, z wyjątkiem pojazdu marki „SAM” oraz pojazdu zabytkowego.

Art. 75a.¹⁰⁵⁾ 1. Tablice rejestracyjne może produkować, po uzyskaniu zezwolenia wojewody, przedsiębiorca, który spełnia następujące wymagania:

- 1) ma siedzibę lub miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) ma możliwości techniczne gwarantujące wykonywanie tablic rejestracyjnych lub materiałów służących do ich produkcji zgodnie z warunkami technicznymi; warunek ten nie dotyczy przedsiębiorców sprowadzających z zagranicy materiały służące do wyrobu tablic rejestracyjnych;
- 3) posiada certyfikat na zgodność tablic rejestracyjnych lub materiałów służących do ich produkcji z warunkami technicznymi;

¹⁰⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 37 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁰⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 38 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 4) nie jest podmiotem, w stosunku do którego wszczęto postępowanie upadłościowe lub likwidacyjne;
- 5) nie zalega z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne;
- 6) nie był prawomocnie skazany za przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub przestępstwo przeciwko dokumentom — dotyczy osoby fizycznej lub członków organów osoby prawnej.

2. Za przedsiębiorcę produkującego tablice rejestracyjne, o którym mowa w ust. 1, uważa się jednostkę:

- 1) produkującą tablice rejestracyjne z wytłoczonymi numerami rejestracyjnymi;
- 2) produkującą tablice rejestracyjne bez wytłoczonych numerów rejestracyjnych;
- 3) tłoczącą numery rejestracyjne;
- 4) produkującą lub sprowadzającą z zagranicy, określone przez ministra właściwego do spraw transportu, w drodze rozporządzenia, materiały służące do produkcji tablic rejestracyjnych.

3. Wojewoda wydaje zezwolenie na produkcję tablic rejestracyjnych na wniosek przedsiębiorcy, o ile spełnia on wymagania, o których mowa w ust. 1.

4. Do wniosku o wydanie zezwolenia przedsiębiorca ubiegający się o jego wydanie załącza:

- 1) dokument określający status jednostki będącej osobą prawną lub nieposiadającą osobowości prawnej jednostką organizacyjną albo dokument stwierdzający tożsamość w przypadku osoby fizycznej;
- 2) zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego stwierdzające niekaralność za przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowych lub przestępstwo przeciwko dokumentom:
 - a) przedsiębiorcy, jeżeli jest on osobą fizyczną,
 - b) osób — członków władz organów osoby prawnej lub nieposiadającej osobowości prawnej jednostki organizacyjnej;
- 3) kopię zaświadczenia o nadaniu numeru identyfikacji statystycznej (REGON);
- 4) kopię zaświadczenia o nadaniu numeru identyfikacji podatkowej (NIP).

5. Wojewoda odmawia wydania zezwolenia w przypadku, gdy przedsiębiorca nie spełnia wymagań określonych w ust. 1.

6. Tablice rejestracyjne produkowane są wyłącznie na zamówienie:

- 1) organu właściwego w sprawach rejestracji pojazdów — z wytłoczonymi numerami rejestracyjnymi;
- 2) przedsiębiorcy, o którym mowa w ust. 2 pkt 3 — bez wytłoczonych numerów rejestracyjnych.

7. Materiały, o których mowa w ust. 2 pkt 4, są produkowane lub sprowadzane z zagranicy na zamówienie przedsiębiorcy posiadającego zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, lub ubiegającego się o jego wydanie.

8. Przedsiębiorca, o którym mowa w ust. 1, prowadzi ewidencje:

- 1) materiałów do produkcji tablic rejestracyjnych, o których mowa w ust. 2 pkt 4;
- 2) wyprodukowanych tablic rejestracyjnych;
- 3) sprzedanych tablic rejestracyjnych.

9. Wojewoda cofa zezwolenie, jeżeli przedsiębiorca przestaje spełniać co najmniej jeden z warunków, o których mowa w ust. 1, lub narusza przepisy w zakresie produkcji i dystrybucji tablic rejestracyjnych.

10. W przypadku cofnięcia zezwolenia do produkcji tablic rejestracyjnych, ponowne zezwolenie nie może być wydane wcześniej niż po upływie 5 lat od dnia, w którym decyzja o cofnięciu stała się ostateczna.

Art. 75b.¹⁰⁵⁾ Organ właściwy w sprawach rejestracji legalizuje tablice rejestracyjne, umieszczając na nich znak legalizacyjny.

Art. 75c.¹⁰⁵⁾ Minister właściwy do spraw transportu, uwzględniając konieczność prawidłowego zabezpieczenia obrotu tablicami rejestracyjnymi oraz materiałami związanymi z ich produkcją, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki produkcji i szczegółowy sposób dystrybucji tablic rejestracyjnych i znaków legalizacyjnych oraz prowadzenia ewidencji, o których mowa w art. 75a ust. 8;
- 2) tryb legalizacji tablic rejestracyjnych oraz warunki techniczne oraz wzór znaku legalizacyjnego, o którym mowa w art. 75b.

Art. 75d.¹⁰⁵⁾ Minister właściwy do spraw transportu dokona wyboru producenta blankietów dowodów rejestracyjnych, pozwoleń czasowych, znaków legalizacyjnych, nalepek kontrolnych oraz kart pojazdów na zasadach określonych przepisami o zamówieniach publicznych.

Art. 76.¹⁰⁶⁾ 1. Minister właściwy do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz Ministrem Obrony Narodowej:
 - a) warunki i tryb rejestracji pojazdów, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, oraz wzory dowodu rejestracyjnego, pozwolenia czasowego, nalepki kontrolnej, tablic rejestracyjnych oraz innych tablic, cech identyfikacyjnych i oznaczeń, w które zaopatruje się pojazd, a także ich opis,
 - b) warunki dystrybucji blankietów dowodów rejestracyjnych, pozwoleń czasowych i nalepek kontrolnych;
- 2) wysokość opłat za wydanie dowodu rejestracyjnego, pozwolenia czasowego i tablic (tablicy) rejestracyjnych;
- 3) szczegółowe czynności organów w sprawach związanych z dopuszczeniem pojazdu do ruchu oraz wzory dokumentów w tych sprawach.

¹⁰⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 39 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu oraz ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb rejestracji oraz wzory dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych pojazdów Sił Zbrojnych, a także jednostki organizacyjne właściwe w tych sprawach.

3.¹⁰⁷⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu oraz Ministrem Obrony Narodowej oraz po zasięgnięciu opinii Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szefa Agencji Wywiadu, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb rejestracji oraz wzory dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych pojazdów Biura Ochrony Rządu, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu i Straży Granicznej, kontroli skarbowej, Służby Celnej, a także jednostki organizacyjne właściwe w tych sprawach.

4.¹⁰⁸⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych, Minister Obrony Narodowej, minister właściwy do spraw transportu, Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szef Agencji Wywiadu oraz wojewoda mazowiecki ustalą, w drodze porozumienia, szczególny tryb dystrybucji i wymagania dotyczące blankietów dowodów rejestracyjnych i nalepek kontrolnych, o których mowa w art. 73 ust. 3a, zasady rozliczeń pomiędzy stronami porozumienia oraz tryb rejestracji niektórych pojazdów resortu spraw wewnętrznych, obrony narodowej i Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu.

5. W rozporządzeniach, o których mowa w ust. 1—4, należy uwzględnić w szczególności:

- 1) konieczność przeciwdziałania dopuszczeniu do ruchu pojazdów pochodzących z kradzieży;
- 2) prawidłowe zabezpieczenie dokumentów związanych z rejestracją, tablicami rejestracyjnymi i innymi oznaczeniami;
- 3) koszty działania administracji publicznej w sprawach rejestracji pojazdów;
- 4)⁷⁸⁾ sposób wykorzystania pojazdów, o których mowa w ust. 2 i 3, przy wykonywaniu zadań określonych w przepisach dotyczących Biura Ochrony Rządu, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu i Straży Granicznej.

Art. 77. 1. Producent lub importer nowych pojazdów jest obowiązany wydać kartę pojazdu dla każdego pojazdu samochodowego wprowadzonego do obrotu handlowego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Karta pojazdu jest przekazywana właścicielowi pojazdu.

3.¹⁰⁹⁾ Kartę pojazdu dla pojazdu samochodowego, innego niż określony w ust. 1, wydaje, za opłatą, wła-

ściwy w sprawach rejestracji starosta przy pierwszej rejestracji pojazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Minister właściwy do spraw transportu⁸⁰⁾:

- 1) w porozumieniu z ministrami właściwym do spraw wewnętrznych⁸¹⁾ oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb wydawania kart pojazdów oraz wzór karty pojazdu, a także jej opis;
- 2) określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za kartę pojazdu;
- 3) określi, w drodze rozporządzenia, dokumenty stanowiące podstawę wpisu danych do karty pojazdu oraz czynności jednostek zajmujących się dystrybucją, przechowywaniem i wydawaniem kart pojazdów;
- 4)¹¹⁰⁾ określi, w drodze rozporządzenia, warunki dystrybucji kart pojazdów.

5.¹¹¹⁾ W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 4, należy uwzględnić znaczenie tych dokumentów dla rejestracji pojazdu oraz wysokość kosztów związanych z drukiem i dystrybucją kart pojazdów.

Art. 78. 1. W razie przeniesienia na inną osobę własności pojazdu zarejestrowanego, dotychczasowy właściciel przekazuje nowemu właścicielowi dowód rejestracyjny i kartę pojazdu, jeżeli była wydana.

2. Właściciel pojazdu zarejestrowanego jest obowiązany zawiadomić w terminie nieprzekraczającym 30 dni starostę⁹⁹⁾ o:

- 1) nabyciu lub zbyciu pojazdu;
- 2) zmianie stanu faktycznego wymagającej zmiany danych zamieszczonych w dowodzie rejestracyjnym.

3. Zdarzenia, o których mowa w ust. 2, są dokumentowane w karcie pojazdu; odpowiednich wpisów dokonuje starosta⁹⁹⁾.

4. Właściciel lub posiadacz pojazdu jest obowiązany wskazać na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, chyba że pojazd został użyty wbrew jego woli i wiedzy przez nieznaną osobę, czemu nie mógł zapobiec.

Art. 79.¹¹²⁾ 1. Pojazd podlega wyrejestrowaniu, na wniosek jego właściciela, w przypadku:

- 1) przekazania, w celu jego utylizacji do przedsiębiorstwa utylizacji pojazdów lub do składnicy złomu wyznaczonej przez wojewodę:
 - a) pojazdu,
 - b) zespołów posiadających cechy identyfikacyjne, o których mowa w art. 66 ust. 3a pkt 1;

¹⁰⁷⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 188 pkt 1 i 3 ustawy wymienionej w odnośniku 51 jako druga, i art. 10 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 15.

¹⁰⁸⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 188 pkt 2 i 3 ustawy wymienionej w odnośniku 51 jako druga.

¹⁰⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 40 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹¹⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 40 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹¹¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 40 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 41 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 2) kradzieży pojazdu, jeżeli jego właściciel złożył stosowne oświadczenie pod odpowiedzialnością karną za fałszywe zeznanie;
- 3) wywozu pojazdu z kraju, jeżeli pojazd został zarejestrowany za granicą lub zbyty za granicę;
- 4) zniszczenia (kasacji) pojazdu za granicą;
- 5) udokumentowanej trwałej i zupełnej utraty posiadania pojazdu bez zmiany w zakresie prawa własności.

2. W przypadku przekazania zespołów pojazdu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b, pozostałe jego elementy powinny zostać wykorzystane w sposób nie sprzeczny z przepisami ustawy regulującymi postępowanie z odpadami.

3. Przyjmując do utylizacji pojazd lub jego elementy, składnica złomu wydaje zaświadczenie.

4. Pojazd wyrejestrowany nie podlega powtórnej rejestracji, z wyjątkiem pojazdu:

- 1) odzyskanego po kradzieży;
- 2) zabytkowego;
- 3) mającego co najmniej 25 lat, którego model nie jest produkowany od lat 15, uznanego przez rzeczoznawcę samochodowego za unikatowy lub mający szczególne znaczenie dla udokumentowania historii motoryzacji;
- 4)¹¹³⁾ ciągnika i przyczepy rolniczej.

5. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, warunkiem wyrejestrowania pojazdu jest wniesienie przez właściciela pojazdu opłaty na rzecz gminy na realizację zadań związanych z utrzymaniem czystości i porządku w gminach.

6. Minister właściwy do spraw administracji publicznej, uwzględniając w szczególności koszty ponoszone przez gminy związane z usuwaniem negatywnych skutków utraty pojazdu oraz kosztów związanych z usuwaniem wraków, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty, o której mowa w ust. 5.

Art. 79a.¹¹⁴⁾ 1. Rzeczoznawcą samochodowym jest osoba, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie;
- 2) posiada wyższe wykształcenie;
- 3) posiada 5-letnią wymaganą praktykę zawodową w dziedzinie związanej z motoryzacją;
- 4) posiada prawo jazdy kategorii A, B oraz C1 lub C;
- 5) nie była karana wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne;
- 6) posiada certyfikat w zakresie rzeczoznawstwa samochodowego wydany przez jednostkę akredytowaną w polskim systemie akredytacji;

¹¹³⁾ Dodany przez art. 1 ustawy z dnia 13 września 2002 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 183, poz. 1524), która weszła w życie z dniem 20 listopada 2002 r.

¹¹⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 42 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

7) została wpisana na listę rzeczoznawców samochodowych.

2. Minister właściwy do spraw transportu wpisuje na listę rzeczoznawców samochodowych osobę, która spełnia wymagania określone w ust. 1 pkt 1—6, i potwierdza wpis, wydając zaświadczenie.

3. Wpis dokonywany jest za opłatą, na okres wynikający z terminu ważności certyfikatu, o którym mowa w ust. 1 pkt 6.

4. Na liście rzeczoznawców samochodowych umieszcza się imię i nazwisko rzeczoznawcy oraz jego numer identyfikacyjny.

5. Lista rzeczoznawców jest ogólnie dostępna.

6. Minister właściwy do spraw transportu prowadzi ewidencję i listę rzeczoznawców samochodowych.

7. Minister właściwy do spraw transportu określa rzeczoznawcę z listy rzeczoznawców samochodowych:

- 1) po upływie terminu, o którym mowa w ust. 3;
- 2) niespełniającego wymagań, o których mowa w ust. 1 pkt 1—6;
- 3) w razie śmierci rzeczoznawcy.

8. Minister właściwy do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty za wpis na listę rzeczoznawców samochodowych oraz wzory dokumentów z tym związanych, w szczególności zaświadczenia potwierdzającego wpis.

Art. 80.¹¹⁵⁾ Zadania i kompetencje określone w art. 73 ust. 1 i 2, art. 74 ust. 1, art. 75, art. 77 ust. 3 i art. 78 ust. 3 nie mogą być powierzone w drodze porozumienia gminie. Przepis ten nie dotyczy powiatu warszawskiego¹¹⁶⁾.

Rozdział 2a¹¹⁷⁾

Centralna ewidencja pojazdów

Art. 80a. 1. Tworzy się centralną ewidencję pojazdów, zwaną dalej „ewidencją”.

2. W ewidencji gromadzi się dane i informacje o pojazdach zarejestrowanych oraz o ich właścicielach lub niektórych posiadaczach.

¹¹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 31 marca 2000 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 43, poz. 483), która weszła w życie z dniem 9 czerwca 2000 r.

¹¹⁶⁾ Obecnie: m.st. Warszawy, stosownie do art. 31 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 41, poz. 361), która weszła w życie w dniu wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego przypadających w związku z zakończeniem kadencji tych organów wybranych w dniu 11 października 1998 r., zgodnie z art. 33 tej ustawy.

¹¹⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 115.

3. W ewidencji wyodrębnia się zbiór danych i informacji o pojazdach, o których mowa w art. 73 ust. 3. Wytwarzanie, przechowywanie, przetwarzanie lub przekazywanie danych i informacji o tych pojazdach odbywa się z zachowaniem wymogów określonych w przepisach o ochronie informacji niejawnych.

4. Ewidencję prowadzi minister właściwy do spraw administracji publicznej w systemie teleinformatycznym. W rozumieniu niniejszej ustawy minister ten jest administratorem danych i informacji zgromadzonych w ewidencji.

Art. 80b. 1. W ewidencji gromadzi się:

- 1) dane o pojeździe:
 - a) markę, typ i model,
 - b) rodzaj,
 - c) numer rejestracyjny,
 - d) numer identyfikacyjny VIN lub numer nadwozia (podwozia),
 - e) numer silnika,
 - f) rok produkcji,
 - g) datę pierwszej rejestracji,
 - h) termin badania technicznego,
 - i) zastrzeżenia, o których mowa w art. 75 ust. 1;
- 2) serię i numer dowodu rejestracyjnego albo pozwolenia czasowego oraz datę ich wydania;
- 3) serię i numer karty pojazdu, jeżeli została wydana;
- 4) nazwę organu, który dokonał rejestracji pojazdu;
- 5) dane o właścicielu pojazdu oraz o posiadaczu, o którym mowa w art. 73 ust. 5:
 - a) imię i nazwisko (nazwę lub firmę),
 - b) adres zamieszkania (siedziby),
 - c) numer ewidencyjny Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL),
 - d) numer identyfikacyjny REGON;
- 6) informacje o:
 - a) nadaniu i wybiciu numeru nadwozia (podwozia) lub numeru silnika,
 - b) kradzieży pojazdu oraz jego odnalezieniu,
 - c) utracie dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych, pozwolenia czasowego i tablic tymczasowych oraz karty pojazdu, a także ich odnalezieniu,
 - d) zatrzymaniu dowodu rejestracyjnego albo pozwolenia czasowego,
 - e)¹¹⁸⁾ wydaniu lub odmowie wydania świadectwa oryginalności pojazdu;
- 7) informacje o zawartej umowie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu, określające:
 - a) imię i nazwisko (nazwę lub firmę) ubezpieczonego i jego adres zamieszkania (siedziby),
 - b) nazwę zakładu ubezpieczeń, który zawarł umowę,

- c) nazwę, serię i numer dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy,
- d) datę zawarcia umowy,
- e) okres odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń,
- f) datę rozwiązania umowy.

2. Dane lub informacje, o których mowa w ust. 1, przekazują do ewidencji:

- 1) wymienione w pkt 1—5 — organ właściwy w sprawach rejestracji pojazdów, niezwłocznie po zarejestrowaniu pojazdu, oraz — w przypadku, o którym mowa w pkt 1 lit. h — także stacja kontroli pojazdów, która wykonała badanie techniczne pojazdu, niezwłocznie po jego wykonaniu;
- 2) wymienione w pkt 6:
 - a) w lit. a — organ właściwy w sprawach rejestracji pojazdów, niezwłocznie po dokonaniu zmiany danych w dowodzie rejestracyjnym,
 - b) w lit. b — właściwa jednostka organizacyjna Policji, niezwłocznie po wystąpieniu tych zdarzeń,
 - c) w lit. c — organ właściwy w sprawach rejestracji pojazdów, niezwłocznie po uzyskaniu informacji o wystąpieniu tych zdarzeń,
 - d)¹¹⁹⁾ w lit. d — właściwa jednostka organizacyjna Policji, Inspekcji Transportu Drogowego lub Żandarmerii Wojskowej albo stacja kontroli pojazdów, niezwłocznie po dokonaniu tych czynności;
- 3) wymienione w pkt 7 — zakład ubezpieczeń, z którym została zawarta umowa ubezpieczenia, niezwłocznie po jej zawarciu lub rozwiązaniu.

3. Z ewidencji nie usuwa się danych lub informacji o:

- 1) właścicielu lub posiadaczu pojazdu — w przypadku ich zmiany;
- 2) pojeździe, który został wyrejestrowany.

4. Administrator danych przetwarzający dane osobowe na potrzeby ewidencji jest zwolniony z obowiązku informacyjnego określonego w art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 i Nr 153, poz. 1271).

Art. 80c. 1. Dane lub informacje zgromadzone w ewidencji udostępnia się, o ile są one niezbędne do realizacji ich ustawowych zadań, następującym podmiotom, z zastrzeżeniem ust. 2:

- 1) Policji;
 - 1a)¹²⁰⁾ Inspekcji Transportu Drogowego;
 - 2) Żandarmerii Wojskowej;
 - 3) Straży Granicznej;
 - 4)¹²¹⁾ Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu;

¹¹⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 101 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 14.

¹²⁰⁾ Dodany przez art. 101 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 14.

¹²¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 188 pkt 2 ustawy wymienionej w odnośniku 51 jako druga.

¹¹⁸⁾ Dodana przez art. 1 pkt 43 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 5) Wojskowym Służbom Informacyjnym;
- 6) sądom;
- 7) prokuraturze;
- 8)¹²²⁾ organom kontroli skarbowej i organom celnym;
- 9) Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu;
- 10) starostom;
- 11)¹²³⁾ Szefowi Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych;
- 12)¹²⁴⁾ komornikom sądowym.

2. Dane lub informacje o pojazdach, o których mowa w art. 73 ust. 3, udostępnia się wyłącznie podmiotom określonym w ust. 1 pkt 1—7.

3. Dane lub informacje zgromadzone w ewidencji udostępnia się także na wniosek właściciela lub posiadacza pojazdu wymienionego w art. 73 ust. 5, których one dotyczą.

4.¹²⁵⁾ Minister właściwy do spraw administracji publicznej może udostępnić dane lub informacje zgromadzone w ewidencji innym podmiotom niż wymienione w ust. 1—3, w tym osobom fizycznym, osobom prawnym lub jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej, jeżeli wykażą swój uzasadniony interes.

5. Dane lub informacje zgromadzone w ewidencji mogą być udostępnione do celów komercyjnych, statystycznych lub badawczych w formie uzgodnionej przez strony, w sposób wykluczający możliwość identyfikacji osób lub pojazdów, z zachowaniem trybu określonego w ust. 4.

6. Dane lub informacje zebrane w ewidencji udostępnia się, z zastrzeżeniem ust. 7, na pisemny, uzasadniony wniosek zainteresowanego podmiotu.

7. Minister właściwy do spraw administracji publicznej może wyrazić zgodę, w drodze decyzji, na udostępnienie danych lub informacji zgromadzonych w ewidencji podmiotom, o których mowa w ust. 1, albo ich jednostkom organizacyjnym, za pomocą urządzeń teletransmisji danych, bez konieczności składania pisemnego wniosku, jeżeli spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) posiadają urządzenia umożliwiające odnotowanie w systemie, kto, kiedy, w jakim celu oraz jakie dane lub informacje uzyskał;
- 2) posiadają zabezpieczenia techniczne i organizacyjne uniemożliwiające wykorzystanie danych lub informacji niezgodnie z celem ich uzyskania;
- 3) jest to uzasadnione specyfiką lub zakresem wykonywanych zadań albo prowadzonej działalności.

Art. 80d. 1. Udostępnienie danych lub informacji zgromadzonych w ewidencji następuje:

- 1) dla podmiotów, o których mowa w art. 80c ust. 1—3 — nieodpłatnie;
- 2) dla podmiotów, o których mowa w art. 80c ust. 4 i 5 — odpłatnie.

2. Opłaty pobrane za udostępnienie danych lub informacji z ewidencji stanowią przychód środka specjalnego będącego w dyspozycji ministra właściwego do spraw administracji publicznej i są przeznaczone na inwestycje związane z rozwojem i eksploatacją bazy technicznej ewidencji.

Art. 80e. 1. Minister właściwy do spraw administracji publicznej w porozumieniu z ministrami właściwymi do spraw wewnętrznych, transportu oraz finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób prowadzenia ewidencji;
- 2) warunki i sposób współdziałania podmiotów, które przekazują dane lub informacje do ewidencji;
- 3) rodzaj danych lub informacji zgromadzonych w ewidencji, które mogą być udostępnione poszczególnym podmiotom, o których mowa w art. 80c ust. 1 i 3—5;
- 4) wysokość opłat za udostępnienie danych lub informacji zgromadzonych w ewidencji oraz warunki i sposób ich wnoszenia.

W rozporządzeniu należy określić w szczególności:

- organizację systemu teleinformatycznego, w którym prowadzona jest ewidencja,
- nieprzekraczalne terminy przekazywania danych lub informacji do ewidencji oraz sposób ich przekazywania,
- zakres danych lub informacji udostępnianych poszczególnym podmiotom,
- zróżnicowaną wysokość opłat w zależności od zakresu udostępnianych danych lub informacji oraz konieczności przetwarzania danych lub informacji, o których mowa w art. 80c ust. 5.

2.¹²⁶⁾ Minister właściwy do spraw administracji publicznej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz Ministrem Obrony Narodowej, po zasięgnięciu opinii Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szefa Agencji Wywiadu, określi, w drodze zarządzenia, sposób wyodrębnienia w ewidencji zbioru danych i informacji o pojazdach, o których mowa w art. 73 ust. 3.

¹²²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 15.

¹²³⁾ Dodany przez art. 66 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych (Dz. U. Nr 110, poz. 1189 oraz z 2002 r. Nr 81, poz. 731), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.

¹²⁴⁾ Dodany przez art. 2 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 130, poz. 1452), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

¹²⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 44 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹²⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 188 pkt 3 ustawy wymienionej w odnośniku 51 jako druga.

Rozdział 2b¹²⁷⁾**Badania oryginalności pojazdu**

Art. 80f. 1. W celu stwierdzenia oryginalności pojazdu przeprowadza się specjalistyczne badania techniczne pojazdu.

2. Pojazd jest uznany za pojazd oryginalnego pochodzenia, jeżeli składa się z części:

- 1) wytworzonych lub zamontowanych przez producenta;
- 2) zamontowanych przez właściciela albo posiadacza pojazdu w rozumieniu art. 73 ust. 5, na które osoby te posiadają dowód ich legalnego nabycia;
- 3) którym cechy identyfikacyjne zostały nadane w przypadkach określonych w art. 66a ust. 2.

3. Badaniom, o których mowa w ust. 1, podlegają jawne lub ukryte identyfikatory pojazdu, a w tym następujące jego części składowe:

- 1) silnika;
- 2) nadwozia;
- 3) układu przeniesienia napędu;
- 4) zawieszenia.

4. Wykonywanie specjalistycznych badań technicznych pojazdu, o których mowa w ust. 1, wymaga zezwolenia ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Art. 80g. 1. Zezwolenie wydaje się przedsiębiorcy, który spełnia następujące wymagania:

- 1) ma siedzibę lub miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) posiada możliwości organizacyjne i techniczne gwarantujące wykonanie specjalistycznych badań technicznych wszystkich typów pojazdów w zakresie, o jakim mowa w art. 80f ust. 3, a także możliwości organizacyjne i techniczne przesyłania drogą teleinformatyczną danych, o których mowa w art. 80b ust. 1 pkt 6 lit. e;
- 3) nie jest podmiotem, w stosunku do którego wszczęto postępowanie upadłościowe lub likwidacyjne;
- 4) nie zalega z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne;
- 5) nie był prawomocnie skazany za przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub przeciw dokumentom;
- 6) nie figuruje w rejestrze dłużników niewypłacalnych w Krajowym Rejestrze Sądowym;
- 7) jest ubezpieczony w ramach odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej.

2. Do wniosku o wydanie zezwolenia przedsiębiorca ubiegający się o jego wydanie załącza:

- 1) dokument określający status jednostki, będącej osobą prawną lub nieposiadającą osobowości prawnej jednostką organizacyjną, albo dokument stwierdzający tożsamość w przypadku osoby fizycznej;
- 2) zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego stwierdzające niekaralność za przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub przeciw dokumentom:
 - a) przedsiębiorcy, jeżeli jest on osobą fizyczną,
 - b) osób — członków władz osoby prawnej lub nieposiadającej osobowości prawnej jednostki organizacyjnej;
- 3) kopię zaświadczenia o nadaniu numeru identyfikacji statystycznej (REGON);
- 4) kopię zaświadczenia o nadaniu numeru identyfikacji podatkowej (NIP).

3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, mając na uwadze konieczność zapewnienia należytego wykonywania specjalistycznych badań technicznych pojazdu, określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje dokumentów, o których mowa w ust. 2.

Art. 80h. 1. Minister właściwy do spraw wewnętrznych odmawia wydania zezwolenia na prowadzenie specjalistycznych badań technicznych pojazdu, przedsiębiorcy, który nie spełnia wymagań określonych w art. 80g ust. 1.

2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych cofa wydane zezwolenie przedsiębiorcy, gdy:

- 1) przedsiębiorca przestał spełniać wymagania określone w art. 80g ust. 1;
- 2) zostało wydane prawomocne orzeczenie zakazujące przedsiębiorcy wykonywania działalności gospodarczej;
- 3) przedsiębiorca nie dopełnił obowiązku określonego w art. 80i;
- 4) przedsiębiorca uniemożliwia przeprowadzenie, przez organ wydający zezwolenie, kontroli wykonywania działalności w zakresie specjalistycznych badań technicznych pojazdu.

Art. 80i. 1. Przedsiębiorca, który otrzymał zezwolenie na prowadzenie specjalistycznych badań technicznych pojazdu, jest obowiązany:

- 1) podjąć działalność w zakresie prowadzenia specjalistycznych badań pojazdu w terminie 3 miesięcy od daty uzyskania zezwolenia;
- 2) powiadomić, w terminie 14 dni, ministra właściwego do spraw wewnętrznych o podjęciu lub zaprzestaniu działalności;
- 3) powiadomić ministra właściwego do spraw wewnętrznych, w terminie 7 dni, o zmianach stanu faktycznego lub prawnego w zakresie danych, o których mowa w art. 80g ust. 1, powstałych po dacie uzyskania zezwolenia;
- 4) prowadzić ewidencję wydanych świadectw oryginalności pojazdu;

¹²⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 45 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

5) do przekazywania drogą teleinformatyczną, do centralnej ewidencji pojazdu, o której mowa w art. 80a, na bieżąco, danych zawartych w ewidencji wydanych świadectw oryginalności pojazdu.

2. Przedsiębiorca jest obowiązany udostępnić dane, zawarte w ewidencji wydanych świadectw oryginalności pojazdu, podmiotom, o których mowa w art. 80c ust.1, a także właścicielowi lub posiadaczowi pojazdu w rozumieniu art. 73 ust. 5.

3. Przepis ust. 1 pkt 4 i 5 oraz ust. 2 stosuje się odpowiednio w przypadku odmowy wydania świadectwa oryginalności pojazdu.

Art. 80j. 1. Po przeprowadzeniu specjalistycznych badań technicznych pojazdu przedsiębiorca wydaje osobom, o których mowa w art. 80f ust. 2, świadectwo oryginalności pojazdu.

2. Świadectwo oryginalności pojazdu jest wydawane na okres jednego roku.

3. Przedsiębiorca odmawia wydania świadectwa oryginalności pojazdu w przypadku, jeżeli w wyniku przeprowadzonych badań specjalistycznych pojazdu stwierdzono, że części pojazdu, o których mowa w art. 80f ust. 3, nie spełniają wymogów określonych w art. 80f ust. 2. O fakcie odmowy wydania świadectwa oryginalności pojazdu przedsiębiorca natychmiast powiadamia właściwą miejscowo jednostkę Policji.

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, kierując się potrzebą zagwarantowania prawa własności i koniecznością przeciwdziałania dopuszczeniu do ruchu pojazdów pochodzących z przestępstwa lub posiadających części pochodzące z przestępstwa, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki i tryb wydawania oraz wzór świadectwa oryginalności pojazdu;
- 2) zakres i sposób przeprowadzania specjalistycznych badań technicznych pojazdu;
- 3) rodzaje dokumentów stanowiących podstawę dokonania wpisu danych do świadectwa oryginalności pojazdu;
- 4) maksymalną wysokość opłat za wydanie świadectwa oryginalności pojazdu, w zależności od jego typu i rodzaju.

Rozdział 3

Badania techniczne pojazdów

Art. 81. 1. Właściciel pojazdu samochodowego, ciągnika rolniczego, motoroweru lub przyczepy jest obowiązany przedstawiać go do badania technicznego.

2.¹²⁸⁾ Pierwsze badanie techniczne jest przeprowadzane przed pierwszą rejestracją. Badaniu temu nie podlega nowy pojazd, na którego typ zostało wydane świadectwo homologacji lub decyzja zwalniająca

¹²⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 34 pkt 3 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

z obowiązku homologacji, z wyjątkiem taksówki osobowej, pojazdu uprzywilejowanego lub pojazdu odpowiednio przystosowanego lub wyposażonego zgodnie z przepisami o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych.

3.¹²⁹⁾ Okresowe badanie techniczne pojazdu jest przeprowadzane corocznie, z zastrzeżeniem ust. 4—7.

4.¹²⁹⁾ Okresowe badanie techniczne samochodu osobowego, samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t, motocykla lub przyczepy o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t przeprowadza się przed upływem 3 lat od dnia pierwszej rejestracji, następnie przed upływem 2 lat od dnia przeprowadzenia badania, a potem corocznie. Nie dotyczy to pojazdu przewożącego towary niebezpieczne, taksówki osobowej, pojazdu samochodowego konstrukcyjnie przeznaczonego do przewozu osób w liczbie od 5 do 9, wykorzystywanego do zarobkowego transportu drogowego osób, pojazdu marki „SAM”, pojazdu zasilanego gazem lub pojazdu uprzywilejowanego, które podlegają corocznym badaniom technicznym.

4a.¹³⁰⁾ Okresowe badanie techniczne ciągnika rolniczego przeprowadza się przed upływem 3 lat od dnia pierwszej rejestracji, a następnie przed upływem każdych kolejnych 2 lat od dnia przeprowadzenia badania.

5.¹³¹⁾ Przepisy ust. 4 i 4a dotyczą również samochodu osobowego, samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t, ciągnika rolniczego, motocykla lub przyczepy, zarejestrowanych po raz pierwszy za granicą. W tym przypadku za dzień pierwszej rejestracji, o której mowa w ust. 4, przyjmuje się dzień pierwszej rejestracji za granicą.

6. Okresowe badanie techniczne autobusu o liczbie miejsc powyżej 15 łącznie z miejscem kierowcy oraz pojazdu używanego do nauki jazdy lub egzaminu państwowego przeprowadza się przed upływem 1 roku od dnia pierwszej rejestracji i następnie co 6 miesięcy.

7.¹³²⁾ Motorower, przyczepa lekka i pojazd zabytkowy nie podlegają okresowym badaniom technicznym.

8. Niezależnie od badań, o których mowa w ust. 2 i 3, dodatkowemu badaniu technicznemu podlega również pojazd:

- 1) skierowany przez organ kontroli ruchu drogowego lub starostę⁹⁹⁾ w razie uzasadnionego przypuszczenia, że zagraża bezpieczeństwu ruchu lub narusza wymagania ochrony środowiska;
- 2)¹³³⁾ w którym dokonano zmian konstrukcyjnych lub wymiany elementów powodujących zmianę da-

¹²⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

¹³⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 6 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

¹³¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 1 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

¹³²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 46 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹³³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 46 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

nych w dowodzie rejestracyjnym, z zastrzeżeniem art. 66 ust. 4 pkt 5 i 6, oraz z wyłączeniem montażu instalacji do zasilania gazem;

- 3)¹³⁴⁾ który ma być używany jako taksówka osobowa lub bagażowa, pojazd uprzywilejowany, pojazd do nauki jazdy, pojazd do przeprowadzania egzaminu państwowego lub pojazd odpowiednio przystosowany lub wyposażony zgodnie z przepisami o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych.

9. Badanie techniczne pojazdu z zamontowanym urządzeniem technicznym podlegającym dozorowi technicznemu może być przeprowadzone po przedstawieniu dokumentu wydanego przez organ dozoru technicznego, stwierdzającego sprawność urządzenia technicznego.

9a.¹³⁵⁾ W razie powstania trudności w ustaleniu podstawowych parametrów pojazdu, badanie techniczne może być przeprowadzone po przedstawieniu opinii rzeczoznawcy samochodowego, o którym mowa w art. 79a.

10.¹³⁶⁾ Minister właściwy do spraw transportu, uwzględniając w szczególności zakres warunków technicznych pojazdów podlegających badaniu, określi, w drodze rozporządzenia, zakres i sposób przeprowadzenia badań technicznych oraz wzory dokumentów stosowanych przy tych badaniach.

Art. 82. 1. Organ dokonujący rejestracji pojazdu wpisuje do dowodu rejestracyjnego termin badania technicznego pojazdu.

2. Jeżeli pojazd jest zarejestrowany, kolejny termin badania technicznego wpisuje do dowodu rejestracyjnego uprawniony diagnosta po stwierdzeniu pozytywnego wyniku badania.

Art. 83.¹³⁷⁾ 1. Badanie techniczne przeprowadzane jest, na koszt właściciela pojazdu, w stacji kontroli pojazdów posiadającej zezwolenie starosty.

2. Starosta wydaje zezwolenie na przeprowadzanie badań technicznych pojazdów przedsiębiorcy, który złożył wniosek o jego wydanie i który spełnia następujące warunki:

- 1) ma siedzibę lub miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) posiada wyposażenie kontrolno-pomiarowe oraz warunki lokalowe gwarantujące wykonywanie odpowiedniego zakresu badań technicznych pojazdów zgodnie ze szczegółowymi warunkami przeprowadzania tych badań;
- 3) posiada certyfikat wydany przez jednostkę naukowo-badawczą na zgodność wyposażenia i warunków lokalowych stacji z warunkami technicznymi;

¹³⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 34 pkt 3 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

¹³⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 46 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹³⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 46 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹³⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 47 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 4) zatrudnia uprawnionych diagnostów;
- 5) nie jest podmiotem, w stosunku do którego wszczęto postępowanie upadłościowe lub likwidacyjne;
- 6) nie zalega z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne;
- 7) nie był prawomocnie skazany za przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub za przestępstwo przeciwko dokumentom — dotyczy osoby fizycznej lub członków organów osoby prawnej.

3. We wniosku o wydanie zezwolenia przedsiębiorca określa rodzaj stacji, który ma obejmować zezwolenie, oraz załącza:

- 1) dokument określający status jednostki, będącej osobą prawną lub nieposiadającą osobowości prawnej jednostką organizacyjną, albo dokument stwierdzający tożsamość w przypadku osoby fizycznej;
- 2) zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego stwierdzające niekaralność, za przestępstwa, o których mowa w ust. 2 pkt 7;
- 3) dokumenty potwierdzające spełnienie pozostałych wymogów określonych w ust. 2.

4. Zezwolenie określa rodzaj stacji i zakres wykonywanych przez nią badań technicznych. Wyróżnia się następujące rodzaje stacji:

- 1) stacje kontroli pojazdów — przeprowadzające badania obejmujące sprawdzenie oraz ocenę prawidłowości działania poszczególnych zespołów i układów pojazdu, zwłaszcza pod względem bezpieczeństwa jazdy i ochrony środowiska;
- 2)¹³⁸⁾ okręgowe stacje kontroli pojazdów — przeprowadzające badania co do zgodności z warunkami technicznymi autobusu, którego dopuszczalna prędkość na autostradzie i drodze ekspresowej wynosi 100 km/h, pojazdu odpowiednio przystosowanego lub wyposażonego zgodnie z przepisami o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych, pojazdu przystosowanego do zasilania gazem, pojazdu zarejestrowanego po raz pierwszy za granicą (przed rejestracją w kraju), pojazdu zabytkowego, pojazdu marki „SAM” oraz pojazdu skierowanego na badania techniczne przez organ kontroli ruchu drogowego lub starostę.

5. Starosta może w wydanym zezwoleniu upoważnić stacje przeprowadzające badania, w zakresie, o którym mowa w ust. 4 pkt 1, do wykonywania niektórych badań z zakresu, o którym mowa w ust. 4 pkt 2.

6. Starosta przeprowadza, co najmniej raz w roku, kontrolę stacji kontroli pojazdów w zakresie zgodności z wymaganiami, o których mowa w ust. 2, prawidłowości wykonywania badań technicznych pojazdów oraz prowadzenia wymaganej dokumentacji.

¹³⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 34 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

7. Starosta cofa zezwolenie, jeżeli przedsiębiorca:

- 1) przestał spełniać wymagania, o których mowa w ust. 2;
- 2) odmówił poddania się kontroli, o której mowa w ust. 6;
- 3) wykonywał badanie techniczne pojazdów niezgodnie z przepisami.

8. W przypadku cofnięcia zezwolenia na przeprowadzenie badań technicznych, z przyczyn określonych w ust. 7 pkt 2 i 3, ponowne zezwolenie nie może być wydane wcześniej niż po upływie 5 lat od dnia, w którym decyzja o cofnięciu stała się ostateczna.

Art. 84.¹³⁹⁾ 1. Badanie techniczne pojazdów wykonuje zatrudniony w stacji kontroli pojazdów uprawniony diagnosta.

2. Starosta wydaje uprawnienie do wykonywania badań technicznych, jeżeli osoba ubiegająca się o jego wydanie posiada wymagane wykształcenie techniczne i praktykę oraz odbyła szkolenie zakończone egzaminem z wynikiem pozytywnym, w jednostce wyznaczonej przez ministra właściwego do spraw transportu.

3. Starosta cofa diagnoście uprawnienie do wykonywania badań technicznych, jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli, o której mowa w art. 83 ust. 6, stwierdzono:

- 1) przeprowadzenie przez diagnostę badania technicznego niezgodnie z określonym zakresem i sposobem wykonania;
- 2) wydanie przez diagnostę zaświadczenia albo dokonanie wpisu do dowodu rejestracyjnego pojazdu niezgodnie ze stanem faktycznym lub przepisami.

4. W przypadku cofnięcia diagnoście uprawnienia do wykonywania badań technicznych, ponowne uprawnienie nie może być wydane wcześniej niż po upływie 5 lat od dnia, w którym decyzja o cofnięciu stała się ostateczna.

Art. 84a.¹⁴⁰⁾ 1. Minister właściwy do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia:

- 1)¹⁴¹⁾ szczegółowe wymagania w stosunku do stacji, o których mowa w art. 83 ust. 4, przeprowadzających badania techniczne w określonym zakresie, wzór zezwolenia oraz innych dokumentów związanych z jego wydaniem;
- 2) szczegółowe wymagania w stosunku do diagnostów, programu szkolenia i dokumentów związanych z uzyskaniem uprawnień do wykonywania badań technicznych;
- 3) wysokość opłat za przeprowadzenie badań technicznych.

2. Wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw transportu uwzględni w szczególności warunki techniczne pojazdów podlegających badaniu, konieczność zapewnienia odpowiednich kwalifikacji diagnostów wykonujących badanie oraz koszty wykonywania badań.

Art. 85. 1. Tramwaj i trolejbus podlegają odrębnym badaniom technicznym.

2.¹⁴²⁾ Minister właściwy do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia, zakres, warunki, terminy i sposób przeprowadzania badań technicznych tramwajów i trolejbusów oraz jednostki wykonujące te badania, uwzględniając w szczególności:

- 1) warunki techniczne pojazdów podlegających badaniu;
- 2) proces zużywania podstawowych części i elementów wyposażenia tych pojazdów mających bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo ruchu;
- 3) odpowiednie wyposażenie jednostek wykonujących te badania.

Art. 86.¹⁴³⁾ 1.⁷⁸⁾ Do pojazdów Sił Zbrojnych, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu i Straży Granicznej, których dotyczą warunki i tryb rejestracji określone w art. 73 ust. 3, a także do pojazdów Państwowej Straży Pożarnej, mają zastosowanie przepisy art. 83 ust. 4, z zastrzeżeniem ust. 2.

2.¹²⁶⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych oraz Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu oraz po zasięgnięciu opinii Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szefa Agencji Wywiadu, uwzględniając specyfikę wynikającą z przeznaczenia pojazdów Sił Zbrojnych, Policji i innych pojazdów użytkowanych w sposób szczególny, określają, w drodze rozporządzenia:

- 1) jednostki organizacyjne sprawujące nadzór nad stacjami kontroli pojazdów oraz wydające upoważnienia do przeprowadzania badań technicznych, wzory dokumentów związanych z uzyskaniem upoważnień do wykonywania badań oraz wzór upoważnienia do ich przeprowadzania;
- 2) wymagania w stosunku do stacji kontroli pojazdów upoważnionych do przeprowadzania badań technicznych pojazdów;
- 3) wzory dokumentów stosowanych przy badaniach technicznych pojazdów;
- 4) warunki i terminy przeprowadzania badań technicznych pojazdów specjalnych Sił Zbrojnych, Policji i innych pojazdów użytkowanych w sposób szczególny;
- 5) warunki przeprowadzania badań technicznych niektórych pojazdów w stacjach kontroli pojazdów wymienionych w art. 83 ust. 4;

¹³⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 48 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁴⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 49 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁴¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

¹⁴²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 50 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁴³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 51 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 6) jednostki organizacyjne prowadzące szkolenie diagnostów;
- 7) warunki współdziałania jednostek organizacyjnych sprawujących nadzór nad stacjami kontroli pojazdów ze starostami.

DZIAŁ IV

Kierujący

Rozdział 1

Uprawnienia do kierowania

Art. 87. 1. Kierującym może być osoba, która osiągnęła wymagany wiek i jest sprawna pod względem fizycznym i psychicznym oraz spełnia jeden z warunków określonych w pkt 1—3:

- 1) posiada wymagane umiejętności do kierowania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu ruchu drogowego i nienarządzający kogokolwiek na szkodę oraz wymagany dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem;
- 2) odbywa, w ramach szkolenia, naukę jazdy odpowiednio przystosowanym pojazdem pod nadzorem instruktora;
- 3) zdaje egzamin państwowy odpowiednio przystosowanym pojazdem pod nadzorem egzaminatora.

2. Osoba niepełnosprawna pod względem fizycznym może być kierującym, jeżeli w wyniku badania lekarskiego nie stwierdzono przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem.

3. Nie wymaga się uprawnienia do:

- 1) kierowania rowerem, motorowerem lub pojazdem zaprzęgowym od osoby, która ukończyła 18 lat;
- 2) prowadzenia kolumny pieszych, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt.

Art. 88. 1. Dokumentem stwierdzającym uprawnienie do kierowania pojazdem silnikowym jest prawo jazdy określonej kategorii.

2. Prawo jazdy uprawnia do kierowania:

- 1) kategorii A — motocyklem;
- 2) kategorii A1 — motocyklem o pojemności skokowej silnika nieprzekraczającej 125 cm³ i mocy nieprzekraczającej 11 kW;
- 3) kategorii B:
 - a) pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusu lub motocykla,
 - b) pojazdem, o którym mowa w lit. a, z przyczepą o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej masy własnej pojazdu ciągnącego, o ile łączna dopuszczalna masa całkowita zespołu tych pojazdów nie przekracza 3,5 t,
 - c) ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym;

- 4) kategorii B1 — trójkołowym lub czterołowym pojazdem samochodowym o masie własnej nieprzekraczającej 550 kg, z wyjątkiem motocykla;
- 5) kategorii C — pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusu, a także ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym;
- 6) kategorii C1 — pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t i nieprzekraczającej 7,5 t, z wyjątkiem autobusu, a także ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym;
- 7) kategorii D — autobusem, ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym;
- 8) kategorii D1 — autobusem przeznaczonym konstrukcyjnie do przewozu nie więcej niż 17 osób łącznie z kierowcą, a także ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym;
- 9) kategorii T — ciągnikiem rolniczym z przyczepą (przyczepami) lub pojazdem wolnobieżnym;
- 10) kategorii B+E, C+E lub D+E — pojazdem określonym odpowiednio w kategorii B, C lub D, łącznie z przyczepą;
- 11) kategorii C1+E — zespołem pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 12 t, składającym się z pojazdu ciągnącego określonego w kategorii C1 i przyczepy o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej masy własnej pojazdu ciągnącego;
- 12) kategorii D1+E — zespołem pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 12 t, składającym się z pojazdu ciągnącego określonego w kategorii D1 i przyczepy o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej masy własnej pojazdu ciągnącego.

3. Prawo jazdy:

- 1) kategorii B i C+E lub B i D+E — uprawnia do kierowania zespołem pojazdów określonych w kategorii B+E;
- 2) kategorii C+E i D — uprawnia do kierowania zespołem pojazdów określonych w kategorii D+E;
- 3) kategorii A, B, B1, C, C1, D lub D1 — uprawnia do kierowania pojazdem w nich wymienionym z przyczepą lekką;
- 4) kategorii B+E, C+E, C1+E, D+E lub D1+E — uprawnia do kierowania ciągnikiem rolniczym z przyczepą (przyczepami).
4. (skreślony).¹⁴⁴⁾
5. (skreślony).¹⁴⁴⁾

6.¹⁴⁵⁾ Minister Obrony Narodowej oraz minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, uwzględ-

¹⁴⁴⁾ Przez art. 1 pkt 52 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 52 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

nijając konieczność posiadania szczególnych kwalifikacji przez osoby wykonujące zadania związane z obronnością oraz utrzymaniem porządku publicznego, określają, w drodze rozporządzenia, w sposób odmienny od przepisów ust. 2 i 3, wymagane uprawnienia do kierowania przez żołnierzy zasadniczej służby wojskowej pojazdami specjalnymi Sił Zbrojnych.

Art. 89. (skreślony).¹⁴⁶⁾

Art. 90. 1. Prawo jazdy otrzymuje osoba, jeżeli:

- 1) osiągnęła wymagany dla danej kategorii wiek;
- 2)¹⁴⁷⁾ uzyskała orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem i orzeczenie psychologiczne o braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem, o ile jest ono wymagane;
- 3)¹⁴⁷⁾ odbyła wymagane dla danej kategorii szkolenie;
- 4)¹⁴⁷⁾ zdała z wynikiem pozytywnym egzamin państwowy wymagany dla danej kategorii.

2. Wymagany dla danej kategorii wiek wynosi:

- 1) 16 lat — dla kategorii A1, B1 lub T;
- 2) (skreślony);¹⁴⁸⁾
- 3)¹⁴⁹⁾ 18 lat — dla kategorii A, B, B+E, C, C+E, C1 lub C1+E;
- 4) 21 lat – dla kategorii D, D+E, D1 lub D1+E, z zastrzeżeniem ust. 4.

3.¹⁵⁰⁾ Osoba, która nie ukończyła 18 lat, może uzyskać prawo jazdy kategorii A1, B1 lub T za pisemną zgodą rodziców lub opiekunów.

4. Wymagany wiek do uzyskania prawa jazdy kategorii D lub D1 przez żołnierza zasadniczej służby wojskowej posiadającego prawo jazdy kategorii B wynosi 19 lat.

5.¹⁵¹⁾ Dodatkowym warunkiem uzyskania prawa jazdy:

- 1) dla kategorii C, C1, D lub D1 — jest spełnienie wymagań, o których mowa w ust. 1 pkt 3 i 4, określonych dla prawa jazdy kategorii B;
- 2) dla kategorii B+E, C+E, C1+E, D+E lub D1+E — jest spełnienie wymagań, o których mowa w ust. 1 pkt 3 i 4, określonych odpowiednio dla praw jazdy kategorii B, C, C1, D lub D1.

¹⁴⁶⁾ Przez art. 1 pkt 53 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁴⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 54 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁴⁸⁾ Przez art. 1 pkt 54 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁴⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 54 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1, który wszedł w życie z dniem 1 czerwca 2002 r.

¹⁵⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 54 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁵¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 54 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1

Art. 91. Prawo jazdy nie może być wydane osobie:

- 1) u której w wyniku badania lekarskiego stwierdzono aktywną formę uzależnienia od alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu;
- 2) w stosunku do której orzeczony został — prawomocnym wyrokiem sądu, orzeczeniem kolegium do spraw wykroczeń lub orzeczeniem innego organu uprawnionego do orzekania w sprawach o wykroczenia w trybie dyscyplinarnym¹⁵²⁾ — zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych — w okresie obowiązywania tego zakazu.

Art. 92. Prawo jazdy może zawierać ograniczenie wynikające ze stanu zdrowia kierowcy lub możliwości prowadzenia określonego pojazdu.

Art. 93. 1. Prawo jazdy, z wyjątkiem prawa jazdy kategorii T, uprawnia do kierowania określonym w nim pojazdem w ruchu międzynarodowym, chyba że władze danego państwa wymagają, aby kierowca posiadał międzynarodowe prawo jazdy.

2. Międzynarodowe prawo jazdy jest wydawane za opłatą przez każdego starostę⁹⁹⁾. Międzynarodowe prawo jazdy jest wydawane na podstawie krajowego prawa jazdy na okres 3 lat. Okres jego ważności nie może jednak przekraczać terminu ważności krajowego prawa jazdy.

Art. 94. 1. Osoba posiadająca krajowe prawo jazdy wydane za granicą, określone w konwencjach o ruchu drogowym, może kierować odpowiednim pojazdem silnikowym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie 6 miesięcy od daty rozpoczęcia stałego lub czasowego pobytu.

2. Osoba posiadająca krajowe prawo jazdy wydane za granicą może otrzymać prawo jazdy odpowiedniej kategorii po oddaniu zagranicznego dokumentu organowi wydającemu prawo jazdy, z zastrzeżeniem ust. 4. Jeżeli prawo jazdy wydane za granicą nie jest określone w konwencjach o ruchu drogowym, dodatkowym warunkiem otrzymania polskiego prawa jazdy jest zdanie części teoretycznej egzaminu państwowego i przedstawienie uwierzytelnionego tłumaczenia zagranicznego dokumentu.

3. Jeżeli prawo jazdy wydane za granicą zawiera ograniczenie terminu ważności, ograniczenie ze względu na stan zdrowia lub inne, należy to ograniczenie uwzględnić w wydanym prawie jazdy.

4. Minister właściwy do spraw transportu⁸⁰⁾ może określić, w drodze rozporządzenia, w stosunku do obywateli niektórych państw, ze względu na zasadę wzajemności, warunki wydawania praw jazdy odmienne niż te, które przewiduje ust. 2.

¹⁵²⁾ Od dnia 17 października 2001 r. właściwych sądów, stosownie do art. 9 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. — Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148), która weszła w życie z dniem 17 października 2001 r. na podstawie art. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1149).

Art. 95. 1. Dokumentem stwierdzającym uprawnienie do kierowania tramwajem jest pozwolenie.

2. Pozwolenie może uzyskać osoba, która ukończyła 20 lat, u której w wyniku badania lekarskiego nie stwierdzono przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem, odbyła wymagane szkolenie i zdała egzamin państwowy z wynikiem pozytywnym.

3. Przepis art. 91 stosuje się odpowiednio do osoby ubiegającej się o pozwolenie.

Art. 96. 1. Dokumentem stwierdzającym uprawnienie do kierowania przez osobę, która nie ukończyła 18 lat:

- 1) rowerem — jest karta rowerowa, motorowerowa lub prawo jazdy;
- 2) motorowerem — jest karta motorowerowa lub prawo jazdy;
- 3) pojazdem zaprzęgowym — jest prawo jazdy, karta motorowerowa lub rowerowa, jeżeli osoba uprawniona ukończyła 15 lat.

2. Kartę rowerową lub motorowerową może uzyskać osoba, która wykazała się niezbędnymi kwalifikacjami i osiągnęła wymagany wiek: 10 lat w przypadku karty rowerowej i 13 lat w przypadku karty motorowerowej.

3. Kierować rowerem wieloosobowym oraz przewozić na rowerze inną osobę może osoba, która ukończyła 17 lat, a kierować po jezdni wózkami inwalidzkimi poruszonymi siłą mięśni kierującego — osoba, która ukończyła 13 lat.

Art. 97. 1. Dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem wydaje, za opłatą, starosta⁹⁹⁾ właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się, a w uzasadnionych przypadkach — właściwy ze względu na miejsce czasowego pobytu, z zastrzeżeniem ust. 2.

2.¹⁵³⁾ Kartę rowerową wydaje nieodpłatnie dyrektor szkoły podstawowej, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej oraz szkoły ponadpodstawowej.

2a.¹⁵⁴⁾ Kartę motorowerową wydaje nieodpłatnie dyrektor gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły ponadpodstawowej.

3.¹⁵⁵⁾ Szefom i cudzoziemskiemu personelowi przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych i misji specjalnych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych, korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, oraz innym osobom korzystającym z tych przywilejów i immunitetów uprawnienie do kierowania pojaz-

dem wydaje, za opłatą, wojewoda mazowiecki, na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych.

3a.¹⁵⁶⁾ Żołnierzom zasadniczej służby wojskowej dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem wydaje na czas nie dłuższy niż jeden rok dowódca jednostki wojskowej.

3b.¹⁵⁶⁾ Po zakończeniu zasadniczej służby wojskowej wydany przez dowódcę jednostki dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem podlega wymianie na dokument, o którym mowa w ust. 1.

4. Kierujący może posiadać tylko jedno ważne krajowe prawo jazdy lub pozwolenie do kierowania tramwajem.

Art. 98.¹⁵⁷⁾ 1. Osoba, posiadająca uprawnienie do kierowania pojazdem, jest obowiązana zawiadomić starostę w terminie nieprzekraczającym 30 dni o utracie prawa jazdy, pozwolenia do kierowania tramwajem lub świadectwa kwalifikacji, o zniszczeniu tych dokumentów w stopniu powodującym ich nieczytelność, a także o zmianie stanu faktycznego wymagającego zmiany danych w nich zawartych.

2. W sytuacji, o której mowa w ust. 1, starosta, na wniosek osoby uprawnionej, wydaje za opłatą wtórnik dokumentu pod warunkiem:

- 1) złożenia, pod rygorem odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, oświadczenia o utracie dokumentu;
- 2) zwrotu zniszczonego dokumentu albo
- 3) zwrotu dokumentu wymagającego zmiany danych.

3. W razie odzyskania utraconego dokumentu, o którym mowa w ust. 1, dokument ten należy zwrócić do starosty.

4. W razie utraty lub zniszczenia karty rowerowej lub motorowerowej wtórniki tych dokumentów wydaje organ, który je wydał.

5. W stosunku do osób, o których mowa w art. 97 ust. 3, organem właściwym w sprawach określonych w ust. 1—2a jest wojewoda mazowiecki.

Art. 99.¹⁵⁸⁾ Zadania i kompetencje określone w art. 89 ust. 2 i 3¹⁴⁶⁾, art. 93 ust. 2 i art. 97 ust. 1 nie mogą być powierzone w drodze porozumienia gminie. Przepis ten nie dotyczy powiatu warszawskiego¹¹⁶⁾.

Art. 99a.¹⁵⁹⁾ Minister właściwy do spraw transportu dokona wyboru producenta blankietów praw jazdy, pozwoleń do kierowania tramwajem i świadectw kwalifikacji w trybie określonym przepisami o zamówieniach publicznych.

¹⁵³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 55 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁵⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 55 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁵⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 55 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁵⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 55 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁵⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 56 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁵⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 115.

¹⁵⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 57 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 100.¹⁶⁰⁾ 1. Minister właściwy do spraw transportu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, uwzględniając konieczność prawidłowego zabezpieczenia praw jazdy przed podrobieniem, przerobieniem lub kradzieżą, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzory dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami oraz ich opis;
- 2) szczegółowe czynności organów w sprawach związanych z wydawaniem dokumentów, cofaniem i przywracaniem uprawnień do kierowania, z wydawaniem świadectw kwalifikacji oraz wzory dokumentów stosowanych w tych sprawach.

2. Minister Obrony Narodowej, kierując się koniecznością zapewnienia zgodności tego dokumentu z obowiązującym podziałem uprawnień oraz mając na uwadze skrócenie okresu niezbędnego do uzyskania prawa jazdy, określi, w drodze rozporządzenia, wzór i opis dokumentu stwierdzającego uprawnienie do kierowania pojazdem przez żołnierza zasadniczej służby wojskowej.

Rozdział 1a¹⁶¹⁾

Centralna ewidencja kierowców

Art. 100a. 1. Tworzy się centralną ewidencję kierowców, zwaną dalej „ewidencją”.

2. W ewidencji gromadzi się dane o osobach posiadających lub którym cofnięto uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi lub tramwajami, zwane dalej „uprawnieniami”.

3. W ewidencji gromadzi się także dane o osobach nieposiadających uprawnień, w stosunku do których orzeczono środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów.

4. Ewidencję prowadzi minister właściwy do spraw administracji publicznej w systemie teleinformatycznym. W rozumieniu niniejszej ustawy minister ten jest administratorem danych zgromadzonych w ewidencji.

Art. 100b. 1. W ewidencji gromadzi się dane o osobach nią objętych:

- 1) imię i nazwisko;
- 1a)¹⁶²⁾ datę i miejsce urodzenia;
- 2) numer ewidencyjny Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL);
- 3) adres zamieszkania;
- 4) rodzaj oraz zakres uzyskanego uprawnienia;
- 5) datę uzyskania pierwszego uprawnienia, a w przypadku jego cofnięcia — także datę ponownego uzyskania uprawnienia;

- 6) datę ważności uprawnienia;
- 7) numer dokumentu stwierdzającego uprawnienie;
- 8) ograniczenia dotyczące uprawnienia;
- 9) nazwę organu, który wydał dokument stwierdzający uprawnienie;
- 10) dotyczące:
 - a) zatrzymania dokumentu stwierdzającego uprawnienie oraz jego zwrócenia,
 - b) cofnięcia uprawnienia oraz jego przywrócenia,
 - c) utraty dokumentu stwierdzającego uprawnienie oraz jego odnalezienia,
 - d) zastosowania środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów;
- 11)¹⁶³⁾ zakres i numer zaświadczenia ADR, o którym mowa w przepisach o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych, a także okres, na jaki zostało ono wydane.

2. Dane, o których mowa w ust. 1, przekazują do ewidencji:

- 1) wymienione w pkt 1—9 — organ właściwy w sprawach wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami, niezwłocznie po wydaniu dokumentu stwierdzającego uprawnienie;
- 2) wymienione w pkt 10:
 - a)¹⁶⁴⁾ w lit. a — odpowiednio do swoich kompetencji: właściwa jednostka organizacyjna Policji, Inspekcji Transportu Drogowego lub Żandarmerii Wojskowej, organ właściwy w sprawach wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami, prokurator, sąd, *kolegium do spraw wykroczeń lub inny organ uprawniony do orzekania w sprawach o wykroczenia w trybie dyscyplinarnym*¹⁵²⁾, niezwłocznie po dokonaniu tych czynności,
 - b) w lit. b — organ właściwy w sprawach wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami, niezwłocznie po podjęciu decyzji o dokonaniu tych czynności,
 - c) w lit. c — organ właściwy w sprawach wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami, niezwłocznie po uzyskaniu informacji o wystąpieniu tych zdarzeń,
 - d) w lit. d — sąd, *kolegium do spraw wykroczeń lub inny organ uprawniony do orzekania w sprawach o wykroczenia w trybie dyscyplinarnym*¹⁵²⁾, niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia;
- 3)¹⁶⁵⁾ wymienione w pkt 11 — podmiot prowadzący kursy doszkalające dla kierowców przewożących towary niebezpieczne, o których mowa w przepisach o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych.

¹⁶⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 58 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁶¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 115.

¹⁶²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 59 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁶³⁾ Dodany przez art. 34 pkt 5 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

¹⁶⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 101 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 14.

¹⁶⁵⁾ Dodany przez art. 34 pkt 5 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

3. Dane, o których mowa w ust. 1 pkt 10 lit. d, zgromadzone w ewidencji, podlegają usunięciu z tej ewidencji, jeżeli skazanie, na podstawie którego orzeczono środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów, uległo zatarciu. Informacje o zatarciu przekazuje do ewidencji Biuro Informacyjne Krajowego Rejestru Karnego.

4. Administrator danych przetwarzający dane osobowe na potrzeby ewidencji jest zwolniony z obowiązku informacyjnego określonego w art. 25 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 80b ust. 4.

Art. 100c. 1. Dane zgromadzone w ewidencji udostępnia się, o ile są one niezbędne do realizacji ich ustawowych zadań, następującym podmiotom:

- 1) Policji;
- 1a)¹⁶⁶⁾ Inspekcji Transportu Drogowego;
- 2) Żandarmerii Wojskowej;
- 3) Straży Granicznej;
- 4)¹⁶⁷⁾ Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu;
- 5) Wojskowym Służbom Informacyjnym;
- 6) sądom;
- 7) prokuraturze;
- 8) starostom;
- 9)¹⁶⁸⁾ Szefowi Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych;
- 10)¹⁶⁹⁾ organom celnym.

2. Dane zgromadzone w ewidencji udostępnia się także na wniosek osoby, której one dotyczą.

3. Minister właściwy do spraw administracji publicznej może udostępnić, w formie zaświadczenia, dane zgromadzone w ewidencji innym podmiotom niż wymienione w ust. 1 i 2, w tym osobom fizycznym, osobom prawnym lub jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej, jeżeli wykażą swój uzasadniony interes.

4. Dane zgromadzone w ewidencji udostępnia się, z zastrzeżeniem ust. 5, na pisemny, umotywowany wniosek zainteresowanego podmiotu.

5. Minister właściwy do spraw administracji publicznej może wyrazić zgodę, w drodze decyzji, na udostępnienie danych zgromadzonych w ewidencji podmiotom, o których mowa w ust. 1, albo ich jednostkom organizacyjnym, za pomocą urządzeń teletransmisji danych, bez konieczności składania pisemnego wniosku, jeżeli spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) posiadają urządzenia umożliwiające odnotowanie w systemie, kto, kiedy, w jakim celu oraz jakie dane uzyskał;
- 2) posiadają zabezpieczenia techniczne i organizacyjne uniemożliwiające wykorzystanie danych niezgodnie z celem ich uzyskania;
- 3) jest to uzasadnione specyfiką lub zakresem wykonywanych zadań albo prowadzonej działalności.

Art. 100d. 1. Udostępnienie danych zgromadzonych w ewidencji następuje:

- 1)¹⁷⁰⁾ dla podmiotów, o których mowa w art. 100c ust. 1 i 2 — nieodpłatnie;
- 2) dla podmiotów, o których mowa w art. 100c ust. 3 — odpłatnie.

2. Opłaty pobrane za udostępnienie danych z ewidencji stanowią przychód środka specjalnego będącego w dyspozycji ministra właściwego do spraw administracji publicznej i są przeznaczone na inwestycje związane z rozwojem i eksploatacją bazy technicznej ewidencji.

Art. 100e.¹⁷¹⁾ 1. Minister właściwy do spraw administracji publicznej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, transportu oraz finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób prowadzenia ewidencji;
- 2) warunki i sposób współdziałania podmiotów, które przekazują dane do ewidencji;
- 3) rodzaj danych zgromadzonych w ewidencji, które mogą być udostępnione poszczególnym podmiotom, o których mowa w art. 100c ust. 1—3;
- 4) wysokość opłat za udostępnienie danych zgromadzonych w ewidencji oraz warunki i sposób ich wnoszenia.

2. W rozporządzeniu należy uwzględnić w szczególności:

- 1) organizację systemu teleinformatycznego, w którym prowadzona jest ewidencja;
- 2) nieprzekraczalne terminy przekazywania danych do ewidencji oraz sposób ich przekazywania;
- 3) zakres danych udostępnianych poszczególnym podmiotom;
- 4) zróżnicowaną wysokość opłat w zależności od zakresu udostępnianych danych.

Rozdział 2

Szkolenie i egzaminowanie

Art. 101. Osoba ubiegająca się o uprawnienie do kierowania pojazdem silnikowym albo tramwajem może rozpocząć szkolenie najwcześniej 3 miesiące

¹⁶⁶⁾ Dodany przez art. 101 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 14.

¹⁶⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 188 pkt 2 ustawy wymienionej w odnośniku 51 jako druga.

¹⁶⁸⁾ Dodany przez art. 66 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 123.

¹⁶⁹⁾ Dodany przez art. 10 pkt 9 ustawy, o której mowa w odnośniku 15.

¹⁷⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 101 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 14.

¹⁷¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 60 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

przed osiągnięciem wieku wymaganego do uzyskania prawa jazdy albo pozwolenia, a jeżeli osobą tą jest uczeń szkoły, której program nauczania obejmuje szkolenie osób ubiegających się o prawo jazdy, okres ten wynosi 12 miesięcy.

Art. 102.¹⁷²⁾ 1. Szkolenie osoby ubiegającej się o wydanie uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym albo tramwajem prowadzone jest w ośrodku szkolenia kierowców.

2. Ośrodek szkolenia kierowców może być prowadzony na podstawie zezwolenia przez przedsiębiorcę, szkołę lub jednostkę resortu obrony narodowej.

Art. 103.¹⁷³⁾ 1. Starosta wydaje zezwolenie na prowadzenie szkolenia przedsiębiorcy, który złożył wniosek o jego wydanie i który spełnia następujące wymagania:

- 1) ma siedzibę lub miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) posiada warunki lokalowe, wyposażenie dydaktyczne, plac do wykonywania manewrów, gwarantujące przeprowadzenie szkolenia zgodnie z jego szczegółowymi warunkami, oraz co najmniej jeden pojazd przystosowany do nauki jazdy;
- 3) zatrudnia co najmniej jednego instruktora lub sam jest instruktorem;
- 4) nie jest podmiotem, w stosunku do którego wszczęto postępowanie likwidacyjne lub upadłościowe;
- 5) nie zalega z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne;
- 6) nie był prawomocnie skazany za przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub przestępstwo przeciwko dokumentom.

2. Wymagania określone w ust. 1 pkt 6 dotyczą osoby fizycznej lub członków organów osoby prawnej lub nieposiadającej osobowości prawnej jednostki organizacyjnej.

3. Do wniosku o wydanie zezwolenia przedsiębiorca załącza:

- 1) dokument określający status jednostki, będącej osobą prawną lub nieposiadającą osobowości prawnej jednostką organizacyjną, albo dokument stwierdzający tożsamość osoby w przypadku osoby fizycznej;
- 2) zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego stwierdzające niekaralność za przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub przestępstwo przeciwko dokumentom;
- 3) dokumenty potwierdzające spełnienie pozostałych wymogów określonych w ust. 1.

¹⁷²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 61 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 62 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

4. Starosta wydaje zezwolenie na prowadzenie szkolenia szkole, która złożyła wniosek o jego wydanie i która spełnia następujące wymagania:

- 1) w programie nauczania szkoły przewidziane jest uzyskanie przez uczniów umiejętności kierowania pojazdem silnikowym;
- 2) posiada warunki lokalowe, wyposażenie dydaktyczne, plac do wykonywania manewrów, gwarantujące przeprowadzenie szkolenia zgodnie z jego szczegółowymi warunkami, oraz co najmniej jeden pojazd przystosowany do nauki jazdy;
- 3) zatrudnia co najmniej jednego nauczyciela będącego instruktorem.

5. Do wniosku o wydanie zezwolenia szkoła załącza:

- 1) dokument określający status szkoły;
- 2) dokumenty potwierdzające spełnienie pozostałych wymogów określonych w ust. 4.

6. Przepisy ust. 4 i ust. 5 stosuje się odpowiednio do jednostek resortu obrony narodowej.

Art. 103a.¹⁷⁴⁾ Starosta odmawia wydania zezwolenia, o którym mowa w art. 102 ust. 2, przedsiębiorcy, szkole lub jednostce resortu obrony narodowej w przypadku niespełnienia wymagań określonych w art. 103.

Art. 104.¹⁷⁵⁾ 1. Starosta cofa zezwolenie, jeżeli przedsiębiorca, szkoła lub jednostka resortu obrony narodowej:

- 1) prowadzi szkolenie niezgodnie z przepisami;
- 2) wydaje niezgodne ze stanem faktycznym zaświadczenie o ukończeniu szkolenia;
- 3) uniemożliwia przeprowadzenie kontroli, o której mowa w art. 108 ust. 2 pkt 1.

2. Ponowne zezwolenie nie może być wydane wcześniej niż po upływie 2 lat od dnia, w którym decyzja o cofnięciu zezwolenia stała się ostateczna.

Art. 105. 1. Szkolenie osoby ubiegającej się o uprawnienie do kierowania pojazdem silnikowym albo tramwajem jest prowadzone przez instruktora, z zastrzeżeniem ust. 3.

2. Instruktorem jest osoba, która:

- 1) ma co najmniej wykształcenie średnie;
- 2) posiada, przez okres co najmniej 3 lat, uprawnienie do kierowania pojazdami rodzaju objętego szkoleniem;
- 3)¹⁷⁶⁾ przedstawiła orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem oraz orzeczenie psychologiczne o braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem;

¹⁷⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 63 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 64 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 65 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 4) ukończyła kurs kwalifikacyjny w jednostce upoważnionej przez starostę¹⁷⁷⁾;
- 5) zdała egzamin przed komisją powołaną przez wojewodę;
- 6) nie była karana wyrokiem sądu lub orzeczeniem *kollegium do spraw wykroczeń*¹⁵²⁾ za przestępstwo lub wykroczenie przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym;
- 7) została wpisana do ewidencji instruktorów.

3. Szkolenie w zakresie udzielania pomocy przedlekarskiej jest prowadzone przez osobę, która spełnia co najmniej jeden z warunków określonych w pkt 1—3:

- 1) wykonuje zawód lekarza lub pielęgniarki;
- 2) posiada kwalifikacje instruktora Polskiego Czerwonego Krzyża;
- 3) posiada kwalifikacje ratownika medycznego.

Art. 106.¹⁷⁸⁾ 1. Starosta dokonuje wpisu osoby do ewidencji instruktorów, jeżeli spełnia ona warunki określone w art. 105 ust. 2 pkt 1—6, i wydaje jej legitymację instruktora na okres wynikający z terminów badań, o których mowa w art. 115a ust. 2.

2. Instruktor podlega kontrolnym badaniom lekarskim i badaniom psychologicznym, o których mowa w art. 115a ust. 2.

3. Instruktor jest obowiązany posiadać w czasie szkolenia legitymację instruktora i okazywać ją na żądanie.

Art. 107. 1. Starosta⁹⁹⁾ skreśla instruktora z ewidencji, jeżeli instruktor:

- 1) nie spełnia warunków określonych w art. 105 ust. 2 pkt 1—6;
- 2)¹⁷⁹⁾ nie przedstawił orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem lub orzeczenia psychologicznego o braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem;
- 3) nie zdał egzaminu, o którym mowa w art. 108 ust. 2 pkt 2, w wyznaczonym terminie;
- 4) dopuścił się rażącego naruszenia przepisów w zakresie szkolenia.

2. W przypadku skreślenia instruktora z ewidencji z przyczyny określonej w ust. 1 pkt 4, ponowny wpis do ewidencji nie może być dokonany wcześniej niż po upływie 2 lat od dnia, w którym decyzja o skreśleniu stała się ostateczna.

Art. 108. 1. Starosta⁹⁹⁾ sprawuje nadzór nad szkoleniem.

2. Organ sprawujący nadzór może w szczególności:

- 1) kontrolować dokumentację i działalność związaną ze szkoleniem;

¹⁷⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 127 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 49.

¹⁷⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 66 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁷⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 67 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 2) w uzasadnionych przypadkach skierować instruktora na egzamin, o którym mowa w art. 105 ust. 2 pkt 5.

Art. 109.¹⁸⁰⁾ 1. Egzamin państwowy sprawdzający kwalifikacje osoby ubiegającej się o uprawnienie do kierowania pojazdem oraz osoby, o której mowa w art. 114, przeprowadza egzaminator zatrudniony przez dyrektora wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego:

- 1) na podstawie umowy o pracę — w zakresie wszystkich kategorii prawa jazdy;
- 2) na podstawie umowy zlecenia — w zakresie pozwolenia do kierowania tramwajem.

2. Egzamin państwowy jest organizowany w:

- 1) wojewódzkim ośrodku ruchu drogowego — w zakresie wszystkich kategorii prawa jazdy;
- 2) przedsiębiorstwie komunikacji publicznej, upoważnionym przez starostę — w zakresie pozwolenia do kierowania tramwajem.

3. Egzamin państwowy w zakresie wszystkich kategorii prawa jazdy jest przeprowadzany w mieście wojewódzkim lub w zależności od potrzeb w mieście na prawach powiatu, albo w mieście, w którym do dnia 31 grudnia 1998 r. funkcjonował wojewódzki ośrodek ruchu drogowego.

4. Sprawdzenia kwalifikacji osoby ubiegającej się o kartę rowerową lub motorowerową dokonują:

- 1) nauczyciel wychowania komunikacyjnego uprawniony przez dyrektora szkoły;
- 2) policjant posiadający specjalistyczne przeszkolenie z zakresu ruchu drogowego;
- 3) egzaminator.

Art. 110. 1. Egzaminatorem może być osoba, która:

- 1) jest obywatelem polskim;
- 2) posiada wykształcenie wyższe;
- 3) posiada prawo jazdy kategorii B przez okres co najmniej 6 lat oraz uprawnienie do kierowania pojazdami rodzaju objętego egzaminowaniem przez okres co najmniej 1 roku;
- 4)¹⁸¹⁾ przedstawiła orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem oraz orzeczenie psychologiczne o braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem;
- 5) nie była karana wyrokiem sądu lub orzeczeniem *kollegium do spraw wykroczeń*¹⁵²⁾ za przestępstwo lub wykroczenie przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym;

¹⁸⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 68 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 69 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 6) ukończyła kurs kwalifikacyjny w jednostce upoważnionej przez ministra właściwego do spraw transportu⁸⁰⁾;
- 7) uczestniczyła w 7 egzaminach państwowych w charakterze obserwatora oraz przeprowadziła co najmniej 3 takie egzaminy pod kierunkiem egzaminatora wyznaczonego przez dyrektora wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego i uzyskała pozytywną opinię;
- 8) zdała egzamin przed komisją weryfikacyjną powołaną przez:
 - a) ministra właściwego do spraw transportu⁸⁰⁾ — w zakresie sprawdzania kwalifikacji na wszystkie kategorie prawa jazdy, z wyjątkiem kategorii T,
 - b) starostę¹⁷⁷⁾ — w zakresie sprawdzania kwalifikacji na prawo jazdy kategorii T lub pozwolenie do kierowania tramwajem;
- 9) daje rękojmię należytego wykonywania swoich obowiązków;
- 10) została wpisana do ewidencji egzaminatorów prowadzonej przez wojewodę.

2. Wymagań, o których mowa w ust. 1 pkt 2, 6 i 7, nie stosuje się do egzaminatora osoby ubiegającej się o prawo jazdy kategorii T lub o pozwolenie do kierowania tramwajem.

Art. 110a.¹⁸²⁾ 1. Egzaminator zobowiązany jest do:

- 1) rzetelnego i bezstronnego wykonywania powierzonych zadań;
- 2) rozwijania wiedzy zawodowej i podnoszenia kwalifikacji;
- 3) godnego zachowania w czasie wykonywania obowiązków.

2. Egzaminator zatrudniony w wojewódzkim ośrodku ruchu drogowego nie może jednocześnie prowadzić szkoleń dla kandydatów na kierowców, szkoły nauki jazdy ani być jej właścicielem lub współwłaścicielem.

3. Egzaminator w czasie wykonywania obowiązków zawodowych podlega ochronie przysługującej funkcjonariuszowi publicznemu.

Art. 111.¹⁸³⁾ 1. Wojewoda dokonuje wpisu osoby do ewidencji egzaminatorów, jeżeli spełnia ona warunki określone w art. 110 ust. 1 pkt 1—9.

2. Dyrektor wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego wydaje na okres wynikający z terminów badań, o których mowa w art. 115a ust. 2, legitymację egzaminatora osobie, o której mowa w ust. 1, zatrudnionej w wojewódzkim ośrodku ruchu drogowego.

3. Egzaminator podlega kontrolnym badaniom lekarskim i psychologicznym w terminach, o których mowa w art. 115a ust. 2.

4. Egzaminator zatrudniony w wojewódzkim ośrodku ruchu drogowego podlega corocznie szkoleniu or-

ganizowanemu przez dyrektora wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego.

5. Egzaminator jest obowiązany posiadać w czasie prowadzenia egzaminów legitymację egzaminatora oraz okazywać ją na żądanie.

Art. 112. 1. Nadzór nad przeprowadzaniem egzaminów państwowych sprawuje wojewoda.

2. Organ sprawujący nadzór może w szczególności:

- 1) kontrolować dokumentację i działalność związaną z egzaminowaniem;
- 2) przerwać lub unieważnić egzamin państwowy prowadzony niezgodnie z przepisami;
- 3) w razie stwierdzenia rażących uchybień zawiesić działalność odpowiedniej jednostki w zakresie prowadzenia egzaminów państwowych — do czasu usunięcia uchybień;
- 4) w uzasadnionych przypadkach skierować egzaminatora na egzamin, o którym mowa w art. 110 ust. 1 pkt 8.

Art. 113. 1. Wojewoda skreśla egzaminatora z ewidencji, jeżeli:

- 1) nie spełnia warunków określonych w art. 110 ust. 1 pkt 1—9;
- 2) nie odbył okresowego szkolenia;
- 3)¹⁸⁴⁾ nie przedstawił orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem lub orzeczenia psychologicznego o braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem;
- 4) nie zdał egzaminu, o którym mowa w art. 110 ust. 1 pkt 8, w wyznaczonym terminie;
- 5) naruszył zasady egzaminowania.

2. W przypadku skreślenia egzaminatora z ewidencji z przyczyny określonej w ust. 1 pkt 5, ponowny wpis do ewidencji nie może być dokonany wcześniej niż po upływie 2 lat od dnia, w którym decyzja o skreśleniu stała się ostateczna.

Art. 114. 1.¹⁸⁵⁾ Kontrolnemu sprawdzeniu kwalifikacji podlega:

- 1) osoba posiadająca uprawnienie do kierowania pojazdem, skierowana decyzją starosty⁹⁹⁾:
 - a) w razie uzasadnionych zastrzeżeń co do jej kwalifikacji,
 - b) na wniosek komendanta wojewódzkiego Policji, w razie przekroczenia 24 punktów otrzymanych na podstawie art. 130 ust. 1;
- 2) osoba ubiegająca się o:
 - a) przywrócenie uprawnienia do kierowania pojazdem cofniętego na okres przekraczający 1 rok lub w związku z utratą kwalifikacji,

¹⁸²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 70 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 71 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 72 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸⁵⁾ Oznaczenie ust. 1 nadane przez art. 1 pkt 5 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 115.

b) zwrot zatrzymanego prawa jazdy lub pozwolenia do kierowania tramwajem, którego była pozbawiona na okres przekraczający 1 rok.

2.¹⁸⁶⁾ Zadanie i kompetencja określone w ust. 1 pkt 1 nie mogą być powierzone w drodze porozumienia gminie. Przepis ten nie dotyczy *powiatu warszawskiego*¹¹⁶⁾.

3.¹⁸⁷⁾ W stosunku do osób, o których mowa w art. 97 ust. 3, decyzję o skierowaniu na kontrolne sprawdzenie kwalifikacji, w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 1, wydaje wojewoda mazowiecki.

4.¹⁸⁷⁾ W przypadkach określonych w ust. 1 pkt 2 dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem wydaje się po zdaniu, przez osobę ubiegającą się o jego wydanie, odpowiedniego do rodzaju uprawnienia egzaminu państwowego sprawdzającego kwalifikacje.

Art. 115.¹⁸⁸⁾ 1. Minister właściwy do spraw transportu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz Ministrem Obrony Narodowej, uwzględniając konieczność właściwego przygotowania osób ubiegających się o wydanie uprawnień do kierowania pojazdami oraz zapewnienie obiektywnego sprawdzenia ich kwalifikacji, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wymagania w stosunku do podmiotów prowadzących szkolenie w zakresie wyposażenia dydaktycznego, warunków lokalowych, placu manewrowego, pojazdów przeznaczonych do szkolenia;
- 2) wymagania w stosunku do podmiotów prowadzących egzaminy państwowe w zakresie wyposażenia, warunków lokalowych, placu manewrowego i pojazdów przeznaczonych do egzaminowania;
- 3) program szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi, tramwajami oraz kandydatów na instruktorów i egzaminatorów,
- 4) warunki i tryb:
 - a) uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami silnikowymi i tramwajami, szkolenia i egzaminowania osób ubiegających się o te uprawnienia lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji oraz wzory dokumentów z tym związanych,
 - b) szkolenia i egzaminowania kandydatów na instruktorów i egzaminatorów, pracy komisji egzaminacyjnych oraz wzory dokumentów z tym związanych.

2. Minister właściwy do spraw transportu, uwzględniając koszty związane z prowadzeniem egzaminów sprawdzających kwalifikacje oraz koszty związane z wydawaniem dokumentów, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wysokość opłat za sprawdzenie kwalifikacji kandydatów na instruktorów i instruktorów oraz wysokość wynagrodzenia członków komisji sprawdzających ich kwalifikacje;
- 2) wysokość opłat za sprawdzenie kwalifikacji osób ubiegających się o wydanie uprawnienia do kierowania pojazdami lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji;
- 3) wysokość stawek wynagrodzenia egzaminatorów zatrudnionych na podstawie umowy zlecenia;
- 4) wysokość opłat za wydanie prawa jazdy, pozwolenia do kierowania tramwajem, świadectwa kwalifikacji, legitymacji instruktora i egzaminatora.

Rozdział 2a¹⁸⁹⁾

Wymagania w stosunku do kierowców wykonujących transport drogowy

Art. 115a. 1. Kierowca pojazdu samochodowego przeznaczanego konstrukcyjnie do przewozu osób oraz kierowca pojazdu samochodowego lub zespołu pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 7,5 t jest zobowiązany uzyskać świadectwo kwalifikacji, o ile pojazdem wykonywana jest działalność gospodarcza w zakresie przewozu osób lub rzeczy.

2. Kierowca, o którym mowa w ust. 1, podlega:

- 1) kontrolnym badaniom lekarskim przeprowadzanym w celu stwierdzenia istnienia lub braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem. Badanie jest przeprowadzane przed wydaniem pierwszego świadectwa kwalifikacji, następnie w wieku do 55 lat — co 5 lat i w wieku powyżej 55 lat corocznie;
- 2) badaniom psychologicznym przeprowadzanym w celu stwierdzenia istnienia lub braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem przed wydaniem pierwszego świadectwa kwalifikacji i następnie w ciągu roku od ukończenia 55 lat.

3. Badania, o których mowa, wykonywane są na koszt:

- 1) przedsiębiorcy wykonującego działalność gospodarczą w zakresie przewozu osób lub rzeczy — w przypadku osoby przez niego zatrudnionej lub osobiście wykonującej tę działalność;
- 2) osoby badanej — w innych przypadkach.

Art. 115b. 1. Świadectwo kwalifikacji uzyskuje osoba, która:

- 1) ukończyła 21 lat;
- 2) przedstawiła zaświadczenie o ukończeniu odpowiedniego kursu kształcącego:
 - a) kierowców przewożących rzeczy — kierowca samochodu ciężarowego lub zespołu pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 7,5 t,

¹⁸⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 5 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 115.

¹⁸⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 73 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 74 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁸⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 75 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- b) kierowców przewożących osoby — kierowca pojazdu samochodowego przeznaczonego konstrukcyjnie do przewozu powyżej 5 osób łącznie z kierowcą;
- 3) przedstawiła orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem;
- 4) przedstawiła orzeczenie psychologiczne o braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem.
2. Świadectwo kwalifikacji wydaje starosta:
- 1) na okres wynikający z terminów badań, o których mowa w art. 115a ust. 2;
- 2) za opłatą, której koszt ponosi:
- a) przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie przewozu osób lub rzeczy — w przypadku osoby przez niego zatrudnionej lub osobiście wykonujący tę działalność,
- b) osoba zainteresowana — w innych przypadkach.

Art. 115c. 1. Kursy dokształcające, o których mowa w art. 115b ust. 1 pkt 2, prowadzone są w wojewódzkim ośrodku ruchu drogowego.

2. Nadzór nad prowadzeniem kursów sprawuje wojewoda. W ramach nadzoru wojewoda może:

- 1) kontrolować sposób prowadzenia kursu oraz dokumentację z nim związaną;
- 2) zawiesić prowadzenie kursu do czasu usunięcia nieprawidłowości.

3. Minister właściwy do spraw transportu, mając na względzie podniesienie kwalifikacji zawodowych kierowców wykonujących transport drogowy, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) program kursów dokształcających;
- 2) wzór zaświadczenia o ukończeniu kursu dokształcającego;
- 3) szczegółowe zasady przeprowadzania kontroli, o której mowa w ust. 2 pkt 1.

Art. 115d.¹⁹⁰⁾ 1. Kierujący pojazdem przewożącym towary niebezpieczne, w stosunku do którego jest wymagane ukończenie kursu dokształcającego na podstawie przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych, kierujący pojazdem uprzywilejowanym oraz kierujący tramwajem podlegają badaniom, o których mowa w art. 115a ust. 2.

2. Kierujący, o których mowa w ust. 1, są obowiązani posiadać świadectwo kwalifikacji wydawane na podstawie przedstawionych orzeczeń, o których mowa w art. 115b ust. 1 pkt 3 i 4. Przepisy art. 115b ust. 2 stosuje się odpowiednio.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się wobec kierującego, o którym mowa w ust. 1, spełniającego jedno-

ześnie warunki określone w art. 115a ust. 1. W stosunku do tej osoby stosuje się przepisy art. 115a i 115b.

Art. 115e. (skreślony).¹⁹¹⁾

Rozdział 3

Wojewódzki ośrodek ruchu drogowego

Art. 116. 1.¹⁹²⁾ Zarząd województwa tworzy, po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, wojewódzkie ośrodki ruchu drogowego na obszarze województwa.

2.¹⁹³⁾ Ośrodek jest samorządową wojewódzką osobą prawną.

3. Zarząd województwa¹⁹⁴⁾ sprawuje nadzór nad ośrodkiem.

Art. 117. 1. Do zadań ośrodka należy organizowanie egzaminów państwowych sprawdzających kwalifikacje osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami oraz kierujących pojazdami.

2. Ośrodek może wykonywać inne zadania z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego.

3.¹⁹⁵⁾ Ośrodek może wykonywać działalność gospodarczą, której wyniki będą przeznaczane na działalność, o której mowa w ust. 1 i 2.

Art. 118. 1. Działalnością ośrodka kieruje dyrektor.

2. Dyrektor jest powoływany i odwoływany przez zarząd województwa¹⁹⁴⁾.

3. Zarząd województwa¹⁹⁴⁾ ustala wynagrodzenie dyrektora.

Art. 119. 1. Ośrodek prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na zasadach określonych w niniejszej ustawie.

2. Przychodami ośrodka są:

- 1) wpływy z opłat za przeprowadzanie egzaminów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami;
- 2) wpływy za wykonanie innych zadań z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 3)¹⁹⁶⁾ wpływy z działalności, o której mowa w art. 117 ust. 3.

3. Rozchodami ośrodka są wydatki na:

- 1) bieżące utrzymanie ośrodka;

¹⁹¹⁾ Przez art. 34 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

¹⁹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 42 pkt 9 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 27.

¹⁹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 42 pkt 9 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 27.

¹⁹⁴⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 127 pkt 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 49.

¹⁹⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 76 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁹⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 77 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 34 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

- 2) prowadzenie egzaminów państwowych w zakresie prawa jazdy poszczególnych kategorii i pozwolenia do kierowania tramwajem;
- 3)¹⁹⁷⁾ inwestycje związane z działalnością ośrodka, o której mowa w art. 117;
- 4)¹⁹⁷⁾ poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego na obszarze województwa, w szczególności na popularyzację przepisów o ruchu drogowym i podnoszenie kultury jazdy kierowców, na które ośrodek może przeznaczyć pozostałe wolne środki, niewykorzystane na wydatki, o których mowa w pkt 1—3.
4. (skreślony).¹⁹⁸⁾
5. Ośrodek może zaciągać kredyty, za zgodą zarządu województwa¹⁹⁹⁾, na zasadach ogólnych.
- 6.²⁰⁰⁾ Składniki majątkowe nabyte w ramach pierwszego wyposażenia ośrodka tworzą jego fundusz założycielski.
- 7.²⁰⁰⁾ Ośrodek prowadzi odrębnie ewidencję przychodów i kosztów związanych z prowadzeniem szkolenia lub egzaminowaniem jako działalnością oświatową i odrębnie dla każdej innej działalności.

Art. 120. 1. Zarząd województwa¹⁹⁴⁾ nadaje ośrodkowi statut.

2. Statut ośrodka określa w szczególności jego organizację i warunki tworzenia oddziałów terenowych.

Art. 121. Minister właściwy do spraw transportu⁸⁰⁾ określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw budżetu, spraw instytucji finansowych oraz spraw finansów publicznych²⁰¹⁾ — szczegółowe warunki gospodarki finansowej ośrodka oraz szczegółowe warunki ewidencji przychodów i kosztów, o których mowa w art. 119 ust. 7;
- 2) w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy²⁰²⁾ — warunki wynagradzania egzaminatorów.

Rozdział 4

Sprawdzanie stanu zdrowia i predyspozycji psychicznych do kierowania pojazdami

Art. 122.²⁰³⁾ 1. Badaniu lekarskiemu przeprowadzanemu w celu stwierdzenia istnienia lub braku przeciw-

¹⁹⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 77 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁹⁸⁾ Przez art. 1 pkt 77 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

¹⁹⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 42 pkt 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 27.

²⁰⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 77 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁰¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 2 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁰²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 2 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁰³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 78 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

wskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem podlegają:

- 1) osoba ubiegająca się o wydanie prawa jazdy lub świadectwa kwalifikacji;
- 2) osoba ubiegająca się o przywrócenie uprawnienia do kierowania pojazdem cofniętego ze względu na stan zdrowia;
- 3) kierujący pojazdem skierowany przez organ kontroli ruchu drogowego, jeżeli:
 - a) uczestniczy w wypadku drogowym, w którym jest zabity lub ranny,
 - b) kierował pojazdem w stanie nietrzeźwości lub po użyciu środka działającego podobnie do alkoholu;
- 4) kierujący pojazdem skierowany decyzją starosty w przypadkach nasuwających zastrzeżenia co do stanu zdrowia;
- 5) osoba niepełnosprawna posiadająca prawo jazdy lub pozwolenie do kierowania tramwajem, skierowana decyzją starosty na podstawie zawiadomienia powiatowego lub wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności;
- 6) kandydat na instruktora lub egzaminatora osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami.

2. Zadanie i kompetencja określone w ust. 1 pkt 4 nie mogą być powierzone w drodze porozumienia gminie. Przepis ten nie dotyczy *powiatu warszawskiego*¹¹⁶⁾.

3. W stosunku do osób, o których mowa w art. 97 ust. 3, decyzję o skierowaniu na badanie lekarskie, w trybie określonym w ust. 1 pkt 4, wydaje wojewoda mazowiecki.

4. Badanie lekarskie, o którym mowa w ust. 1 oraz w art. 115a ust. 2, przeprowadza i wykonuje uprawniony lekarz.

5. Przepisy ust. 1 pkt 1—4 stosuje się odpowiednio do kierującego tramwajem.

6. Badanie lekarskie wykonywane jest na koszt osoby badanej, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

7. Wykonywanie badań lekarskich i wydawanie orzeczeń podlega kontroli wojewody.

Art. 123.²⁰⁴⁾ Minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz Ministrem Obrony Narodowej, uwzględniając zróżnicowane wymagania zdrowotne oraz konieczność przyjęcia obiektywnych i niezbędnych kryteriów oceny stanu zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe warunki i tryb:
 - a) kierowania na badania lekarskie i ich przeprowadzania w celu stwierdzenia istnienia lub braku

²⁰⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 79 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdami silnikowymi oraz kierowania tramwajami,

- b) wydawania orzeczeń lekarskich stwierdzających istnienie lub brak przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdami,
 - c) odwoływania się od orzeczeń lekarskich,
 - d) uzyskiwania uprawnień przez lekarzy przeprowadzających badania lekarskie;
- 2) zakres badań lekarskich;
 - 3) dodatkowe kwalifikacje lekarzy przeprowadzających badania lekarskie;
 - 4) sposób postępowania z dokumentacją związaną z badaniami lekarskimi oraz wzory stosowanych dokumentów;
 - 5) maksymalne stawki opłat za badania lekarskie.

Art. 124.²⁰⁵⁾ 1. Badaniu psychologicznemu przeprowadzanemu w celu orzeczenia istnienia lub braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem podlega:

- 1) osoba ubiegająca się o świadectwo kwalifikacji;
- 2) kandydat na instruktora lub egzaminatora osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami;
- 3) kierujący pojazdem silnikowym skierowany, w drodze decyzji, przez organ kontroli ruchu drogowego, jeżeli:
 - a) kierował pojazdem w stanie nietrzeźwości lub po użyciu środka działającego podobnie do alkoholu,
 - b) przekroczył liczbę 24 punktów otrzymanych na podstawie art. 130 ust. 1;
- 4) kierujący będący sprawcą wypadku drogowego, w którym jest zabity lub ranny;
- 5) kierujący skierowany przez lekarza, jeżeli w wyniku badania lekarskiego stwierdzona zostanie konieczność przeprowadzenia badania psychologicznego;
- 6) osoba skierowana przez kierownika właściwej jednostki organizacyjnej Sił Zbrojnych, jeżeli jest ona przewidziana do szkolenia na kierowcę na potrzeby wojska;
- 7) osoba ubiegająca się o przywrócenie uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym, cofniętego ze względu na istnienie przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdami.

2. Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio do kierującego tramwajem.

3. Badania, o których mowa w ust. 1 i 2, przeprowadzane są przez uprawnionego do orzekania psychologa w pracowni psychologicznej posiadającej upoważnienie wojewody.

4. Badanie psychologiczne wykonywane jest na koszt osoby badanej, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

²⁰⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 80 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 124a.²⁰⁶⁾ 1. Wojewoda wydaje zezwolenie na przeprowadzanie badań psychologicznych przedsiębiorcy, który złożył wniosek o jego wydanie i który spełnia następujące wymagania:

- 1) ma siedzibę lub miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) posiada zestaw metod badawczych określonych metodyką oraz warunki lokalowe gwarantujące wykonywanie badań psychologicznych, zgodnie ze standardami określonymi w metodyce;
- 3)²⁰⁷⁾ posiada świadectwo wydane przez Regionalną Izbę Psychologów potwierdzające zgodność posiadanych metod badawczych oraz warunków lokalowych ze szczegółowymi warunkami przeprowadzania badań psychologicznych;
- 4) zatrudnia psychologa uprawnionego do orzekania lub sam jest uprawnionym psychologiem;
- 5) nie jest podmiotem, w stosunku do którego wszczęto postępowanie upadłościowe lub likwidacyjne;
- 6) nie zalega z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne.

2. Psychologiem uprawnionym do przeprowadzania badań psychologicznych i orzekania w zakresie zdolności do prowadzenia pojazdów mechanicznych jest osoba, która:

- 1)²⁰⁷⁾ spełnia wymagania określone w art. 7 i 8 oraz art. 15 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. Nr 73, poz. 763 i Nr 154, poz. 1798);
- 2) została wpisana przez wojewodę do ewidencji psychologów uprawnionych do przeprowadzania badań psychologicznych i orzekania w zakresie zdolności do prowadzenia pojazdów mechanicznych.

3. Do wniosku o wydanie zezwolenia przedsiębiorca ubiegający się o jego wydanie załącza:

- 1) dokument określający status jednostki, będącej osobą prawną lub nieposiadającą osobowości prawnej jednostką organizacyjną, albo dokument stwierdzający tożsamość w przypadku osoby fizycznej;
- 2)²⁰⁷⁾ świadectwo, o którym mowa w ust. 1 pkt 3;
- 3) dokument potwierdzający posiadanie odpowiedniego lokalu wraz z wykazem pomieszczeń;
- 4) dokument potwierdzający zatrudnienie uprawnionego psychologa.

4. Zezwolenie określa zakres wykonywanych badań psychologicznych.

Art. 124b.²⁰⁶⁾ 1. Wojewoda sprawuje nadzór nad wykonywaniem badań psychologicznych.

2. W ramach sprawowanego nadzoru wojewoda prowadzi kontrolę w zakresie:

²⁰⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 81 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁰⁷⁾ Wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2006 r., stosownie do art. 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

- 1) zasad i metodyki przeprowadzanych badań;
- 2) prowadzonej dokumentacji;
- 3) wydawanych orzeczeń;
- 4) warunków lokalowych.

3. Wojewoda cofa zezwolenie na przeprowadzanie badań psychologicznych, jeżeli:

- 1) przedsiębiorca nie spełnia wymagań, o których mowa w art. 124a ust. 1;
- 2) przedsiębiorca odmówił poddania się kontroli, o której mowa w ust. 2;
- 3) zostały stwierdzone naruszenia przepisów w zakresie przeprowadzania badań psychologicznych.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2 i 3, ponowne zezwolenie może być wydane po upływie roku od dnia, w którym decyzja o cofnięciu zezwolenia stała się ostateczna.

Art. 125.²⁰⁸⁾ Minister właściwy do spraw transportu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz Ministrem Obrony Narodowej, uwzględniając konieczność przyjęcia obiektywnych i niezbędnych kryteriów oceny istnienia lub braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe warunki i tryb:
 - a) kierowania osób na badania psychologiczne,
 - b) uzyskiwania i cofania uprawnień w zakresie przeprowadzania badań psychologicznych i orzekania oraz uzyskiwania i cofania zezwoleń przedsiębiorcom przeprowadzającym te badania,
 - c) odwoływania się od orzeczeń psychologicznych,
 - d) kontroli przeprowadzania badań psychologicznych oraz wydawanych orzeczeń psychologicznych;
- 2) warunki, zakres i sposób przeprowadzania badań psychologicznych;
- 3) sposób postępowania z dokumentacją związaną z przeprowadzanymi badaniami psychologicznymi oraz wzory stosowanych dokumentów;
- 4) szczegółowe warunki wymagane od pracowni psychologicznych;
- 5) maksymalne stawki opłat za badania psychologiczne.

Art. 126. 1. Badanie w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu przeprowadza się przy użyciu urządzeń elektronicznych dokonujących pomiaru stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli stan osoby podlegającej badaniu uniemożliwia jego przeprowadzenie urządzeniem elektronicznym. W takim przypadku ustalenie zawartości w organizmie alkoholu następuje na podstawie badania krwi lub moczu.

²⁰⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 82 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

3. Badanie w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu może być przeprowadzone również w razie braku zgody kierującego, o czym należy go uprzedzić.

4. Warunki oraz sposób przeprowadzania badań, o których mowa w ust. 1 i 2, określają odrębne przepisy.

Art. 127. 1. Badanie w celu ustalenia w organizmie obecności środka działającego podobnie do alkoholu przeprowadza się przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli stan osoby podlegającej badaniu uniemożliwia jego przeprowadzenie metodą niewymagającą badania laboratoryjnego. W takim przypadku ustalenie w organizmie obecności środka działającego podobnie do alkoholu następuje na podstawie badania krwi lub moczu.

3. Badanie w celu ustalenia obecności w organizmie środka działającego podobnie do alkoholu może być przeprowadzone również w razie braku zgody kierującego, o czym należy go uprzedzić.

4.²⁰⁹⁾ Minister właściwy do spraw zdrowia, kierując się skutkami oddziaływania na organizm kierowcy środków działających podobnie do alkoholu, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wykaz tych środków;
- 2) warunki i sposób przeprowadzania badań na ich obecność w organizmie.

Art. 128. 1. W razie uczestniczenia w wypadku drogowym, w którym jest zabity lub ranny, kierujący pojazdem jest poddawany badaniu na zawartość w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu.

2. Badaniu, o którym mowa w ust. 1, można poddać także inną osobę, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że mogła kierować pojazdem uczestniczącym w wypadku drogowym, w którym jest zabity lub ranny.

3. Osoby, o których mowa w ust. 1 i 2, mają prawo żądać od organu kontroli ruchu drogowego przeprowadzenia badania krwi lub moczu w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu.

DZIAŁ V

Kontrola ruchu drogowego

Rozdział 1

Uprawnienia Policji

Art. 129. 1. Czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem ruchu na drogach, kierowanie ruchem i jego kontrolowanie należą do zadań Policji.

²⁰⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 83 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. Policjant, w związku z wykonywaniem czynności określonych w ust. 1, jest uprawniony do:

- 1) legitymowania uczestnika ruchu i wydawania mu wiążących poleceń co do sposobu korzystania z drogi lub używania pojazdu;
- 2) sprawdzania dokumentów wymaganych w związku z kierowaniem pojazdem i jego używaniem, świadectwa kwalifikacji, a także dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia;
- 3) żądania poddania się przez kierującego pojazdem lub przez inną osobę, w stosunku do której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że mogła kierować pojazdem, badaniu w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu;
- 4)²¹⁰⁾ sprawdzania stanu technicznego, wyposażenia, ładunku, wymiarów, masy lub nacisku osi pojazdu znajdującego się na drodze;
- 5) sprawdzania zapisów urządzenia rejestrującego samoczynnie prędkość jazdy, czas jazdy oraz postoju;
- 6) zatrzymania, w przypadkach przewidzianych w ustawie, dokumentów stwierdzających uprawnienie do kierowania pojazdem lub jego używania;
- 7) wydawania poleceń:
 - a) osobie, która spowodowała przeszkodę utrudniającą ruch drogowy lub zagrażającą jego bezpieczeństwu, albo osobie odpowiedzialnej za utrzymanie drogi,
 - b) kontrolowanemu uczestnikowi ruchu — co do sposobu jego zachowania;
- 8) uniemożliwienia:
 - a) kierowania pojazdem osobie znajdującej się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu,
 - b) korzystania z pojazdu, którego stan techniczny, ładunek, masa lub nacisk osi zagrażają bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu, powodują uszkodzenie drogi albo naruszają wymagania ochrony środowiska,
 - c) korzystania z pojazdu, jeżeli kierujący nim nie okazał dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia,
 - d)²¹¹⁾ kierowania pojazdem przez osobę nieposiadającą wymaganych dokumentów uprawniających do kierowania lub używania pojazdu;
- 9) używania przyrządów kontrolno-pomiarowych, a w szczególności do badania pojazdu, określania jego masy, nacisku osi lub prędkości, stwierdzania

²¹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 84 lit. a tiret pierwsze ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 84 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

naruszenia wymagań ochrony środowiska oraz do stwierdzania stanu trzeźwości kierującego;

- 10)²¹²⁾ usuwania lub przemieszczania pojazdu w przypadkach, o których mowa w art. 130a ust. 1—3;
- 11)²¹³⁾ kontroli przewozu drogowego towarów niebezpiecznych oraz wymagań związanych z tym przewozem;
- 12) używania urządzeń nagłaśniających, sygnalizacyjnych lub świetlnych, służących do wydawania wiążących poleceń uczestnikowi ruchu;
- 13) występowania w uzasadnionym przypadku z wnioskiem o ocenę stanu zdrowia kierującego pojazdem;
- 14)²¹⁴⁾ pilotowania pojazdów, których wymiary, masa lub naciski osi przekraczają określone wielkości; pilotowanie wykonywane jest za opłatą ponoszoną przez właściciela lub posiadacza pojazdu.

3. Przepisów ust. 2 pkt 3, 4 i 6 nie stosuje się do szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych i misji specjalnych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych, korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, oraz do innych osób korzystających z tych przywilejów i immunitetów.

4.²¹⁵⁾ Kontrola ruchu drogowego w stosunku do kierujących pojazdami Sił Zbrojnych oraz w stosunku do żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową kierujących innymi pojazdami, a także kierowanie ruchem drogowym w związku z pilotowaniem kolumn wojskowych należy również do Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organów porządkowych. W tym zakresie Żandarmerii Wojskowej i wojskowym organom porządkowym przysługują uprawnienia policjantów określone w ust. 2.

4a.²¹⁶⁾ Kontrolę ruchu drogowego w stosunku do pojazdów przekraczających granicę Rzeczypospolitej Polskiej oraz w strefie nadgranicznej mogą przeprowadzać funkcjonariusze Straży Granicznej lub organów celnych, którym przysługują uprawnienia, o których mowa w ust. 2 pkt 1—4 i 7—12 oraz w art. 130a ust. 4 pkt 1.

4b.²¹⁶⁾ Dodatkowo funkcjonariusze ci mogą odmówić prawa przekroczenia granicy pojazdem, jeżeli:

- 1) pojazd kierowany jest przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu,

²¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 84 lit. a tiret trzecie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²¹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 34 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

²¹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 84 lit. a tiret czwarte ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²¹⁵⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 63 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 12.

²¹⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 84 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdu w inny sposób;

- 2) pojazd kierowany jest przez osobę nieposiadającą przy sobie wymaganych dokumentów uprawniających do kierowania pojazdem lub używania pojazdu, dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia;
- 3) stan techniczny pojazdu zagraża bezpieczeństwu ruchu drogowego, powoduje uszkodzenie drogi albo narusza wymagania ochrony środowiska;
- 4) pojazd przekracza dopuszczalną masę całkowitą lub naciski osi określone w przepisach ruchu drogowego.

5.²¹⁷⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, kierując się w szczególności możliwością zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz rzeczywistymi kosztami ponoszonymi przez Policję w związku z pilotowaniem pojazdów, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i sposób pilotowania pojazdów, których wymiary, masa lub naciski osi przekraczają dopuszczalne wielkości, oraz określi wysokość opłat uiszczanych przez ich właścicieli lub posiadaczy.

Art. 129a.²¹⁸⁾ Kontrola ruchu drogowego w stosunku do kierujących pojazdami, którzy wykonują transport drogowy lub przewóz na potrzeby własne, należy również do inspektorów Inspekcji Transportu Drogowego. W tym zakresie inspektorom przysługują uprawnienia określone w art. 129 ust. 2.

Art. 130. 1.²¹⁹⁾ Policja prowadzi ewidencję kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego. Określonymu naruszeniu przypisuje się odpowiednią liczbę punktów w skali od 0 do 10 i wpisuje się do tej ewidencji.

1a.²²⁰⁾ W ewidencji policja wpisuje także naruszenia przepisów ruchu drogowego, którym nie przypisano wartości punktowej.

2.²²¹⁾ Punkty za naruszenie przepisów ruchu drogowego wpisane do ewidencji usuwa się po upływie 1 roku od dnia naruszenia, chyba że przed upływem tego okresu kierowca dopuścił się naruszeń, za które na podstawie prawomocnych rozstrzygnięć przypisana liczba punktów przekroczyłaby 24 punkty lub w przypadku kierowców, o których mowa w art. 140 ust. 1 pkt 3 — 20 punktów.

²¹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 84 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²¹⁸⁾ Dodany przez art. 101 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 14, i w brzmieniu ustalonym przez art. 34 pkt 9 ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

²¹⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 85 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²²⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 85 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²²¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 85 lit. c ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

3. Kierowca wpisany do ewidencji, o której mowa w ust. 1, może na własny koszt uczestniczyć w szkoleniu, którego odbycie spowoduje zmniejszenie liczby punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego. Nie dotyczy to kierowcy w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy.

3a.²²²⁾ Przepisy ust. 1—3 stosuje się do osób posiadających pozwolenie do kierowania tramwajem.

4.²²³⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu oraz Ministrem Sprawiedliwości, mając na uwadze dyscyplinowanie i wdrażanie kierujących pojazdami do przestrzegania przepisów ustawy oraz zapobieganie wielokrotnemu naruszaniu przepisów ruchu drogowego, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób punktowania i liczbę punktów odpowiadających naruszeniu przepisów ruchu drogowego;
- 2) warunki i sposób prowadzenia ewidencji, o której mowa w ust. 1, oraz tryb występowania z wnioskami o kontrolne sprawdzenie kwalifikacji;
- 3) program szkolenia i jednostki upoważnione do prowadzenia szkolenia, o którym mowa w ust. 3;
- 4) liczbę punktów odejmowanych z tytułu odbytego szkolenia;
- 5) podmioty uprawnione do uzyskiwania informacji zawartych w ewidencji, o której mowa w ust. 1.

Art. 130a.²²⁴⁾ 1. Pojazd jest usuwany z drogi na koszt właściciela w przypadku:

- 1) pozostawienia pojazdu w miejscu, gdzie jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu;
- 2) nieokazania przez kierującego dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia;
- 3) przekroczenia wymiarów, dopuszczalnej masy całkowitej lub nacisku osi określonych w przepisach ruchu drogowego.

2. Pojazd może być usunięty z drogi na koszt właściciela, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia go w inny sposób, w przypadku gdy:

- 1) kierowcą nim osoba:
 - a) znajdująca się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu,
 - b) nieposiadająca przy sobie dokumentów uprawniających do kierowania lub używania pojazdu;
- 2) jego stan techniczny zagraża bezpieczeństwu ruchu drogowego, powoduje uszkodzenie drogi albo narusza wymagania ochrony środowiska.

²²²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 85 lit. d ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²²³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 85 lit. e ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²²⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 86 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

3. Pojazd może być przemieszczony lub usunięty z drogi, jeżeli utrudnia prowadzenie akcji ratowniczej.

4. Decyzję o przemieszczeniu lub usunięciu pojazdu z drogi podejmuje:

- 1) policjant — w sytuacjach, o których mowa w ust. 1—3;
- 2) osoba dowodząca akcją ratowniczą — w sytuacji, o której mowa w ust. 3.

5. W przypadkach określonych w ust. 1 i 2 pojazd jest usuwany z drogi przez jednostkę wyznaczoną przez starostę.

6. Usunięty pojazd umieszcza się na wyznaczonym przez starostę parkingu strzeżonym do czasu uiszczenia opłaty za jego usunięcie i parkowanie. Wysokość opłat ustala rada powiatu.

7. Wydanie pojazdu następuje po okazaniu dowodu uiszczenia opłaty, o której mowa w ust. 6.

8. Pojazd może być unieruchomiony przez zastosowanie urządzenia do blokowania kół w przypadku pozostawienia go w miejscu, gdzie jest to zabronione, lecz nieutrudniającego ruchu lub niezagrażającego bezpieczeństwu.

9. Pojazd unieruchamia Policja lub straż gminna (miejska).

10. Pojazd usunięty w trybie określonym w ust. 1 lub 2 i nieodebrany przez uprawnioną osobę w terminie 6 miesięcy od dnia usunięcia uznaje się za porzucony z zamiarem wyzbycia się. Pojazd ten przechodzi na rzecz Skarbu Państwa z mocy ustawy.

11. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, kierując się zasadą zagwarantowania ochrony prawa własności oraz potrzebą zapewnienia porządku na drogach publicznych i bezpieczeństwa ruchu drogowego, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb oraz warunki współdziałania z Policją i innymi podmiotami uprawnionymi do podejmowania decyzji o usunięciu pojazdu jednostek usuwających pojazdy lub prowadzących strzeżone parkingi, o których mowa w ust. 6;
- 2) tryb i warunki wydawania pojazdu z parkingu;
- 3) tryb postępowania w zakresie przejęcia pojazdu na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 131.²²⁵⁾ 1. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu i Ministrem Obrony Narodowej, uwzględniając potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w czasie wykonywania kontroli drogowej oraz sprawne wykonywanie czynności w tym zakresie, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) organizację, warunki i sposób wykonywania kontroli ruchu drogowego;

- 2) warunki i tryb udzielania upoważnień do zatrzymywania pojazdów lub wykonywania niektórych czynności z zakresu kontroli ruchu drogowego przez funkcjonariuszy innych organów oraz strażników straży gminnych (miejskich);

- 3) wymagany sposób zachowania się kontrolowanego uczestnika ruchu.

2. Minister Obrony Narodowej, uwzględniając potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w czasie wykonywania kontroli drogowej oraz sprawne wykonywanie czynności w tym zakresie, w porozumieniu z ministrami właściwymi do spraw transportu oraz spraw wewnętrznych, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) organizację, warunki i sposób wykonywania czynności, o których mowa w art. 129 ust. 4;
- 2) warunki i tryb współdziałania Żandarmerii Wojskowej z Policją w sprawach, o których mowa w art. 130 ust. 1.

Rozdział 2

Zatrzymywanie i zwracanie dowodów rejestracyjnych

Art. 132. 1. Policjant zatrzyma dowód rejestracyjny (pozwolenie czasowe) w razie:

- 1) stwierdzenia lub uzasadnionego przypuszczenia, że pojazd:
 - a) zagraża bezpieczeństwu,
 - b) zagraża porządkowi ruchu,
 - c) narusza wymagania ochrony środowiska;
- 2) stwierdzenia, że pojazd nie został poddany badaniu technicznemu w wyznaczonym terminie lub termin badania nie został wyznaczony prawidłowo;
- 3) stwierdzenia zniszczenia dowodu rejestracyjnego (pozwolenia czasowego) w stopniu powodującym jego nieczytelność;
- 4) uzasadnionego podejrzenia podrobienia lub przerobienia dowodu rejestracyjnego (pozwolenia czasowego);
- 5) stwierdzenia, że badanie techniczne zostało dokonane przez jednostkę do tego nieupoważnioną;
- 6) nieokazania przez kierującego dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub nieokazania dokumentu stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia;
- 7) uzasadnionego przypuszczenia, że dane w nim zawarte nie odpowiadają stanowi faktycznemu.

2. W razie zatrzymania dowodu rejestracyjnego (pozwolenia czasowego), policjant wydaje kierowcy pokwitowanie. Może on zezwolić na używanie pojazdu przez czas nieprzekraczający 7 dni, określając warunki tego używania w pokwitowaniu. Zezwolenie nie może być wydane w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a i c oraz w pkt 6.

3. Zatrzymany dokument, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 1 pkt 4, 6 i 7, odpowiedni organ Po-

²²⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 87 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

licji przesyła niezwłocznie organowi, który go wydał, z zastrzeżeniem ust. 5.

4. W przypadkach określonych w ust. 1 pkt 1, 3 i 4 dowód rejestracyjny (pozwolenie czasowe) zatrzyma również jednostka upoważniona do przeprowadzania badań technicznych. Przepisy ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

5. Zatrzymany dokument pojazdu zarejestrowanego za granicą, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 1 pkt 4 i 6, pozostawia się w jednostce Policji przez okres 7 dni. Po upływie tego terminu dokument przekazywany jest przedstawicielstwu państwa, w którym pojazd jest zarejestrowany.

6. Zwrot zatrzymanego dokumentu następuje niezwłocznie po ustaniu przyczyny uzasadniającej jego zatrzymanie, z zastrzeżeniem art. 133.

Art. 133. 1. W przypadku określonym w art. 132 ust. 1 pkt 6 odpowiedni organ Policji zwraca zatrzymany dokument po przedstawieniu dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia.

2. W przypadku pojazdu zarejestrowanego za granicą, jeżeli z przedstawionego dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu wynika, że przed zatrzymaniem dowodu rejestracyjnego umowa ta nie była zawarta, warunkiem zwrotu zatrzymanego dokumentu jest dodatkowo wniesienie opłaty za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia określonej w odrębnych przepisach.

Art. 134. W stosunku do pojazdów Sił Zbrojnych oraz innych pojazdów kierowanych przez żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową uprawnienia i obowiązki policjantów określone w art. 132 ust. 1—3 i art. 133 ust. 1 wykonują również żołnierze Żandarmerii Wojskowej.

Art. 134a.²²⁶⁾ W stosunku do pojazdów wykonujących transport drogowy lub przewóz na potrzeby własne, uprawnienia i obowiązki policjantów oraz organów Policji określone w art. 132 ust. 1—3, 5 i 6 oraz w art. 133 wykonują również odpowiednio inspektorzy Inspekcji Transportu Drogowego oraz organy tej inspekcji.

Rozdział 3

Zatrzymywanie praw jazdy i pozwoleń oraz cofanie i przywracanie uprawnień do kierowania pojazdami

Art. 135. 1. Policjant:

- 1) zatrzyma prawo jazdy za pokwitowaniem w razie:
 - a) stwierdzenia, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu al-

²²⁶⁾ Dodany przez art. 101 pkt 8 ustawy, o której mowa w odnośniku 14, i w brzmieniu ustalonym przez art. 34 pkt 10 ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

koholu albo środka działającego podobnie do alkoholu,

- b) stwierdzenia zniszczenia prawa jazdy w stopniu powodującym jego nieczytelność,
 - c) podejrzenia podrobienia lub przerobienia prawa jazdy,
 - d) gdy upłynął termin ważności prawa jazdy,
 - e) gdy wobec kierującego pojazdem wydane zostało postanowienie lub decyzja o zatrzymaniu prawa jazdy,
 - f) gdy wobec kierującego pojazdem orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów lub wydano decyzję o cofnięciu prawa jazdy,
 - g) przekroczenia przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego,
 - h) przekroczenia przez kierującego pojazdem, w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy, liczby 20 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego;
- 2) może zatrzymać prawo jazdy za pokwitowaniem w razie uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów.

2. Pokwitowanie zatrzymania prawa jazdy z przyczyn, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b—d oraz w pkt 2, uprawnia do kierowania pojazdem w ciągu 7 dni.

Art. 136. 1.²²⁷⁾ Zatrzymane prawo jazdy, z wyjątkiem przypadku określonego w art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. c, Policja przekazuje niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni, według właściwości, sądowi uprawnionemu do rozpoznania sprawy o wykroczenie, prokuratorowi lub staroście.

2. W razie przeprowadzenia badania krwi lub moczu dla oceny trzeźwości lub zawartości środka działającego podobnie do alkoholu, prawo jazdy przekazuje się wraz z wynikiem tego badania. Jeżeli jednak wynik tego badania nie został uzyskany w ciągu 30 dni od dnia zatrzymania prawa jazdy, należy niezwłocznie zwrócić je właścicielowi.

Art. 137. 1. Postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy, w przypadkach określonych w art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. a oraz pkt 2, wydaje w terminie 14 dni od dnia otrzymania prawa jazdy:

- 1) prokurator — w toku postępowania przygotowawczego, a sąd — po przekazaniu sprawy do sądu;
- 2)²²⁸⁾ w sprawie o wykroczenie — sąd właściwy do rozpoznania sprawy.

²²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 5 § 9 pkt 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1149), która weszła w życie z dniem 17 października 2001 r.

²²⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 5 § 9 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 227.

2. O wydaniu postanowienia o zatrzymaniu prawa jazdy zawiadamia się właściwego starostę⁹⁹⁾.

3. Na postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy służy zażalenie.

Art. 138. 1. Decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy, w przypadkach określonych w art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. d i g, wydaje starosta⁹⁹⁾.

2.²²⁹⁾ Zwrot zatrzymanego prawa jazdy następuje po ustaniu przyczyny zatrzymania, z zastrzeżeniem art. 114 ust. 4.

Art. 139. 1. Przepisy art. 135—138 stosuje się odpowiednio do pozwolenia do kierowania tramwajem.

2. Przepisu art. 135 nie stosuje się do szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych państw obcych oraz misji specjalnych i organizacji międzynarodowych korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, a także do innych osób korzystających z tych przywilejów i immunitetów.

3. W stosunku do żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową oraz innych osób kierujących pojazdami Sił Zbrojnych uprawnienia i obowiązki policjantów określone w art. 135 ust. 1 i art. 136 ust. 1 wykonują również żołnierze Żandarmerii Wojskowej.

4.²³⁰⁾ W stosunku do kierujących pojazdami, którzy wykonują transport drogowy lub przewóz na potrzeby własne, uprawnienia i obowiązki policjantów określone w art. 135 ust. 1 i art. 136 ust. 1 wykonują również inspektorzy Inspekcji Transportu Drogowego.

Art. 140. 1. Decyzję o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym wydaje starosta⁹⁹⁾ w razie:

- 1) stwierdzenia na podstawie orzeczenia lekarskiego istnienia przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem;
- 1a)²³¹⁾ stwierdzenia na podstawie orzeczenia psychologicznego, wydanego po przeprowadzeniu badania psychologicznego w trybie określonym w art. 124 ust. 1 pkt 3 i 4, istnienia przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem;
- 2) utraty przez kierowcę kwalifikacji, co stwierdza się na podstawie wyniku egzaminu państwowego;
- 3) przekroczenia, w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy, liczby 20 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego; decyzja

²²⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 88 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²³⁰⁾ Dodany przez art. 101 pkt 9 ustawy, o której mowa w odnośniku 14, i w brzmieniu ustalonym przez art. 34 pkt 11 ustawy, o której mowa w odnośniku 38.

²³¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 89 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 1, i w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

o cofnięciu uprawnienia wydawana jest na wniosek komendanta wojewódzkiego Policji;

4)²³²⁾ niepoddania się:

- a)²³³⁾ sprawdzeniu kwalifikacji w trybie określonym w art. 114 ust. 1 pkt 1,
- b)²³⁴⁾ badaniu lekarskiemu w trybie określonym w art. 122 ust. 1 pkt 3—5,
- c)²³⁴⁾ badaniu psychologicznemu w trybie określonym w art. 124 ust. 1 pkt 3 lub 4.

2. Decyzję o przywróceniu kierowcy uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym, z wyjątkiem przypadku określonego w ust. 1 pkt 3, wydaje starosta⁹⁹⁾ po ustaniu przyczyn, które spowodowały jego cofnięcie.

3. Przepisy ust. 1—2 stosuje się odpowiednio do pozwolenia do kierowania tramwajem.

4. Decyzję o cofnięciu lub przywróceniu uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym szefom i cudzoziemskiemu personelowi przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych i misji specjalnych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności oraz innym osobom korzystającym z tych przywilejów i immunitetów wydaje wojewoda mazowiecki²³⁵⁾.

5.²³⁶⁾ Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, kierując się koniecznością zapobieżenia uczestnictwu w ruchu drogowym sprawców wielokrotnych naruszeń przepisów ruchu drogowego, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb wnioskowania o cofnięcie uprawnień do kierowania pojazdami silnikowymi osobom, o których mowa w ust. 1 pkt 3.

Art. 140a.²³⁷⁾ Zadania i kompetencje określone w art. 138 ust. 1 i art. 140 ust. 1—3 nie mogą być powierzone w drodze porozumienia gminie. Przepis ten nie dotyczy *powiatu warszawskiego*¹¹⁶⁾.

DZIAŁ Va²³⁸⁾

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego

Art. 140b. 1. Tworzy się Krajową Radę Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, zwaną dalej „Krajową Radą”.

²³²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 42 pkt 11 ustawy, o której mowa w odnośniku 27.

²³³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 89 lit. a tiret drugie ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²³⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 8.

²³⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 2 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²³⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 89 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²³⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 115.

²³⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 90 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

2. Krajowa Rada działa przy ministrze właściwym do spraw transportu jako międzyresortowy organ pomocniczy Rady Ministrów w sprawach bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Art. 140c. 1. Krajowa Rada określa kierunki i koordynuje działania administracji rządowej w sprawach bezpieczeństwa ruchu drogowego.

2. Do zadań Krajowej Rady w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego należy w szczególności:

- 1) proponowanie kierunków polityki państwa;
- 2) opracowywanie programów poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w oparciu o propozycje przedstawiane przez właściwych ministrów i ocena ich realizacji;
- 3) inicjowanie badań naukowych;
- 4) inicjowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych oraz umów międzynarodowych;
- 5) inicjowanie kształcenia kadr administracji publicznej;
- 6) inicjowanie współpracy zagranicznej;
- 7) współpraca z właściwymi organizacjami społecznymi i instytucjami pozarządowymi;
- 8) inicjowanie działalności edukacyjno-informacyjnej;
- 9) analizowanie i ocena podejmowanych działań.

Art. 140d. W skład Krajowej Rady wchodzi:

- 1) Przewodniczący — minister właściwy do spraw transportu;
- 2) zastępcy Przewodniczącego:
 - a) sekretarz lub podsekretarz stanu w ministerstwie właściwym do spraw wewnętrznych,
 - b) sekretarz lub podsekretarz stanu w ministerstwie właściwym do spraw transportu;
- 3) sekretarz Krajowej Rady wskazany przez ministra właściwego do spraw transportu;
- 4) członkowie Krajowej Rady wskazani przez: Prezesa Rady Ministrów spośród wojewodów, Ministra Obrony Narodowej, Ministra Sprawiedliwości oraz ministrów właściwych do spraw: administracji publicznej, budżetu, finansów publicznych, gospodarki, *gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej*²³⁹⁾, oświaty i wychowania, środowiska, transportu, wewnętrznych, pracy oraz Komendanta Głównego Policji, Komendanta Głównego Straży Pożarnej, Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad²⁸⁾.

Art. 140e. 1. Przewodniczący Krajowej Rady kieruje jej pracami i reprezentuje ją na zewnątrz.

²³⁹⁾ Obecnie: ministra właściwego do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, stosownie do art. 44 ustawy z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów, ustawy o działach administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 154, poz. 1800), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

2. Przewodniczący Krajowej Rady otrzymuje od ministrów i innych organów, których przedstawiciele są członkami Krajowej Rady:

- 1) sprawozdania i informacje dotyczące realizacji zadań określonych w programach bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 2) informacje dotyczące stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego.

3. Przewodniczący Krajowej Rady składa Radzie Ministrów corocznie, do końca marca, sprawozdanie dotyczące stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz działań realizowanych w tym zakresie.

4. Prezes Rady Ministrów składa Sejmowi, Senatowi i Prezydentowi corocznie, do końca kwietnia, sprawozdanie dotyczące stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz działań realizowanych w tym zakresie.

Art. 140f. 1. Krajowa Rada wykonuje swoje zadania przy pomocy Sekretariatu Krajowej Rady.

2. Sekretariat Krajowej Rady działa jako wewnętrzna jednostka organizacyjna ministra właściwego do spraw transportu.

3. Szczegółową organizację i tryb prac Krajowej Rady określa regulamin przyjęty w drodze uchwały na pierwszym posiedzeniu Krajowej Rady.

Art. 140g. 1. Tworzy się Wojewódzką Radę Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, zwaną dalej „Wojewódzką Radą”.

2. Wojewódzka Rada działa przy wojewodzie jako wojewódzki zespół koordynacyjny w sprawach bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Art. 140h. 1. Wojewódzka Rada koordynuje i określa kierunki działań administracji publicznej w sprawach bezpieczeństwa ruchu drogowego.

2. Do zadań Wojewódzkiej Rady w zakresie, o którym mowa w ust. 1, należy w szczególności:

- 1) opracowywanie regionalnych programów poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 2) opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 3) zatwierdzanie planu wydatków wojewódzkich ośrodków ruchu drogowego w części przeznaczonych na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 4) inicjowanie kształcenia kadr administracji publicznej i szkolenie w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 5) inicjowanie współpracy międzywojewódzkiej;
- 6) współpraca z właściwymi organizacjami społecznymi i instytucjami pozarządowymi;
- 7) inicjowanie działalności edukacyjno-informacyjnej;
- 8) analizowanie i ocena podejmowanych działań.

Art. 140i. W skład Wojewódzkiej Rady wchodzi:

- 1) przewodniczący — wojewoda;
- 2) zastępcy przewodniczącego:
 - a) marszałek województwa,
 - b) wojewódzki komendant Policji;

- 3) sekretarz — wskazany przez wojewodę;
- 4)²⁴⁰⁾ członkowie Wojewódzkiej Rady wskazani przez wojewodę, zarząd województwa, zarządy powiatów, wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), komendanta wojewódzkiego Policji, Komendanta Państwowej Straży Pożarnej, dyrektora właściwego oddziału terenowego Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, zarząd dróg wojewódzkich, zarządy dróg powiatowych, wojewódzkiego kuratora oświaty.

Art. 140j. 1. Przewodniczący Wojewódzkiej Rady kieruje jej pracami i reprezentuje ją na zewnątrz.

2. Przewodniczący Wojewódzkiej Rady otrzymuje od organów, których przedstawiciele są członkami Wojewódzkiej Rady:

- 1) sprawozdania i informacje dotyczące realizacji zadań określonych w programach bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 2) informacje dotyczące stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego.

3. Przewodniczący Wojewódzkiej Rady składa Przewodniczącemu Krajowej Rady corocznie, do końca stycznia, sprawozdanie dotyczące stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie województwa oraz działań realizowanych w tym zakresie.

Art. 140k. Obsługę Wojewódzkiej Rady zapewnia wyznaczony przez wojewodę wojewódzki ośrodek ruchu drogowego.

Art. 140l. W pracach Krajowej Rady i Wojewódzkiej Rady mogą brać udział z głosem doradczym:

- 1) przedstawiciele organizacji pozarządowych, których statutowy zakres działalności obejmuje zagadnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 2) pracownicy naukowcy wyższych uczelni lub jednostek badawczo-rozwojowych;
- 3) niezależni eksperci.

DZIAŁ VI

Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe

Art. 141—143. (pominięte).²⁴¹⁾

Art. 144. (skreślony).²⁴²⁾

Art. 145—148. (pominięte).²⁴¹⁾

Art. 149.²⁴³⁾ Minister właściwy do spraw transportu w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz Ministrem Sprawiedliwości, kierując się potrzebą zapewnienia stabilnego obrotu pojazdami samochodowymi, może określić, w drodze rozporządzenia:

- 1) obowiązek uzyskania karty pojazdu przez właścicieli pojazdów zarejestrowanych przed dniem, o którym mowa w art. 152 pkt 3;
- 2) warunki, terminy i tryb uzyskiwania karty pojazdu przez osoby, o których mowa w pkt 1, organy właściwe do ich wydania, dokumenty stosowane w tych sprawach oraz wysokość opłaty za wydanie karty pojazdu.

Art. 150. 1.²⁴⁴⁾ Prawa jazdy i inne dokumenty uprawniające do kierowania pojazdami lub potwierdzające dodatkowe kwalifikacje i wymagania w stosunku do kierujących pojazdami, wydane na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują ważność do czasu ich wymiany dokonywanej na koszt osoby uprawnionej w zakresie, na jaki zostały wydane.

2.²⁴⁵⁾ Minister właściwy do spraw transportu, uwzględniając wszystkie wydawane przed dniem wejścia w życie ustawy dokumenty uprawniające do kierowania pojazdem oraz koszty związane z ich wymianą, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i terminy wymiany praw jazdy i innych dokumentów uprawniających do kierowania pojazdami lub potwierdzających dodatkowe kwalifikacje kierujących pojazdami oraz wysokość opłat za ich wymianę.

Art. 151.²⁴⁶⁾ 1. Traci moc ustawa z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 1992 r. Nr 11, poz. 41 i Nr 26, poz. 114 oraz z 1995 r. Nr 104, poz. 515), z wyjątkiem art. 60, 69—70 i 72—82, które tracą moc z dniem 30 czerwca 1999 r.

2. (pominięty).²⁴¹⁾

Art. 152.²⁴⁷⁾ Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1998 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 49 ust. 2 pkt 5, art. 80, 99 i 109 ust. 4, które wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1998 r.;
- 2) art. 39 ust. 3 i art. 85, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.;
- 3) art. 74 ust. 2 pkt 2 lit. a, art. 77, 87, 88, 90—98 i 100—108, które wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1999 r.

²⁴⁰⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 73 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984), który wszedł w życie w dniu wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzonych w związku z zakończeniem kadencji tych organów wybranych w dniu 11 października 1998 r., zgodnie z art. 102 tej ustawy, i przez art. 43 pkt 1 ustawy, o której mowa w odnośniku 28.

²⁴¹⁾ Zamieszczone w obwieszczeniu.

²⁴²⁾ Przez art. 127 pkt 12 ustawy, o której mowa w odnośniku 49.

²⁴³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 91 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁴⁴⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 42 pkt 12 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 27.

²⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 92 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

²⁴⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 18 grudnia 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 160, poz. 1086), która weszła w życie z dniem 29 grudnia 1997 r.

²⁴⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 ustawy, o której mowa w odnośniku 246.

Szanowni Państwo!

ZAKŁAD WYDAWNICTW I POLIGRAFII CENTRUM OBSŁUGI KANCELARII PREZESA RADY MINISTRÓW informuje, że stosownie do art. 26 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2000 r. Nr 62, poz. 718), urzędy terenowe organów administracji rządowej oraz organów samorządu terytorialnego zobowiązane są do prowadzenia zbiorów **Dziennika Ustaw, Monitora Polskiego** oraz **Monitora Polskiego B** i udostępniania nieodpłatnie do powszechnego wglądu w miejscach do tego przeznaczonych w siedzibach i godzinach pracy urzędów.

Prenumeratę roczną oraz egzemplarze bieżące i archiwalne można zamówić **listownie** pod adresem: **Centrum Obsługi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Zakład Wydawnictw i Poligrafii, ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa**

lub **faksem** pod numerem (0-prefix-22) 694-62-06, 694-67-03

Przy zakupie pojedynczych egzemplarzy prosimy o określenie formy płatności: przelew lub za zaliczeniem pocztowym.

Ceny brutto prenumeraty*) na 2003 r. (w tym 7% VAT):

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ — 1225,00 zł

DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ „MONITOR POLSKI” — 275,00 zł

DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ „MONITOR POLSKI B” — 2320,00 zł

Ogłoszenia sprawozdań finansowych spółek akcyjnych i innych podmiotów gospodarczych

DZIENNIK URZĘDOWY MINISTRA ZDROWIA — 34,00 zł

DZIENNIK URZĘDOWY MINISTRA FINANSÓW — 54,00 zł

DZIENNIK URZĘDOWY MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI — 20,00 zł

DZIENNIK URZĘDOWY MINISTRA ŚRODOWISKA I GŁÓWNEGO INSPEKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA — 46,00 zł

DZIENNIK URZĘDOWY MINISTRA SKARBU PAŃSTWA — 26,00 zł

PRZEGLĄD LEGISLACYJNY — 216,00 zł

Dokumenty i informacje o działalności Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów oraz artykuły i studia dotyczące problemów legislacji, źródeł prawa, procedur i technik legislacyjnych

BIULETYN ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH — 1320,00 zł

Ogłoszenia o przetargach i wynikach postępowań

Informujemy, że nie przyjmujemy zarówno rezygnacji z prenumeraty, jak i zmniejszenia ilości prenumerowanych egzemplarzy. Wyjątek stanowi likwidacja instytucji lub firmy oraz uzasadnione wydarzenie losowe osób fizycznych.

*) Cena prenumeraty nie obejmuje załączników.

Egzemplarze bieżące oraz archiwalne można nabywać:

- w Zakładzie Wydawnictw i Poligrafii Centrum Obsługi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa, tel. 694-67-00, 694-60-96 — na podstawie nadesłanego zamówienia (wyłącznie sprzedaż wysyłkowa);
- w punktach sprzedaży Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego w Warszawie (sprzedaż wyłącznie za gotówkę)
 - ul. Powsińska 69/71, tel. 694-62-96
 - al. Szucha 2/4, tel. 629-61-73 (od 1997 r.)

Reklamacje z powodu niedoręczenia poszczególnych numerów zgłaszać należy na piśmie do Zakładu Wydawnictw i Poligrafii Centrum Obsługi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa, do 15 dni po otrzymaniu następnego kolejnego numeru

O wszelkich zmianach nazwy lub adresu prenumeratora prosimy niezwłocznie informować na piśmie Zakład Wydawnictw i Poligrafii Centrum Obsługi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów

Dziennik Ustaw i Monitor Polski dostępne są w Internecie pod adresem www.cokprm.gov.pl

Wydawca: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Redakcja: Rządowe Centrum Legislacji — Redakcja Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej oraz Dziennika Urzędowego Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, Al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Warszawa, tel. 622-66-56
Skład, druk i kolportaż: Zakład Wydawnictw i Poligrafii Centrum Obsługi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa, tel.: 694-67-50, 694-67-52; faks 694-62-06
Bezpłatna infolinia: 0-800-287-581
www.cokprm.gov.pl
e-mail: dziust@cokprm.gov.pl

DU 0058 2003 wyd.00

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów w Zakładzie Wydawnictw i Poligrafii Centrum Obsługi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa